

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการใช้วิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเพื่อการพัฒนาของวัดไผ่ล้อม โดยมุ่งศึกษา ลักษณะการสื่อสารในฐานะสื่อบุคคล คือ เจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อม 2 รูป คือ หลวงพ่อพูลและพระน้ำฝน ในประเด็นของพฤติกรรมการสื่อสารเพื่อการจัดการภายในวัดไผ่ล้อม พฤติกรรมการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พฤติกรรมการสื่อสารภายนอกวัดไผ่ล้อม และความคิดเห็นของคนในชุมชนหน้าวัดไผ่ล้อมที่มีต่อเจ้าอาวาสทั้ง 2 รูป ในฐานะสื่อบุคคลที่มีต่อการพัฒนาวัดไผ่ล้อม เมื่อดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคเอกสาร การเข้าพื้นที่ การสัมภาษณ์ และการทำแบบสอบถาม ตามที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงเป็นข้อมูลเบื้องต้นของเรื่องที่ศึกษา เพื่อทำความเข้าใจเบื้องต้นได้ โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็นในส่วนของพระครูมงคลสิทธิการและพระน้ำฝน ตามหัวข้อในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ และนำเสนอผลการเก็บข้อมูลในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณในส่วนท้าย

ทั้งนี้ในประเด็นที่ 1-3 วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลในชั้นเอกสาร การลงพื้นที่และการสัมภาษณ์ โดยนำเสนอผลที่ได้ออกมาในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์และสรุปข้อมูลที่ได้ทั้งหมดลงในตารางและในประเด็นที่ 4 ความคิดเห็นของคนในชุมชนหน้าวัดไผ่ล้อมที่มีต่อการพัฒนาวัด เป็นทำการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจากการทำแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในชุมชนหน้าวัดไผ่ล้อม โดยผลการวิจัยที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติและนำเสนอออกมาในรูปแบบของตารางที่ โดยหัวข้อที่แบ่งในการนำเสนอมีดังนี้

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ คือ

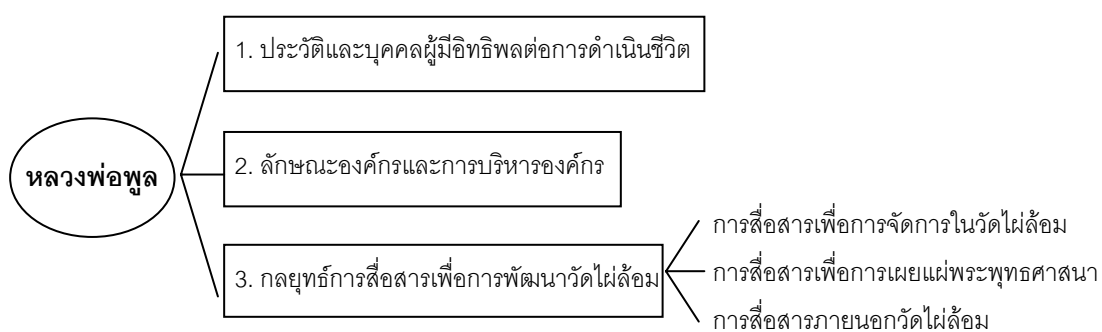
1. พระครูมงคลสิทธิการ (หลวงพ่อบุญ) หัวข้อที่นำเสนอ ได้แก่
 - ประวัติและบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต
 - ลักษณะองค์กรและการบริหารงาน
 - กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาวัดไผ่ล้อม ในประเด็นต่าง ๆ
2. พระครูปลัดสิทธิวัฒน์ (พระน้ำฝน) หัวข้อที่นำเสนอ ได้แก่
 - ประวัติและบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต
 - ลักษณะองค์กรและการบริหารงาน
 - กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาวัดไผ่ล้อม ในประเด็นต่าง ๆ

1. พระครูมงคลสิทธิการ (หลวงพ่อบุญ)

กรอบของการนำเสนอข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพของหลวงพ่อบุญ สรุปได้ดังนี้

แผนภาพที่ 4.1

แสดงกรอบของการนำเสนอข้อมูลของหลวงพ่อบุญ

1.1 ประวัติและบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต

ประวัติหลวงพ่อบุญ

ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกตามหัวข้อ ดังนี้

- ครอบครัว และอุปนิสัยส่วนตัว
- ลักษณะอุปนิสัย
- บุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการดำเนินงาน
- การศึกษา
- การทำงาน

ครอบครัว

หลวงพ่อบุญ เดิมชื่อ บุญ ปิ่นทอง เป็นคนจังหวัดนครปฐมโดยกำเนิด เกิดวันอาทิตย์ที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2455 ปีชลู พ่อชื่อ นายจุก แม่ชื่อ นางสาวเนียง มีพี่น้องทั้งสิ้น 10 คน โดยเป็นบุตรคนที่ 6 ของครอบครัว อยู่บ้านเลขที่ 75 หมู่ 3 ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ฐานะครอบครัวอยู่ในชั้นยากจน ประกอบอาชีพเป็นชาวสวนผลไม้ อยู่ที่ตำบลดอนยายหอม

ลักษณะอุปนิสัย

จากหนังสือเรื่องหลวงพ่อบุญของเรา โดยวีรพล จ้อยทองมูล (2548, น. 10) ซึ่งได้รวบรวมประวัติ การทำงานและผลงานของหลวงพ่อบุญไว้ ได้กล่าวว่า หลวงพ่อบุญเป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี จริงใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อทั้งเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ ชอบช่วยเหลือผู้อื่นโดยที่ไม่ต้องร้องขอ และอุปนิสัยหนึ่งที่เด่นชัดที่สุด คือ เป็นคนเจียม ง่าย ๆ พุดน้อย จนลักษณะนิสัยดังกล่าว ได้กลายมาเป็นที่น่ายกย่อง อันเป็นลักษณะที่โดดเด่นของหลวงพ่อบุญ

บุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการดำเนินงานของหลวงพ่อบุญ

- พ่อจุก และแม่สำเภา

พ่อและแม่ของหลวงพ่อบุญนั้น เป็นคนขยันทั้งคู่ ทั้งนี้เนื่องจากว่า มีบุตร ธิดา มากถึง 10 คน จึงทำให้จำเป็นต้องขยันทำงาน เพื่อการดำรงชีพ อาชีพที่ทำก็คือ การทำสวนผลไม้ ด้วยความขยันของบิดา มารดา ที่หลวงพ่อบุญได้เห็นมาตั้งแต่เยาว์วัย ทำให้หลวงพ่อบุญซึมซับเอาความขยันมาจนติดเป็นนิสัย และด้วยความอุตสาหะขยันหมั่นเพียร ทำให้ท่านสามารถเรียนหนังสือได้แตกฉานเร็วกว่าเพื่อนในรุ่นเดียวกัน และถึงแม้จะไม่ได้ศึกษาต่อเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลวงพ่อบุญก็ยังขยันหมั่นหาความรู้ให้ตนเองอยู่เรื่อยไป ท่านจึงไม่ชอบความเกียจคร้านเป็นอย่างมาก ดังนั้น เมื่อครั้งที่ท่านได้เป็นเจ้าอาวาสของวัดไผ่ล้อม ท่านได้ปกครองพระลูกวัดให้

อยู่ในศีลธรรมและได้บอกกับพระลูกวัดว่า ใครมาอยู่กับท่านต้องมีความขยัน ต้องหมั่นสวดมนต์ เจริญสมาธิวิปัสสนา ปัดกวาดภายในวัดให้สวยงาม

อีกสิ่งหนึ่งที่หลวงพ่อบุญได้ซึมซับมาพอจุและแม่สำเภา ก็คือ การอยู่ในศีลธรรม เนื่องจาก ทั้งพ่อและแม่ของหลวงพ่อบุญจะเน้นสอนให้บุตร ธิดาทุกคน มีศีลธรรมประจำใจ การทำแต่ความดี และการกตัญญูรู้คุณคน

- ปู่แยม ปิ่นทอง

จากประวัติของหลวงพ่อบุญ ในหนังสือหลวงพ่อบุญของเรา (วีรพล จ้อยทองมูล, 2548, น. 12) ได้นำเสนอว่า เมื่อครั้งที่หลวงพ่อบุญได้ศึกษาต่อจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในปี พ.ศ. 2471 ไม่ได้ศึกษาต่อเนื่องจากฐานะทางบ้านยากจน จึงมีความจำเป็นต้องออกมาช่วยงานทางบ้าน แต่เพราะเป็นคนสนใจใฝ่รู้ จึงได้ฝึกอ่านเขียนอักขระขอมและวิชาแพทย์แผนโบราณจาก ปู่แยม ซึ่งเป็นปู่แท้ ๆ จนกระทั่งมีความเชี่ยวชาญ ซึ่งทำให้หลวงพ่อบุญชอบให้ความช่วยเหลือผู้ไม่สบายด้วยความรู้วิชาแพทย์แผนโบราณของตนเองและเมื่อหลวงพ่อบุญได้เข้าสู่ร่มพระศานาแล้วนั้น พื้นฐานวิชาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากปู่แยมนี้เองที่ทำให้ท่านสามารถเจริญพุทธาคมได้รวดเร็ว และเป็นจุดเริ่มต้นของการริเริ่มการเขียนอักขระเลขยันต์ และวัตถุมงคลต่าง ๆ จนมีชื่อเสียงมาจนปัจจุบันนี้

- หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม

เมื่อหลวงพ่อบุญได้เป็นลูกศิษย์ของ หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม หลังจากที่ได้บวชแล้วนั้น หลวงพ่อเงินได้เมตตาหลวงพ่อบุญมากเป็นพิเศษ โดยท่านได้สั่งสอนเรื่องการเจริญสมาธิภาวนาอย่างเคร่งครัด ทำให้หลวงพ่อบุญท่านได้รับเอามาปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และก็ได้นำมาถ่ายทอดให้กับพระลูกวัดในรุ่นต่อ ๆ มา นอกจากนี้ หลวงพ่อเงิน ยังได้ถ่ายทอดวิชาการเขียนอักขระเลขยันต์ ปลุกเสกวัตถุมงคลต่าง ๆ ซึ่งในต่อมา วัตถุมงคลกลายมาเป็นหนึ่งในสิ่งที่ยื่นชื่อของวัดไผ่ล้อม

การศึกษา

การศึกษาของ พระมงคลสิทธิการ (หลวงพ่อบุญ) แบ่งเป็นการศึกษาทางโลกก่อนที่จะบวชและการศึกษาธรรม เมื่อบวชแล้ว

การศึกษาทางโลก

พ.ศ. 2471 จบการศึกษาชั้นประถม 4 จากโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาาคม ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดของโรงเรียนแล้ว ก็ไม่ได้ศึกษาต่อ เนื่องจากฐานะทางบ้านยากจน

การศึกษาทางธรรม

พ.ศ. 2480 อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ที่วัดพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

พ.ศ. 2482 จบนักธรรมชั้นตรีที่วัดพระงาม

จากประวัติการศึกษาของหลวงพ่อบุญถึงแม้จะพบว่า การเรียนทางโลกของหลวงพ่อบุญนั้นจะมีน้อย คือ จบเพียงชั้นประถม 4 และการศึกษาทางธรรมนั้นจะไม่ได้จบการศึกษาสูงสุดในการเรียนแผนกธรรม แต่อย่างไรก็ตาม หลวงพ่อบุญก็เป็นบุคคลที่ขวนขวาย หมั่นหาความรู้ และพึงปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีที่ท่านได้พบเห็นมา จนกลายมาเป็นบุคลิกลักษณะของท่านที่น่ายกย่องให้แก่พุทธศาสนิกชนในปัจจุบัน

การทำงาน

ด้วยบุคลิกลักษณะของหลวงพ่อบุญซึ่งมีความขยันหมั่นเพียร และอดทนมาตั้งแต่วัยเยาว์ ประกอบกับฐานะทางบ้านที่ยากจน ทำให้ท่านเป็นคนรักในการทำงาน และพยายามช่วยแบ่งเบาภาระทางบ้านมาเสมอ ซึ่งการทำงานของท่านนั้นแบ่งได้เป็นช่วง คือ การทำงานสมัยเป็นฆราวาส และการทำงานขณะที่เป็นพระ ดังนี้

การทำงานสมัยเป็นฆราวาส

แบ่งได้เป็น 2 ช่วง คือ ช่วงวัยเด็ก ช่วงที่จบการศึกษาทางโลกแล้ว

- งานที่ทำช่วงเป็นเด็กนักเรียน ส่วนใหญ่แล้วนั้นเป็นงานที่เกี่ยวกับการทำสวนผลไม้ อันเป็นอาชีพหลักของครอบครัว ซึ่งนอกจากการเป็นการแบ่งเบาภาระทางบ้านแล้วนั้น ยังเป็นการปลูกฝังการทำงานไปในตัว

- งานหลังจบการศึกษาแล้ว หลวงพ่อบุญได้มีโอกาสฝึกในศิลปะการต่อสู้ นั่นก็คือศิลปะแม่ไม้มวยไทย ซึ่งท่านได้ศึกษาและฝึกฝนจนมีความชำนาญกลายเป็นนักมวยฝีมือดีคนหนึ่ง และเมื่อมีอายุครบเกณฑ์ทหาร ก็ได้เข้าเป็นทหารม้ารักษาพระองค์ เมื่อปี พ.ศ. 2477 โดยได้รับยศเป็นนายสิบตรี มีเงินเดือนในขณะนั้นเดือนละ 2 บาท

การทำงานขณะที่เป็นพระ

พ.ศ. 2490 ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อมและเริ่มบูรณะวัดไผ่ล้อม

พ.ศ. 2492 สร้างพระอุโบสถและศาลาการเปรียญ

พ.ศ. 2493 ผลิตเหรียญเสมารุ่นแรก พระอิทธิкарพูน

พ.ศ. 2502 สร้างโรงเรียนวัดไผ่ล้อม (พุทธประชาอุปถัมภ์)

พ.ศ. 2526 สร้างฌาปนสถานเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้นำผู้เสียชีวิตมาบำเพ็ญกุศล

พ.ศ. 2527 วัดอุดมคงคาสรีรมย์ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย

พ.ศ. 2536 สร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่จำพรรษาที่

วัด ได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย และมีไว้เพื่ออบรมจริยธรรมแก่

นักเรียน นักศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ

- พ.ศ. 2542 เริ่มส่งเสริมด้านการศึกษา โดยให้โรงเรียนวัดไผ่ล้อมได้สร้างอาคารเรียน
ในเนื้อที่ของวัด ตลอดจนงานศึกษาสงเคราะห์ด้านต่าง ๆ มากมาย
- พ.ศ. 2543 ก่อสร้างอุโบสถเฉลิมพระเกียรติวัดไผ่ล้อม อันเป็นผลงานใหญ่ชิ้น
สุดท้ายในชีวิตการทำงานของท่าน

1.2 ลักษณะองค์กร และการบริหารองค์กรภายในวัดไผ่ล้อม

เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการทำงานของทั้งหลวงพ่อบุญและพระน้ำฝน ซึ่งจากการศึกษาเห็นได้ว่า ลักษณะการบริหารจะเป็นไปในลักษณะที่คล้ายกัน กล่าวคือ มีผู้บริหารสูงสุดคนเดียว คือ หลวงพ่อบุญและพระน้ำฝนซึ่งภายใต้ผู้บริหารคนเดียวนี่ ที่ต้องบริหารงานมากมาย รวมทั้งกิจวัตรประจำวันของท่านทั้งสองเองก็มีอยู่มาก และการที่วัดไผ่ล้อมเป็นวัดที่มีชื่อเสียง ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธ รวมทั้งปัจจุบันยังมีศูนย์ส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมวัดไผ่ล้อม จึงทำให้มีพุทธศาสนิกชนเดินทางมายังวัดอยู่เป็นประจำมากมาย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดการภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง เพื่อจะทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดดำเนินไปโดยไม่มีสะดุด ถึงแม้ว่าคุณวีรพล จ้อยทองมูล ซึ่งเป็นผู้ช่วยในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ภายในวัดจะบอกว่าการทำงานที่วัดไม่มีระบบตายตัวก็ตาม แต่จากการศึกษา ด้วยวิธีการพูดคุยและสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมสามารถสรุปลักษณะองค์กรและการบริหารงานของวัดไผ่ล้อม ได้ดังนี้

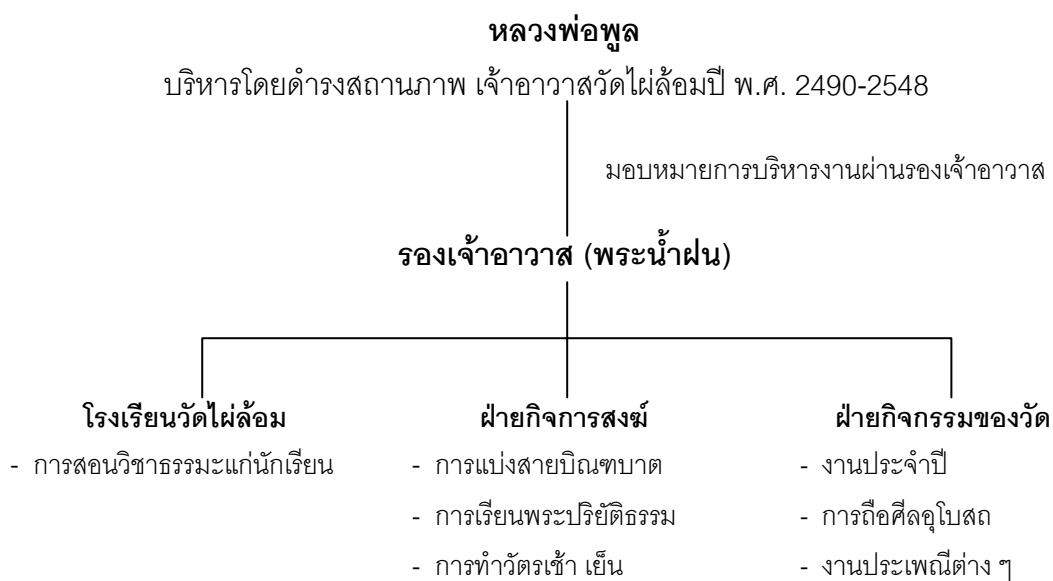
ผู้บริหารองค์กรสูงสุด คือ หลวงพ่อบุญ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490-2548 โดยในช่วงระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้ศึกษานั้น คือ ในระหว่างปี พ.ศ. 2545-2548 หลวงพ่อบุญดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสโดยมีพระน้ำฝนเป็นรองเจ้าอาวาส โดยลักษณะการบริหารงานของหลวงพ่อบุญจะเป็นลักษณะการทำงานภายใต้การควบคุมของท่านทั้งหมดเพียงผู้เดียว โดยภายในความรับผิดชอบของวัดนั้น มีการแบ่งฝ่ายงานภายในวัด คือ

1. โรงเรียนวัดไผ่ล้อม วัดไผ่ล้อมมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งพระภิกษุ สอนธรรมะแก่นักเรียนในทุกวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นแบบแผนปฏิบัติต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน
2. ฝ่ายกิจการสงฆ์ ภายในวัดไผ่ล้อมมีกิจการสงฆ์ที่ต้องรับผิดชอบคือ การแบ่งสายบิณฑบาต การเรียนพระปริยัติธรรม และการสวดมนต์ ทำวัตร เข้า เย็น รวมไปถึงการดูแลความเรียบร้อยภายในวัด คือ การดูแลพระลูกวัดและเด็กวัดให้อยู่ในระเบียบของวัด
3. ฝ่ายกิจกรรมของวัด ได้แก่ กิจกรรมที่จัดขึ้นในวัด เช่น งานประจำปี การถือศีลอุโบสถในวัน ธรรมสวนะ โครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน รวมถึงงานประเพณีทางพระพุทธศาสนา

ซึ่งการดูแลนั้น ส่วนใหญ่หลวงพ่อบุญจะมอบหมายให้รองเจ้าอาวาสเป็นผู้ควบคุมดูแลแทนท่าน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น การบริหารงานภายในวัด หลวงพ่อบุญจะเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจสูงสุด ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 4.2

แสดงลักษณะการบริหารงานภายในวัดไผ่ล้อมในสมัยหลวงพ่อบุญ

จากการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาในช่วงของหลวงพ่อบุญเป็นเจ้าอาวาส คือในช่วงระยะ 3 ปีสุดท้ายก่อนท่านมรณภาพนั้น ผู้วิจัยพบว่า งานส่วนใหญ่หลวงพ่อบุญจะมอบหมายให้รองเจ้าอาวาส หรือพระน้ำฝนปฏิบัติแทน เนื่องจากปัญหาสุขภาพ อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล พบว่า ยังมีบางกิจกรรมที่หลวงพ่อบุญยังสามารถปฏิบัติเองได้

จากการสัมภาษณ์คุณยายไผ่ ซึ่งเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนหน้าวัดไผ่ล้อม และมีความผูกพันกับวัดไผ่ล้อมมาเป็นเวลานาน ได้ให้ข้อมูลว่า หลวงพ่อบุญบริหารงานโดยมอบหมายให้รองเจ้าอาวาสในสมัยนั้น ได้แก่พระน้ำฝนทำหน้าที่บริหาร รับผิดชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านศาสนาและมีภารกิจที่ท่านปฏิบัติเอง สำหรับหลักในการปกครองนั้น จะให้ตนเองเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติที่ดี เพื่อให้พระลูกวัดเห็นและนำไปปฏิบัติตาม ซึ่งไม่มีหลักการในดูแลปกครอง แต่จะเน้นที่การทำให้เป็นตัวอย่างที่ดีมากกว่า และที่สำคัญท่านจะเน้นในเรื่องของความสามัคคี ห้ามทะเลาะกัน จนมีคำกล่าวจากท่านว่า “หลวงพ่อบุญสอนให้ลูกศิษย์ทุกคนรักกัน ห้ามทะเลาะกัน หากใครทะเลาะกัน คนนั้นไม่ใช่ลูกศิษย์หลวงพ่อบุญ” (ไผ่ พริ้งจันทร์, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2552)

สำหรับกิจกรรมที่ท่านได้ปฏิบัติเองและมอบหมายให้รองเจ้าอาวาสปฏิบัติแทน มีดังนี้

กิจกรรมทางวัดไผ่ล้อม ที่หลวงพ่อบุญปฏิบัติเอง

1. รับถวายสังฆทานและทำพิธีเจิมเสริมบารมีเพื่อเพิ่มความเป็นสิริมงคลเมื่อพุทธศาสนิกชนมาทำบุญ โดยเฉพาะในวันเสาร์ อาทิตย์ ซึ่งท่านจะอยู่วัดทั้งวัน
2. บรรยายธรรมแก่ผู้ที่เดินทางมายังวัดในวันเสาร์ อาทิตย์ แต่ในช่วงบั้นปลายของท่านที่สุขภาพเริ่มไม่ดี ก็ได้มอบหมายหน้าที่นี้ให้กับรองเจ้าอาวาสปฏิบัติแทน
3. ทำพิธีสวดไหว้ครูบูรพาจารย์ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
4. รับกนิมนต์ออกไปข้างนอก

กิจกรรมทางวัดไผ่ล้อม ที่มอบหมายให้รองเจ้าอาวาสบริหารได้แก่

1. ดูแล อบรมให้ความรู้พระ เณร และอุบาสก อุบาสิกา เช่น สวดมนต์ ทำวัตรเช้า-เย็น แบ่งสายพระออกบิณฑบาต บรรยายหรือสนทนาธรรมให้กับพระเณร อุบาสก อุบาสิกา
2. ดูแล อบรมให้ความรู้แก่สามเณร ในโครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน
3. ดูแล ให้ความรู้แก่ผู้ที่มาถือศีลอุโบสถในวันธรรมสวนะและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
4. เทศน์ บรรยายธรรม ในวันเสาร์ อาทิตย์ กรณีที่พระครูมงคลสิทธิการไม่อยู่วัด
5. รับถวายสังฆทานเมื่อพุทธศาสนิกชนมาทำบุญในกรณีที่พระครูมงคลสิทธิการไม่อยู่

แบบแผนปฏิบัติ หรือ กฎ ระเบียบในการอยู่วัดไผ่ล้อม

นอกจากนี้ ในสมัยหลวงพ่อบุญยังมีแบบแผนปฏิบัติ หรือ กฎ ระเบียบในการอยู่วัดไผ่ล้อม ซึ่งผู้ที่มาอยู่วัดไผ่ล้อมแบบอยู่ประจำนั้น มี พระ สามเณร ลูกศิษย์วัด ในการอยู่วัดไผ่ล้อมนั้น มีกฎใหญ่เรื่องแรกที่ต้องให้ความสำคัญคือ เรื่องของยาเสพติด เนื่องจากทั้งหลวงพ่อบุญเป็นผู้ที่ไม่นิยมเรื่องของยาเสพติดเป็นอย่างมาก ดังนั้น ทั้ง พระ สามเณร ลูกศิษย์วัด ต้องไม่มีการนำเรื่องดังกล่าวเข้ามาในวัดอย่างเด็ดขาด ต้องมีความสามัคคี ห้ามมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้ง และจะต้องขยันทำงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งงานในที่นี่เป็นงานที่เหมาะสมกับบทบาทของบุคคลเหล่านั้น และสอดคล้องกับกฎระเบียบหลักของวัดไผ่ล้อม ได้แก่

1. พระ สามเณร ต้องขวนขวายศึกษาหาธรรมะ และปฏิบัติตามกิจของสงฆ์ และช่วยงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดอย่างสม่ำเสมอ
2. ลูกศิษย์วัด มีหน้าที่ในการช่วยเหลือพระ สามเณร ในกรออกบิณฑบาต และดูแลความสะอาดเรียบร้อยภายในบริเวณวัด รวมทั้งยังมีหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกให้กับพุทธศาสนิกชนที่เดินทางมาวัด ด้วยความยิ้มแย้ม แจ่มใส บริการช่วยเหลือตอบคำถามต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

ตารางที่ 4.1

สรุปการบริหารงานวัดไผ่ล้อมสมัยหลวงพ่อพูล

การบริหารวัดไผ่ล้อม			
เจ้าอาวาส พระครูมงคลสิทธิการ (หลวงพ่อพูล)			
หลักที่ใช้ในการปกครอง	การบริหารองค์กร (การมอบหมายภารกิจหน้าที่)		การกำหนดแบบแผนปฏิบัติ กฎ ระเบียบ
ไม่มีแบบแผนตายตัว แต่จะให้การปฏิบัติตนเองเป็นตัวอย่าง	หลวงพ่อพูลปฏิบัติเอง	ผ่านรองเจ้าอาวาส (พระน้ำฝน)	กฎระเบียบหลัก คือ ห้ามมีเรื่องยาเสพติดภายในวัด มีความสามัคคี และการขยันทำงาน
	รับ ถวายสังฆทาน และทำพิธีเจิมเสริมบารมีในวันเสาร์ อาทิตย์	ดูแลอบรม ให้ความรู้ - พระ เณร อุบาสก อุบาสิกา - เณรในโครงการบวช เณรภาคฤดูร้อน - ผู้มาถือศีลอุโบสถในวันพระ	พระ เณร - ต้องชวนชวนายศึกษาหาธรรมะ - ปฏิบัติตามกิจของสงฆ์ - ช่วยงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดอย่างสม่ำเสมอ
	เทศน์ บรรยายธรรม ในวันเสาร์ อาทิตย์	เทศน์ บรรยายธรรม ในวันเสาร์ อาทิตย์ เมื่อหลวงพ่อพูลไม่อยู่	ลูกศิษย์วัด - ช่วยเหลือพระ สามเณร ในการออกบิณฑบาต - ดูแลความสะอาดเรียบร้อยภายในบริเวณวัด
	ทำพิธีสวดไหว้ครู บูรพจารย์ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	รับ ถวายสังฆทานเมื่อหลวงพ่อพูลไม่อยู่ และเริ่มทำพิธีเจิมเสริมบารมีในช่วงบั้นปลายของหลวงพ่อพูล	
	รับกิจนิมนต์ข้างนอก		

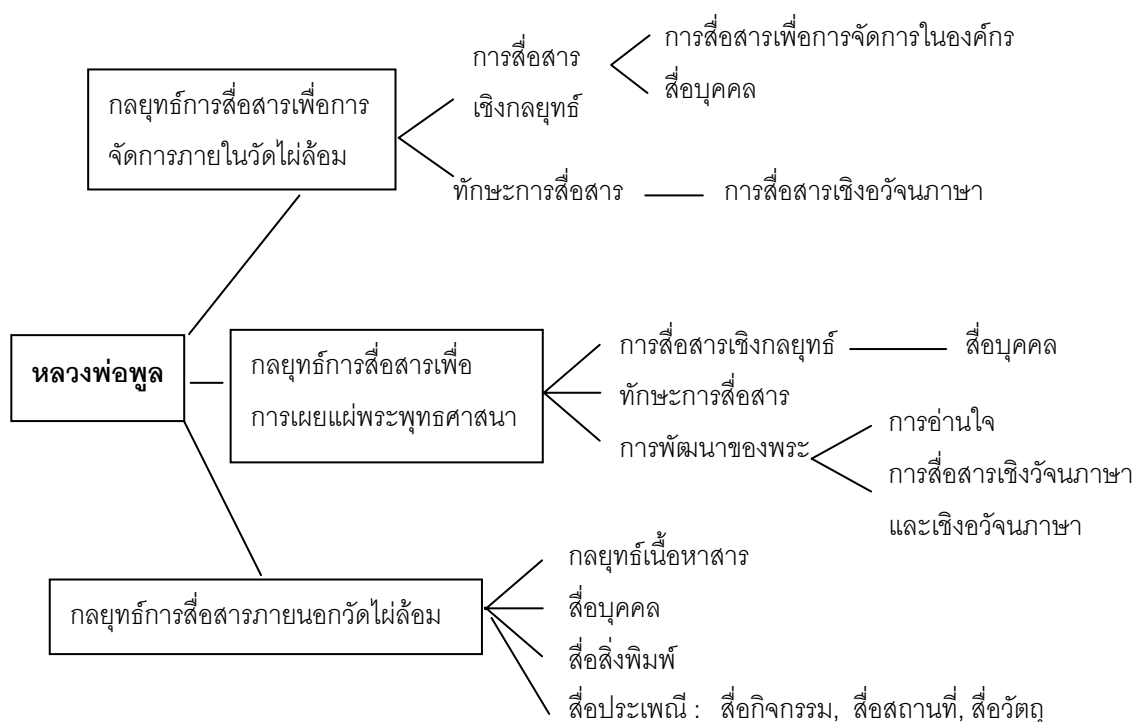
สำหรับการลงโทษหากมีผู้ที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบ ของวัดไม่ว่าในข้อใด เจ้าอาวาสจะไม่ อนุญาตให้อยู่ในวัดไผ่ล้อมต่อไป ไม่ว่าจะเป็นพระหรือสามเณรในกรณีถ้ามีเรื่องยาเสพติดเข้ามา เกี่ยวข้อง ก็จะลงโทษโดยไม่ให้บวชอยู่ในวัดไผ่ล้อมอีก สำหรับลูกศิษย์วัดหากมีเรื่องยาเสพติดหรือ การทะเลาะเบาะแว้งเกิดขึ้นภายในวัด ก็จะไม่อนุญาตให้กลับเข้ามาทำงานภายในวัดได้อีก นอกจากนี้ ยังมีเรื่องของการให้รางวัลตอบแทน หากพระสงฆ์สามเณรรูปไหน เรียนดีก็จะให้รางวัล โดยการมอบทุนการศึกษาให้อย่างสม่ำเสมอ

1.3 กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาวัดไผ่ล้อมของหลวงพ่อบุญ

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยในด้านกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาวัดไผ่ล้อม ของหลวงพ่อบุญตามตามวัตถุประสงค์การวิจัย ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Communication) และทักษะการสื่อสาร (Communication skill) พร้อมด้วยแนวคิด ตามหลักพุทธ ดังสรุปเป็นแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.3

แสดงกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาวัดไผ่ล้อมทั้ง 3 ประเด็น
ของหลวงพ่อบุญ

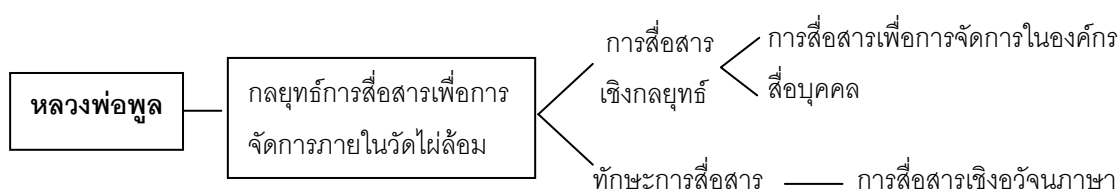

กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการจัดการภายในวัดไผ่ล้อม

การวิเคราะห์ผลกลยุทธ์การสื่อสารของหลวงพ่อบุญเพื่อการจัดการภายในวัด แสดงตามแผนภาพ

แผนภาพที่ 4.4

แสดงกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการจัดการภายในวัดของหลวงพ่อบุญ

การวิเคราะห์ที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า หลวงพ่อบุญใช้การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic communication) และทักษะการสื่อสาร (Communication skill) ดังนี้

การสื่อสารเชิงกลยุทธ์

1.1 การสื่อสารเพื่อการจัดการในองค์กร

จากการศึกษาพบว่า การสื่อสารเพื่อการจัดการภายในวัดไผ่ล้อมของหลวงพ่อบุญนั้น มีการสื่อสารภายในองค์กรซึ่งเป็นการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร 2 ระดับ ตามแนวคิดการสื่อสารภายในองค์กรของพรทิพย์ เย็นจะบก และคณะ (2541, น. 85) คือ

1. การสื่อสารจากผู้บังคับบัญชาไปยังบุคลากรระดับต่าง ๆ

การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารภายในวัดไผ่ล้อมในสมัยหลวงพ่อบุญนั้น เมื่อท่านต้องการสื่อสารไปถึงพระลูกวัด เด็กวัด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องระเบียบ ข้อปฏิบัติภายในวัดหรือหากท่านต้องการกระจายข้อมูลอื่น ๆ เช่น การให้รองเจ้าอาวาสหรือพระลูกวัดรูปอื่นปฏิบัติงานแทนท่านในบางกรณีหรือมีกิจกรรมพิเศษภายในวัดและต้องมีการแบ่งหน้าที่ในการดูแล รับผิดชอบอย่างชัดเจน หลวงพ่อบุญจะมีการสั่งการไปยังรองเจ้าอาวาส เพื่อนำข่าวสารไปกระจายถึงพระลูกวัดและลูกศิษย์วัด โดยส่วนใหญ่จะมอบหมายหน้าที่ให้รองเจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแลงานแทนตัวท่าน เช่น เมื่อครั้งที่วัดไผ่ล้อมเริ่มมีการบูรณะ ปฏิสังขรณ์พระอุโบสถใหม่และเป็นช่วงที่ท่านเริ่มสุขภาพไม่ค่อยดี ก็ได้มอบหมายให้รองเจ้าอาวาส (พระน้ำฝน) ดูแลงานทั้งหมดแทนท่าน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นท่านจะเป็นคนควบคุมและสั่งการให้งานเป็นไปตามที่กำหนดไว้ โดยมีท่านจะสั่งการผ่านพระน้ำฝนให้กระจายข่าวสารไปยังพระลูกวัดและลูกศิษย์วัดอีกทีหนึ่ง

พระน้ำฝนได้กล่าวถึง การทำหน้าที่ในการกระจายข่าวของตนแทนหลวงพ่อบุญ
ไว้ว่า

ในช่วง 1-2 ปีหลังมานี้ ก่อนที่หลวงพ่อบุญท่านจะมรณภาพ เวลาที่ท่านต้องการบอกข่าว
ภายในวัด ประชาสัมพันธ์ข่าวต่าง ๆ ให้พระ เด็กวัดรู้ ท่านจะใช้การบอกผ่านทาง
อาตมาเอง เพราะสุขภาพท่านไม่ค่อยดี เวลาท่านต้องการอะไร อยากให้วัดมีการ
ปรับปรุงอะไรบ้าง ท่านก็จะใช้การบอกมาที่อาตมา แล้วนำไปบอกพระ เด็กวัดอีกทีหนึ่ง
(พระน้ำฝน, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2552)

พระวัชรกิตติโต ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยในประเด็นการสื่อสารเพื่อการจัดการของ
หลวงพ่อบุญไว้ว่า

หลวงพ่อบุญท่านในช่วงที่สุขภาพของท่านเริ่มไม่ค่อยดี เวลาที่วัดมีเรื่องที่ต้องแจ้งให้พระ
ลูกวัด เด็กวัดรับรู้ ท่านจะใช้การสื่อสารผ่านพระน้ำฝนมาแจ้งข่าว อย่างตอนที่วัด
จัดงานวันวิสาขบูชาช่วงที่ท่านอยู่เมื่อ 5-6 ปีที่ผ่านมา ซึ่งมักจะมีพิธีครอบครุด้วย
ถือว่าเป็นงานใหญ่ของวัดไม่ใช่งานหนึ่งเดียวทีเดียว ครั้งนั้นมีการเรียกประชุม
พระลูกวัด เด็กวัด ซึ่งในช่วงนั้นพระน้ำฝนก็ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าการประชุมแทน
หลวงพ่อบุญตลอด ซึ่งพระน้ำฝนก็นำเอาข้อความในเรื่องการจัดการงานจากหลวงพ่อบุญมา
บอกต่อกับพระลูกวัดอีกทีหนึ่ง โดยเวลาที่พระน้ำฝนแจ้งข่าวมาก็จะบอกตลอดว่า
หลวงพ่อบุญท่านต้องการอะไรบ้าง มีหน้าที่อะไรที่เราต้องรับผิดชอบบ้าง... (พระวัชร
กิตติโต, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2552)

วีรพล จ้อยทองมูล (2548, น. 136) กล่าวถึงการกระจายข่าวสารของท่านภายในวัด
ในหนังสือ “ฝ่าฝืนหาฝืนในฤดูที่แตกต่าง” ไว้ว่า

...ส่วนอีกเรื่องที่หลวงพ่อบุญเป็นห่วงมาก คืออยากให้พระทุกรูปมีงานทำ ถ้าไม่ทำงาน
ต้องเรียนหนังสือ ต้องปฏิบัติธรรม...พระทุกรูปต้องมีหน้าที่ภายในวัด ต้องมีการ
กวาดลานวัด เก็บขยะ ล้างส้วม รดน้ำต้นไม้ในวัด และพอมีงานสำคัญที่ต้องระดมพล
อย่างเช่น ล้างวัดทั้งวัด ล้างโบสถ์ ทาสีวัด หรือทำงานต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องจ้าง
ช่างให้เปลืองเงิน พระในวัดต้องมาช่วยกันตามความถนัดของแต่ละบุคคล...
ท่านก็สั่งให้พระน้ำฝนเป็นผู้ดูแลและกระจายงาน ส่วนตัวท่านเองจะคอยสั่งการอยู่
เบื้องหลังมาโดยตลอด

2. การสื่อสารจากบุคลากรระดับต่าง ๆ ไปยังผู้บังคับบัญชา

การไหลเวียนข้อมูลข่าวสารจากพระลูกวัด หรือลูกศิษย์วัดไปหาหลวงพ่อกุลนั้น เป็นไปในลักษณะที่พระลูกวัดหรือลูกศิษย์วัดต้องการแจ้งเรื่องให้ท่านทราบหรือต้องการสอบถามเมื่อเกิดความไม่แน่ใจในงานที่ท่านสั่งให้ปฏิบัติ ซึ่งสามารถซักถามท่านได้โดยตรงหรือในบางกรณีที่ท่านไม่ได้อยู่วัด ก็สามารถฝากข้อสงสัยหรือว่าเรื่องที่ต้องการแจ้งให้ท่านทราบผ่านรองเจ้าอาวาสได้ การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารในระดับนี้ จึงทำให้ท่านทราบเรื่องราวทุกเรื่องภายในวัดได้เป็นอย่างดี ถ้าในกรณีที่ท่านไม่สามารถดูแลวัดได้อย่างทั่วถึง หรือว่าเมื่อท่านต้องออกไปปฏิบัติภารกิจนอกวัด เมื่อท่านกลับมาหากมีปัญหาหรือข่าวสารอะไร พระลูกวัดหรือลูกศิษย์วัดก็สามารถแจ้งหรือรายงานให้ท่านทราบได้เพื่อการแก้ไขต่อไป

วันชัย บุญรอด ลูกศิษย์วัด บอกกับผู้วิจัยว่า “เห็นเหมือนว่าหลวงพ่อกุลท่านจะดู เพราะความที่ท่านเป็นพระผู้ใหญ่และท่านมีความนิ่ง สุขุมมาก แต่ที่จริงแล้วท่านเมตตากับเด็กวัดมาก เวลาเมื่อไหร่จะไรภายในวัดที่เราต้องไปบอกท่าน ก็สามารถเข้าไปบอกท่านได้ด้วยตัวเอง ท่านจะรับฟังทุก ๆ เรื่อง...” (วันชัย บุญรอด, สัมภาษณ์, 13 เมษายน 2552)

เช่นเดียวกับกิมเปี้ยก รอดอยู่คุ้ม ได้เพิ่มเติมในประเด็นนี้ว่า

โดยทั่วไปท่านจะไม่ค่อยพูดอะไรมาก เวลาเราพูดอะไรไป ท่านก็จะแค่พยักหน้ารับรู้ แล้วก็พูดว่า เออ อย่างเดียว เห็นท่านนิ่ง ๆ แบบนี้นะ แต่เวลาเมื่อไหร่จะไรในวัด บอกท่านได้ตลอด เพราะท่านเคยบอกกับทุกคนว่า ต้องมีหน้าที่ช่วยกันดูแล มีอะไรก็ขอให้บอก ท่านก็เลยสามารถรับรู้เรื่องราวภายในวัดที่ท่านพลาดไปได้... (กิมเปี้ยก รอดอยู่คุ้ม, สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2552)

1.2 สื่อบุคคล

การสื่อสารเพื่อการจัดการภายในวัดไผ่ล้อมสมัยหลวงพ่อกุลนั้น การใช้สื่อบุคคลเป็นหนึ่งในลักษณะการสื่อสารที่ชัดเจนมากอีกวิธีหนึ่ง จากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า ในสมัยนั้น หลวงพ่อกุลท่านจะใช้ตัวท่านเองเป็นสื่อในการส่งสารไปถึงพระลูกวัด เด็กวัด โดยการสื่อสารของท่านนั้นจะเน้นไปที่การปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างเป็นสำคัญ ซึ่งภายในวัดไผ่ล้อมสมัยหลวงพ่อกุลเป็นเจ้าอาวาสนั้น จำนวนพระภิกษุ สามเณรและลูกศิษย์วัดยังมีไม่มากเท่าในปัจจุบัน ถึงแม้ท่านจะไม่มีแบบแผนตายตัวในการปฏิบัติงานของท่าน แต่ด้วยคุณสมบัติเฉพาะของสื่อบุคคล ตามแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ (2549, น. 382) ซึ่งได้อธิบายคุณลักษณะของสื่อบุคคลไว้ จึงพบว่า หลวงพ่อกุลใช้การสื่อสารผ่านสื่อบุคคลคือตนเองเพื่อการจัดการภายในวัด ในรูปแบบการสื่อสารแบบสองทาง ทำให้การสื่อสารบรรลุวัตถุประสงค์ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น พระน้ำฝนได้เล่าถึงเมื่อครั้งที่ได้มีการบูรณะพระอุโบสถหลังใหม่เมื่อปี 2539 ว่า

การบูรณะพระอุโบสถในปีนั้น นับว่าเป็นเรื่องใหญ่มาก หลวงพ่อท่านมีการวางแผนการแบ่งหน้าที่ การทำงานให้กับอาตมาตลอด ซึ่งหลวงพ่อก็มีเรื่องอะไรจะสั่งหรือบอกอาตมาให้เป็นธุระแทนท่าน ท่านจะเรียกอาตมาเข้าไปพูดคุยปรึกษาเสมอ ๆ ถ้าบังเอิญว่าอาตมาไม่อยู่พอดี ท่านก็จะรอจนกว่าอาตมาจะกลับมา ไม่มีการฝากข้อความไว้กับคนอื่น อาตมาก็บอกท่านว่า เกรงใจท่านที่ต้องมานั่งรอ แต่ท่านบอกว่าคุยกันตรง ๆ แบบนี้เลยละดีแล้ว ฝากคนอื่นบอก เดี่ยวเผื่อมีปัญหาอะไรไม่เข้าใจ จะได้ถามตอบกันมาเลย เพราะงานนี้เป็นเรื่องใหญ่ บอกผ่านคนนั้นคนนี้ เดี่ยวมันจะไม่ได้ความ... (พระน้ำฝน, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2552)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่า หลวงพ่อพุทธท่านมีการใช้ตนเองเป็นสื่อบุคคลในการสื่อสาร เพราะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง สามารถโต้ตอบกันได้ทันที ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพในการสื่อสารให้เกิดผลดีที่สุด

การใช้สื่อบุคคลของหลวงพ่อยังตรงกับคุณสมบัติในประเด็นของการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้รับสาร ลูกศิษย์วัดคนหนึ่ง ซึ่งทำงานใกล้ชิดกับหลวงพ่อกันมาเป็นเวลานาน เล่าให้ฟังในประเด็นนี้ว่า

เวลาได้มีโอกาสสนทนากับท่านทีไร จะรู้สึกว่าท่านน่ารัก เลื่อมใสทุก ๆ ครั้ง เมื่อก่อนที่จะมาขายของ ก็เป็นลูกศิษย์ คอยช่วยงานในวัดมาตลอด เวลาท่านให้ทำงานอะไรหรือให้เราช่วยเหลืออะไรท่านก็ตาม ลักษณะและคำพูดของท่านจะมีแรงจูงใจให้เราอยากช่วยงานท่านเสมอ ๆ เพราะท่านจะมีพูดด้วยน้ำเสียงเรียบ ๆ ฟังแล้วก็สบายใจ ท่านไม่ได้เป็นขอร้องหรือบังคับ เช่น ตอนนั้นที่หลวงพ่อกำลังอยู่ วัดได้จัดงานวันวิสาขบูชา ซึ่งมีพิธีครอบครูด้วยถือว่าเป็นงานใหญ่ พอได้มาลู่รู้จักกับช่างไฟคนหนึ่งที่เขาเก่งมาก หลวงพ่อท่านก็อยากให้เราช่วยติดต่อมาทำเรื่องไฟให้ที่วัด ท่านก็พูดกับลุงว่า สมชายช่วยอาตมาหน่อยนะ เป็นธุระให้อาตมาทีนะ แค่นี้เอง ลุงก็รู้สึกว่าจะต้องช่วยทำให้ท่านแน่นอน... (สมชาย เพียรมัน, สัมภาษณ์, 15 เมษายน 2552)

ในลักษณะของสื่อบุคคลที่มีทั้งที่เป็นมิติที่เป็นเรื่องส่วนตัวและเรื่องส่วนรวม ด้วยคุณสมบัติของความเป็นสื่อบุคคล ทำให้ต้องมีทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวเสมอ ๆ หลวงพ่อพุทธเองก็เช่นกัน พระน้ำฝนให้สัมภาษณ์ในประเด็นดังกล่าวว่า

หลวงพ่อก็มีเรื่องเครียดเยอะนะ เรื่องส่วนตัวท่านเอง ก็คงเป็นเรื่องปัญหาสุขภาพ แล้วก็เรื่องที่วัด ที่ท่านจะเป็นห่วงมากกว่า บางครั้งเวลาท่านไม่สบาย แต่ท่านก็ยังมาคิดเรื่องงานภายในวัด อาตมาก็พยายามแบ่งเบาภาระท่าน แต่ท่านสามารถจัดการได้เป็นอย่างดี ท่านไม่เคยทำให้ลูกศิษย์หรือใครก็ตามมาเป็นห่วงท่าน เวลาทำงาน

สั่งการอะไร ท่านก็จะทำตามหน้าที่ของท่านอย่างดี ถึงแม้ว่าท่านจะป่วยขนาดไหนก็ตาม... (พระน้ำฝน, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2552)

ลักษณะสุดท้ายในคุณสมบัติของสื่อบุคคลที่ผู้วิจัยพบจากการศึกษาหลวงพ่อบุญ ก็คือ สื่อบุคคลมีลักษณะหลายโฉมหน้า หลายสถานะ ในประเด็นนี้ หลวงพ่อบุญใช้ตนเองเป็นทั้งผู้ส่งสาร เป็นช่องทาง และเป็นตัวเนื้อหาเอง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำตนเองให้ดูเป็นตัวอย่างแทนการพูดสื่อสารโดยตรง เช่น การเมื่อครั้งที่ท่านต้องการสอนให้พระลูกวัด เด็กวัด รู้จักช่วยกันรักษาความสะอาด ท่านก็ทำตนเองให้ดูเป็นตัวอย่าง นั่นคือ ท่านใช้ตนเองเป็นผู้ส่งสาร คือปฏิบัติด้วยตนเอง ใช้ตนเองเป็นช่องทาง คือ การทำให้ดูการกระทำของตนเอง และใช้ตนเองเป็นเนื้อหา คือ การให้รู้จักรักษาความสะอาด ซึ่งวิธีการดังกล่าวก็ได้ประสิทธิผลที่ดีมาแล้ว

นอกจากนี้คุณสมบัติเฉพาะของสื่อบุคคล ที่พบในการสื่อสารเพื่อการจัดการของหลวงพ่อบุญแล้วนั้น ผู้วิจัยยังพบว่า การสื่อสารโดยการใช้สื่อบุคคลของหลวงพ่อบุญยังได้ใช้ปัจจัยสำคัญของการใช้สื่อบุคคลในเรื่องของอิทธิพลต่อการโน้มน้าวใจ (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2542, น. 86) ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ซึ่งกล่าวถึงระดับความรู้สึที่ผู้รับสารรู้สึกว่าคุณส่งสารเป็นที่น่าไว้วางใจ (Trustworthy) และมีความสามารถ (Competent) ทำให้ผู้รับสารมีแนวโน้มที่จะยอมรับสารเหล่านั้นได้ จากการเก็บข้อมูล พบว่า ด้วยคุณสมบัติของหลวงพ่อบุญที่มีการกล่าวถึงไว้ในหลายแหล่งข้อมูล ว่า เป็นพระที่นิ่ง สุขุม และน่าเลื่อมใส ได้แก่

จากหนังสือหลวงพ่อบุญของเรา (วีรพล จ้อยทองมูล, 2548, น. 25) ที่กล่าวว่า “กิริยาอาการวัตรปฏิบัติของท่านที่น่าเลื่อมใสเปรียบเสมือนแสงส่องทางให้เราทำความดี”

บทสัมภาษณ์ของเพียว เนียะแก้ว นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐมว่า “ใครแค้ได้เห็นท่านก็ต้องชื่นชม เพราะท่านจะสำรวมตลอดเวลา ไม่ว่าจะ เดิน ยืน นั่ง เราเห็น ก็รู้สึกเลื่อมใสทันที...” (เพียว เนียะแก้ว, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2552)

ด้วยคุณสมบัติของหลวงพ่อบุญซึ่งมีบุคลิกเป็นที่น่าเชื่อถือ ทำให้เป็นการใช้ตนเองเป็นสื่อบุคคลมีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวใจในการยอมรับสารได้เป็นอย่างดี

การใช้ตนเองเป็นสื่อบุคคลของหลวงพ่อบุญในการสื่อสารการจัดการภายในวัดนั้น จึงเป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดี โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีแบบแผนระเบียบการปฏิบัติที่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ท่านได้ใช้คุณสมบัติเฉพาะของสื่อบุคคล และอิทธิพลของสื่อบุคคลมาใช้ อย่างไรก็ตาม ทั้งนี้การที่จะใช้สื่อบุคคลให้มีประสิทธิภาพและให้เกิดประสิทธิผลที่ดีนั้น จำเป็นต้องอยู่ที่ตัวผู้ส่งสารเป็นสำคัญ ดังนั้นด้วยเพราะบุคลิกภาพของหลวงพ่อบุญที่ท่านเป็นพระที่สำรวมทั้งกาย วาจา ใจ จึงทำให้การใช้ตนเองเป็นสื่อบุคคลในการจัดการดูแล

ภายในวัดนั้นได้ผลในทางที่ดี เพราะฉะนั้นหากผู้ส่งสารไม่ได้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการสื่อสารนั้น ๆ ก็อาจทำให้การสื่อสารนั้นไม่สามารถเกิดประสิทธิภาพที่ดีได้ดังคำพูด

2. ทักษะการสื่อสาร

การสื่อสารเพื่อการจัดการภายในวัดของหลวงพ่อบุญนั้น นอกจากมีการใช้การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ ในประเด็นของการสื่อสารเพื่อการจัดการ และการใช้สื่อบุคคลแล้วนั้น ยังพบว่ามีการใช้ทักษะการสื่อสาร อันเป็นการสื่อสารที่ขึ้นอยู่กับบุคลิก ลักษณะส่วนตัวของผู้ส่งสารแต่ละคน โดยหลวงพ่อบุญได้ใช้การสื่อสารเพื่อการจัดการ คือ การสื่อสารเชิงอวัจนะ รายละเอียดดังนี้

การสื่อสารเชิงอวัจนะ

หลวงพ่อบุญดูแลจัดการเรื่องภายในวัด โดยการใช้ตัวเองเป็นตัวอย่างในการทำงานหรือการปฏิบัติกิจวัตรของสงฆ์ โดยที่ไม่จำเป็นต้องเข้าไปบอกกล่าวถึงสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำแก่พระลูกวัด หรือลูกศิษย์วัดโดยตรง ทั้งนี้ ด้วยเพราะบุคลิกที่น่านับถือ จากการศึกษาพบว่า หลวงพ่อบุญได้ใช้ลักษณะการสื่อสารเชิงอวัจนะในประเด็นของ รูปลักษณะของบุคคล ตามแนวคิดของอิรนันท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2533, น. 58) ที่กล่าวไว้ว่า ลักษณะรูปลักษณะของบุคคลอาจสร้างความหมายได้

ไชยา สะสมทรัพย์ ได้ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องบุคลิกของหลวงพ่อบุญว่า “...หลวงพ่อบุญ ท่านเป็นพระสมณะ ท่านนิ่ง สุขุม ใครเห็นท่านต่างก็ต้องเลื่อมใส โดยที่ท่านไม่ต้องเอ่ยคำพูดใด ๆ ..” (ไชยา สะสมทรัพย์, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2552)

ในเรื่องการใช้การสื่อสารเชิงอวัจนะของหลวงพ่อบุญในการสื่อสารเพื่อการจัดการนั้น คุณยายไผ่ ชาวบ้านในชุมชนหน้าวัดไผ่ล้อม เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า

มีอยู่ครั้งหนึ่ง วัดเริ่มสกปรก ไปไม่เต็มพื้นที่หมด ขยะก็เริ่มแหล่งกลิ่นเหม็น เพราะพระ เณร ลูกศิษย์วัดละเลยไม่ทำความสะอาดวัด จนคนที่เดินทางมาวัดเริ่มออกปากบ่น และมีคนมาบอกกับท่านโดยตรง สิ่งที่ทำก็คือ ท่านไม่พูด ไม่ดูคำวาทว่าใครเลย แต่ท่านลงมือทำเองทุกอย่าง กวาดวัดเอง เก็บขยะเอง เมื่อพระ เณร ลูกศิษย์วัดเห็นเข้า ก็รู้สึกละอายใจ ต้องรีบมาทำ และไม่กล้าละเลยหน้าที่อีก เรื่องนี้กลายเป็นเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาจนถึงพระรุ่นปัจจุบัน ซึ่งหลวงพ่อบุญท่านทำสิ่งเหล่านี้ทำให้ปกครองพระลูกวัดได้ดีกว่าคำสอนใด ๆ (ไผ่, สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2552)

แม้คำขายของในบริเวณวัด ซึ่งทำหน้าที่ขายรูปเทียนภายในบริเวณวัดในสมัยหลวงพ่อบุญจนมาถึงปัจจุบัน บอกกับผู้วิจัยว่า

เวลาหลวงพ่อดูต้องการสอนหรือทำอะไร ท่านก็ทำให้เป็นตัวอย่างก่อน เช่น การที่ท่านเป็นพระที่นิ่ง สุขุม ทำให้คนที่อยู่ภายในวัดจะเป็นพระสงฆ์ หรือลูกศิษย์วัดที่ดี เกิดความเกรงใจ โดยที่ท่านไม่ต้องใช้คำพูดใด ๆ คนที่อาศัยอยู่ในวัด ก็ไม่กล้าสร้างปัญหา เพราะเกิดความเกรงใจท่านไปโดยปริยาย (ปู่ ฟุ้งดอกไม้, สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2552)

หลวงพ่อบุญสามารถทำให้พระรูปอื่นและลูกศิษย์วัดที่อยู่กับท่าน เมื่อเห็นท่านปฏิบัติตนอย่างไรแล้วนั้น ก็เกิดความคิดที่ต้องปฏิบัติตาม โดยที่ไม่ต้องพูดโน้มน้าวใจแต่อย่างใด ด้วยเพราะบุคลิกส่วนบุคคลในส่วนนี้ ซึ่งเป็นการสื่อสารเชิงอวัจนะ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารโดยที่ไม่ต้องมีการสื่อสารด้วยคำพูดแต่อย่างใด

ภาพที่ 4.1

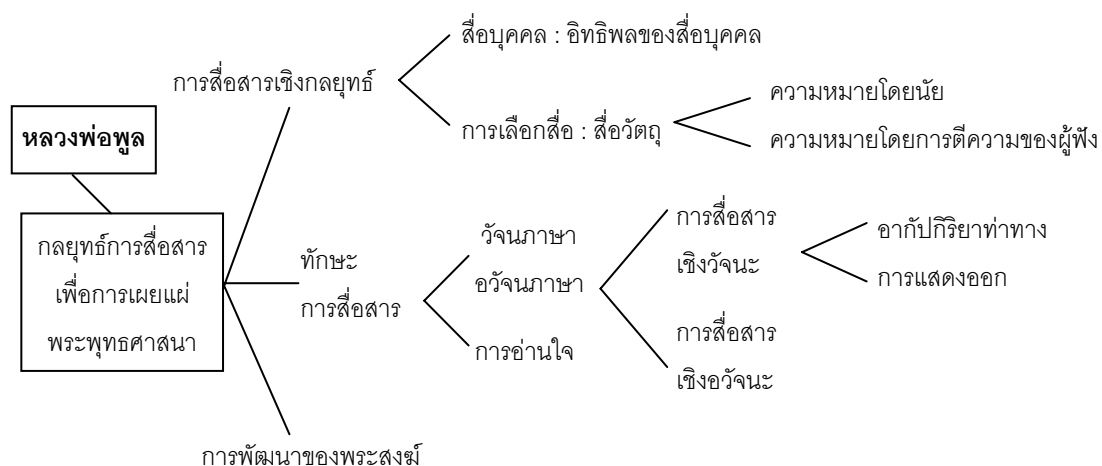
บุคลิกลักษณะที่สำคัญของหลวงพ่อบุญขณะที่ท่านปฏิบัติภารกิจ

กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

แผนภาพที่ 4.5

แสดงกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของหลวงพ่อบุญ

กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของหลวงพ่อบุญ พบว่า มีการใช้การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ ทักษะการสื่อสารและการพัฒนาของพระสงฆ์ ดังนี้

1. การสื่อสารเชิงกลยุทธ์

ในการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของหลวงพ่อบุญ มีการใช้การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ ในประเด็นดังต่อไปนี้

1.1 สื่อบุคคล

หนึ่งลักษณะการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของหลวงพ่อบุญที่ท่านใช้นั้นก็คือ การใช้ตนเองเป็นสื่อบุคคล ในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้เห็นอยู่เสมอ นอกจากด้วยบุคลิกภาพของท่านที่มีความน่าเชื่อถือแล้วนั้น อีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้พุทธศาสนิกชนเมื่อได้มาพูดคุยกับท่านแล้วเกิดความเลื่อมใสในสิ่งที่ท่านสอนก็คือ ความดึงดูดใจ (Attractiveness) ตามข้ออธิบายของ เกคินี จุฑาวิจิตร (2542, น. 86) ซึ่งอธิบายว่า ผู้ส่งสารที่มีความดึงดูดใจย่อมกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดความสนใจหรือพึงพอใจในการได้พบเห็นพูดคุย เช่นเดียวกับการโฆษณาสินค้าที่นิยมนำดารามาพยนตร์ ศิลปินเพลง หรือนักกีฬาที่มีชื่อเสียงมาเป็นผู้แสดงโฆษณาสินค้า ทั้ง ๆ ที่บุคคลผู้นั้นอาจไม่ใช่ผู้ที่มีความน่าเชื่อถือหรือผู้เชี่ยวชาญในตัวสินค้านั้น ๆ โดยเฉพาะ แต่เป็นเพียงผู้ที่มีบุคลิกภาพน่าสนใจ ซึ่งก็ทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจ

และคล้อยตามข่าวสารได้ ในกรณีของหลวงพ่อบุญนั้น ด้วยการปฏิบัติหน้าที่สำรวมของท่านในทุกอิริยาบถ ทำให้พุทธศาสนิกชนที่เดินทางมาวัดเกิดความประทับใจเมื่อแรกเห็นและเมื่อได้มีโอกาสสนทนากับท่านแล้วนั้น ก็ยังทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวท่านมากยิ่งขึ้น

อนันต์ อัสวนนท์ อดีตผู้อำนวยการฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ในหนังสือหลวงพ่อบุญของเรา ไว้ว่า

...ความรู้สึกเกี่ยวกับหลวงพ่อบุญ คือ เป็นตัวอย่างที่ไม่ต้องอธิบาย พุทธศาสนิกชนทั่วไปยอมรับนับถือ จากวัตรปฏิบัติของท่าน คือ พุทธน้อยแต่ปฏิบัติธรรมมากและเคร่งครัดยิ่ง ผู้ที่ได้เห็น ได้สัมผัส ต่างก็เกิดความศรัทธา โดยมีต้องมีปาฏิหาริย์ใด ๆ มาช่วยสร้างความนิยม... (วีรพล จ้อยทองมูล, 2548, น. 74)

กช นนทกร นักร้องลูกทุ่งได้ให้สัมภาษณ์ไว้ในหนังสือเล่มเดียวกันว่า

“...แม้ว่าหลวงพ่อบุญท่านจะเป็นพระที่ไม่พูด แต่ผมก็กลัวท่าน ผมไม่กล้าทำความผิด ไม่กล้าทำความชั่ว แม้แต่จะคิด หลวงพ่อบุญเป็นแบบอย่างแห่งการสร้างคุณงามความดี ท่านมีทักษะในการคิดและปฏิบัติ...” (วีรพล จ้อยทองมูล, 2548, น. 65)

1.2 กลยุทธ์การเลือกสื่อ (Media Strategies)

อีกหนึ่งช่องทางการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของหลวงพ่อบุญนั้นก็คือ การเลือกใช้สื่อ ได้แก่ สื่อวัตถุ คือ การสร้างศาสนวัตถุ ได้แก่ วัตถุมงคล ซึ่งเหตุผลหลักของการสร้างวัตถุมงคลของท่านนั้นก็เพื่อ เตือนให้ผู้ที่ครอบครองได้ระลึกถึง และใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท หลวงพ่อบุญท่านจะพูดแก่ผู้ที่มาเช่าวัตถุมงคลเสมอว่า การเช่าวัตถุมงคลไปนั้น ไม่ใช่เพื่อให้สร้างปาฏิหาริย์ แต่มีไว้เพื่อให้ระลึกถึงตนเองตลอดเวลา หลวงพ่อบุญไม่นิยมให้เกิดความมั่งงาย และไม่เคยเรียกราคาของวัตถุมงคล หลวงพ่อบุญท่านจึงคิดเสมอว่า การให้วัตถุไปบูชา ก็เพื่อเตือนให้ผู้ที่เป็นเจ้าของหมั่นทำความดีตลอดเวลา ซึ่งเป็นการสื่อสารเพื่อการสอนธรรมะอีกทางหนึ่งที่หลวงพ่อบุญใช้

ลุงสงัด สร้อยโสภณ ชาวบ้าน จ.ประจวบคีรีขันธ์ เล่าว่า

...ชอบวัตถุมงคลของหลวงพ่อบุญมาก เลยมักเดินทางมาที่วัดเพื่อเช่าและนำไปบูชาอยู่เสมอ เมื่อพกเครื่องของหลวงพ่อบุญแล้ว ก็คิดอยู่เสมอว่า ต้องรักษาตนเป็นคนดี และใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท เพราะมีความเชื่อว่า เมื่อเราบูชาของพวกนี้แล้ว ไม่ปฏิบัติตนเป็นคนดีด้วยนั้น สิ่งร้าย ๆ ก็เกิดขึ้นกับเรา... (สงัด สร้อยโสภณ, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2552)

ปัญญา เจริญวงศ์ คอลัมน์นิสต์ “เหนือฟ้าใต้บาดาล” ให้ความคิดเห็นในการใช้วัตถุมงคลเป็นสื่อในการสอนพระพุทธศาสนาในหนังสือหลวงพ่อบอกเราว่า “...อีกสิ่งหนึ่งคือหลวงพ่อบอกไม่เคยบอกให้ใครมาเช่าบูชาวัตถุมงคลของท่านเพียงเพราะหวังเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ แต่ท่านจะสอนให้ทำความดีแล้วความดีจะคุ้มครองผู้มันเอง...” (วีรพล จ้อยทองมูล, 2548, น. 77)

การใช้สื่อวัตถุ ได้แก่ วัตถุมงคล ของหลวงพ่อบอก จึงเป็นอีกหนึ่งวิธีการสื่อสารในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งการเลือกสื่อวัตถุที่เป็นวัตถุมงคลนี้ นับว่าเป็นหนึ่งในกลยุทธ์การเลือกสื่อ ในการเลือกสื่อให้เหมาะกับสาร (กิตติมา สุรสนธิ, 2548, น. 342) นั่นคือ การนำเอาวัตถุที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาโดยตรงและเป็นที่ยอมรับของพุทธศาสนิกชน มาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ผู้รับเกิดความเข้าใจในสารนั้นและเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมไปกับสารนั้นมากขึ้น

2. ทักษะการสื่อสาร

ในประเด็นนี้ จากการศึกษาพบว่า หลวงพ่อบอกมีการใช้ทักษะการสื่อสารดังนี้

2.1 การสื่อสารเชิงวัจนะและอวัจนะ

การสื่อสารเชิงวัจนะ

หลวงพ่อบอกท่านมีวิธีการเผยแผ่คำสอน ธรรมะ ด้วยการสื่อสารที่ไม่ใช้คำพูดตรงไปตรงมา แต่โดยมากแล้วนั้นจะเป็นการสื่อสารที่ต้องนิยามความหมายหรืออาศัยการตีความของผู้ฟังเป็นหลัก ดังนั้นการฟังธรรมะจากหลวงพ่อบอก ผู้ฟังต้องตั้งใจฟังในสิ่งที่หลวงพ่อบอกพูด และผู้ฟังแต่ละคนจึงอาจได้รับสารที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การตีความของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอิรณันท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2533, น. 58) โดยกล่าวถึง ขั้นตอนความเข้าใจในการสื่อสารของผู้ฟังว่า ผู้ฟังต้องพยายามเข้าใจในความหมายที่ผู้พูดสื่อความมาให้ได้ คือ ตั้งใจฟังในสิ่งที่ผู้พูดพูด การสื่อสารมักจะเกิดความเข้าใจผิดอยู่เสมอ ความหมายของถ้อยคำจะเปลี่ยนไปได้เสมอในความคิดของแต่ละบุคคล เมื่อเรามีการรับรู้ใหม่ มีทัศนคติใหม่ หรืออาจสืบเนื่องมาจากการ ได้อ่าน ได้ฟัง หรือได้สัมผัสด้วยตนเอง การสอนของหลวงพ่อบอกอีกวิธีหนึ่ง ที่ท่านใช้เป็นประจำ นั่นคือ การสื่อสารที่เรียกว่า การสื่อสารด้วยความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) หรือให้ผู้ฟังทำความเข้าใจหรือตีความสารเหล่านั้นด้วยตัวเอง (Interpreted Meaning) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านด้านสื่อสารเชิงวัจนะ ในเรื่องของระดับความหมายของถ้อยคำ ตามการแบ่งระดับของ Hubert G. Alexander (อ้างถึงใน อิรณันท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2533, น. 60) ซึ่งได้แบ่งระดับดังนี้

ความหมายของถ้อยคำโดยนัย (Connotative Meaning)

คำบางคำเมื่อผู้ฟังได้ยินก็จะตีความได้ชัดเจนทันที แต่บางคำต้องนิยามความหมาย มิฉะนั้น อาจจะตีความไปคนละแง่คนละมุม ถ้อยคำประเภทนี้ เป็นถ้อยคำที่มีความหมายโดยนัย สิ่งที่สำคัญที่สุดของความหมายโดยนัยก็คือ การตีความ ฉะนั้นในกรณีที่ใช้ถ้อยคำที่มีความหมาย ระดับนี้มาก จึงมีโอกาที่จะสูญเสียความหมายในการสื่อสารสูง

พระน้ำฝนบอกกับผู้วิจัยในประเด็นนี้ว่า

...หลวงพ่อบอกท่านพูดน้อยก็จริง แต่ท่านก็ชอบมีคำมาสอนอาตมาอยู่เสมอ ๆ ท่านจะชอบเตือนให้อาตมาระลึกถึงความเป็นจริงของชีวิต แต่คำพูดท่านก็จะให้ความหมายที่ไม่ได้ตรงไปตรงมา อย่างเช่น ตอนที่อาตมาเหนื่อยมาก ๆ ก็จะชอบไปนั่งคุยกับท่าน มีครั้งหนึ่งที่อาตมาโดนสื่อโจมตีเรื่องการทำงานอาตมาก็ท้อใจ บ่นกับท่านว่าไม่อยากทำแล้ว ท่านก็สอนอาตมาว่า หินมันไม่เหมือนปูน เวลาลมพัดมันไม่ยับเขยื้อนเลย แต่ปูนเวลาเมื่อลมพัดมาเบา ๆ ก็ปลิวตามลมไปได้ ซึ่งหลวงพ่อดูต้องการสอนให้อาตมามีจิตใจที่เข้มแข็งและอดทนเหมือนกับหินนั่นเอง... (พระน้ำฝน, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2552)

ความหมายโดยการตีความของผู้ฟัง (Interpreted Meaning)

ความหมายของถ้อยคำระดับนี้จะเกิดขึ้นทันทีเมื่อเราได้ฟัง โดยจะเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์เดิมหรือกรอบอ้างอิงที่มีอยู่ก่อน แล้วเราก็จะสรุปเอาว่าความหมายที่เราตีความได้นั้น คือ ความหมายที่ผู้พูดต้องการ ซึ่งที่จริงแล้วในบางครั้งอาจจะเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนขึ้น ถ้าผู้พูดและผู้ฟังมีกรอบอ้างอิงแตกต่างกัน

วีรพล จ้อยทองมูล (2548, น. 180) ได้เขียนลงในหนังสือฝ่าฝันหาฝันในฤดูที่แตกต่าง ในเรื่องการสื่อสารของหลวงพ่อบุญเมื่อท่านต้องการสอนกับพระน้ำฝนและให้พระน้ำฝนท่านตีความเองว่า

ครั้งหนึ่ง มีคนกล่าวหาหลวงพ่อบุญและพระน้ำฝนในทางที่ไม่ดี เรื่องเกี่ยวกับการวางตัวของท่าน ท่านก็ไม่พูดอะไรมาก เพียงแค่หัวเราะเบา ๆ และอุทานว่า นี่แหละปากคน แล้วก็ไปค้นหาหนังสือเก่า ๆ มาให้พระน้ำฝนอ่าน ปรากฏในใจความหนังสือว่า ...ถ้าหมูหมีมีขา เตามีหนวด เขี้ยตะกวดมีงา หมามีเขา ถึงลิงค่าง บ่างชะนีไม่มีเขี้ยว จิงคนเราถึงจะสิ้นคนนินทา...

จากกรณีนี้ ทั้งหลวงพ่อบุญและพระน้ำฝนต่างมีประสบการณ์ร่วมในกรณีเดียวกัน คือ ถูกคนกล่าวหาในทางที่ไม่ดี เมื่อหลวงพ่อบุญท่านต้องการสอนให้พระน้ำฝนเข้าใจว่า นี่คือการ

ธรรมดาของคนที่ชอบพูดนินทา ท่านก็ไม่ได้สอนพระน้ำฝนโดยตรง แต่ท่านให้พระน้ำฝนอ่านข้อความจากหนังสือและตีความด้วยตนเองแทน

อย่างไรก็ตาม Hall (อ้างถึงใน ทศนีย์ เจณวิธิสุข, 2546, น. 38) กล่าวว่า หมายความว่า ความหมายของการสื่อสารโดยนัยจะแตกต่างไปบ้างตามการตีความของผู้ฟังก็ตาม แต่ความหมายหลัก ๆ จะยังคงเป็นความหมายตามที่คุณผู้ส่งสารต้องการนั่นเอง สิ่งที่แตกต่างกันบ้างของความหมายโดยนัยของผู้ฟังก็คือรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น

สำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไปนั้น หลวงพ่อพูลท่านก็ใช้วิธีการเดียวกัน นั่นคือ ไม่ใช้คำพูดสื่อสารแบบตรงไปตรงมาแต่จะให้ผู้ฟังตีความด้วยตนเอง

มีครั้งหนึ่ง มีโอกาสมาให้หลวงพ่อบานชื่นมาเล่าให้ วันนั้นตรงกับวันเกิดพอดี ก็ขอน้ำมนต์หลวงพ่อบานชื่น ท่านก็พรมน้ำมนต์ให้ แล้วท่านก็พูดสอนให้ทำความดี ให้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน แล้วท่านก็พูดมาว่า ได้พรมอย่าลืมเสื่อ ได้เสื่ออย่าลืมใส่ได้เป็นใหญ่อย่าลืมตัว ก็เหมือนกับสอนเราว่าได้ดีแล้วก็ต้องอย่าลืมว่าเราเป็นใครมาจากไหน... (วรรณิ สุวรรณวิจิตร, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2552)

อีกหนึ่งลักษณะของการสื่อสารเชิงอวัจนะ ตามแนวคิดของ ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ (2533, น. 58) ได้นำเสนอไว้คือ ท่วงทีลีลาของวัจนภาษาเป็นผลผลิตของการเลือกสรรและเรียบเรียงถ้อยคำ ประโยคของบุคคล แต่ละคนจะเลือกใช้ถ้อยคำต่างกันในการแสดงออกถึงความคิดของเขารวมขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของผู้พูด ซึ่งในประเด็นนี้ จากการศึกษาค้นคว้า ท่วงทีลีลาภาษาของหลวงพ่อพูลนั้น เป็นไปตามบุคลิกภาพของท่านคือ คำพูดของท่านถึงแม้จะต้องอาศัยการตีความ แต่ท่านก็จะใช้คำพูดที่เรียบง่าย ไม่ใช้คำที่เข้าใจยากจนเกินไป เช่น เมื่อต้องการพูดเพื่อสอนเปรียบเทียบ หลวงพ่อพูลก็จะเลือกใช้คำพูดที่เปรียบเทียบกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวผู้รับสาร เช่น เปรียบความเข้มแข็งเหมือนกับหิน เป็นต้น

การสื่อสารเชิงอวัจนะ

นอกจากการสื่อสารด้วยวัจนภาษาแล้วนั้น หลวงพ่อพูลยังใช้การสื่อสารเชิงอวัจนะในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน จากการวิเคราะห์พบว่า การสื่อสารเชิงอวัจนะที่ใช้มี 2 ลักษณะได้แก่

1. อากัปกริยาท่าทาง
2. การแสดงออกทางใบหน้า

ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ (2533, น. 65) ได้อธิบายลักษณะการสื่อสารเชิงอวัจนะทั้ง 2 ลักษณะไว้ว่า

อากัปกิริยาท่าทาง

ส่วนประกอบของท่าทาง การวางตัว การเคลื่อนไหวร่างกายเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อการสื่อสาร เช่น การพยักหน้าอย่างจริงใจแสดงถึงการยอมรับ อากัปกิริยาท่าทางมีส่วนช่วยเสริมข้อมูลข่าวสาร ทำให้ข้อมูลข่าวสารที่ส่งออกไปมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้ผู้พูดฟังเข้าใจตรงกันมากยิ่งขึ้น

หลวงพ่อบุญมีลักษณะที่โดดเด่นในเรื่องการวางตัวที่เหมาะสมของท่าน สร้างความประทับใจให้กับผู้ที่พบเห็นทั่วไป ด้วยเพราะท่านจะมีอาการสำรวมอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าท่านจะทำกิจกรรมใด ๆ อยู่ก็ตาม

ปิยะพันธ์ จัมปาสุต อธิบดีกรมการขนส่งทางบก ได้แสดงความคิดเห็นไว้ในหนังสือหลวงพ่อบุญของเราถึงบุคลิกลักษณะของหลวงพ่อบุญไว้ว่า “...หลวงพ่อบุญท่านสำรวมทั้ง กาย วาจา ใจ จะนั่ง จะชัน จะยืน จะเดิน หรือแม้แต่ยามเข้าห่มผ้า เข้าห้องน้ำห้องท่า หรือยามนอน ท่านควบคุมตัวเองตลอดเวลา และเป็นการควบคุมแบบสบาย ๆ อย่างไม่ทุกข์ร้อนอะไร” (วีรพล จ้อยทองมูล, 2548, น. 63)

ด้วยอากัปกิริยาดังกล่าวของท่านนั้น ส่งผลต่อการสื่อสารของท่านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กล่าวคือทำให้คำพูด คำสอนของท่านที่ส่งออกไป น่าเลื่อมใสและน่าปฏิบัติตามมากยิ่งขึ้น เพราะเมื่ออวัจนสารที่แสดงออกมีความสอดคล้องกับวัจนสารที่แสดงออกในขณะนั้น ย่อมทำให้การสื่อสารมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การแสดงออกทางใบหน้า

การแสดงออกทางใบหน้าเป็นพฤติกรรมเชิงอวัจนะที่สำคัญอีกส่วนหนึ่ง สิ่งสำคัญของการแสดงออกทางใบหน้า ได้แก่ การสบสายตาระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ผลการศึกษาของ Argly และ Dean (อ้างถึงใน ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2533, น. 65) แสดงว่า ผู้ฟังจะมีการสบสายตากับผู้พูดมากกว่าผู้พูดสบสายตากับผู้ฟังยังเป็นเรื่องส่วนตัวมากเท่าใด การสบสายตาก็จะมีน้อยมากเท่านั้น ในบางวัฒนธรรมจะห้ามการสบสายตา และบทบาทหนึ่งของการสบสายตาก็เพื่อค้นหาข่าวสาร และเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม การศึกษานี้แสดงให้เห็นระดับความแตกต่างของการสบสายตา และให้ข้อสรุปว่า การสบสายตามีความสำคัญอย่างมากต่อการควบคุม หรือเปลี่ยนแปลงความรู้สึกทัศนคติระหว่างบุคคล

พระน้ำฝน ได้ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัย ในเรื่องของการแสดงออกทางใบหน้าที่ของหลวงพ่อบุญ เมื่อท่านต้องการสื่อสารคำสอนไว้ว่า “...หลวงพ่อบุญมักจะใช้การแบบที่เรียกว่า คือ “ใช้สีหน้า และอาการสอนคน” ท่านจะใช้แวตตา มองและส่งใจไปสอนแบบให้แนวคิด เตือนให้มีสติ ให้รอบคอบ ให้สำนึก ให้รับรู้ และเตือนให้เอาใจเขามาใส่ใจเรา...” (พระน้ำฝน, สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2552)

ด้วยเพราะบุคลิกลักษณะของท่านที่พูดน้อย ดังนั้นเมื่อท่านต้องการสื่อสารท่านจึงใช้อากัปกริยาท่าทางและการแสดงออกทางใบหน้ามากขึ้น ซึ่งการแสดงออกนี้ของท่านก็สามารถสื่อสารไปถึงผู้รับสารได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 4.2

หลวงพ่อบุญกับพุทธศาสนิกชนที่มากราบไหว้ท่าน

2.2 การอ่านใจ

การสื่อสารของหลวงพ่อบุญนั้น ท่านได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสาร ในเรื่องของ ทักษะการสื่อสาร (Communication skill) ตามแนวคิดของ Cooley และ Roach (1984, อ้างถึงใน ทศนีย์ เจณวิธิสุข, 2546, น. 31) ซึ่งกล่าวในเรื่องของ เทคนิคการอ่านใจ (Mind reading technique) เป็นความสามารถเชิงทักษะในการสื่อสาร ซึ่งอาจจะไม่สื่อกันด้วยคำพูดตรงไปตรงมา แต่คาดหวังให้คู่ปฏิสัมพันธ์รู้ความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง และไม่ได้เป็นแต่เพียงทักษะในการสื่อสารที่สามารถใช้ในการปฏิบัติ งานทั่วไป แต่อาจเรียกได้ว่าเป็นทักษะเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญ เพราะมีส่วนช่วยเสริมสร้างความประทับใจให้กับคู่ปฏิสัมพันธ์

สำหรับหลวงพ่อบุญท่านใช้เทคนิคการอ่านใจของผู้ฟังเมื่อท่านต้องการสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ฟังว่าสามารถรับรู้สิ่งที่ท่านต้องการสื่อได้มากน้อยเพียงใด

สุนทร แก้วพิจิตร ประธานสภาเทศบาลจังหวัดนครปฐม (วีรพล จ้อยทองมูล, 2548, น. 108) กล่าวถึงการสอนด้วยการอ่านใจของหลวงพ่อบุญไว้ว่า “ในความลึกๆ ด้านการแสดงออกทั้งรูป รส กลิ่น เสียง ท่านไม่สนใจใยดี บางคราเห็นว่าท่านไม่สนใจรับรู้ แต่ท่านมีวิธีการของท่าน คือ สอนโดยไม่ใช้อารมณ์แต่ใช้จิตที่สื่อถึงจิต ถ้าใครไม่ถึงท่านก็ไม่มีสิทธิ์รับรู้”

พุทธศาสนิกชนอีกท่านหนึ่ง ซึ่งเดินทางมาวัดไผ่ล้อมและนับถือ ศรัทธาในหลวงพ่อบุญมาก เล่าให้ผู้วิจัยฟังในประเด็นนี้ว่า

เรื่องการสอนของท่านนี้ ท่านไม่เคยสอนเราตรง ๆ แต่เคยอยู่ในเหตุการณ์ครั้งหนึ่งคือมาถวายเพลท่านพร้อมครอบครัวแล้วก็หลานชายวัยรุ่น ซึ่งหลานคนนี้รักคุณตาเขามาก แต่คุณตาเสียไปแล้ว หลานก็เริ่มเกรง เราก็บอกหลวงพ่อกว่า หลานชายดื้อ ไม่รู้จะอย่างไรดี หลวงพ่อก็ไม่ได้พูดอะไร ได้แต่มองหน้าหลานคนนั้นอย่างเดียว ตอนนั้นหลานก็เหมือนรู้สึกได้ว่าท่านสอนมาแต่ไม่ใช้คำพูด หลานก็มาเล่าให้ฟังทีหลังว่า หลวงพ่อพูดอย่างกับมองทะลุมาที่ใจเลย เราก็ถามหลานว่า แล้วรู้สึกอย่างไรล่ะ ก็บอกว่า เหมือนคุณตามามองเขา แล้วเหมือนมาสอนเขาว่าอย่าทำตัวไม่ดี เราก็สอนหลานไปว่า ดีแล้วต่อไปนี้จะทำอะไรก็ให้นึกถึงที่หลวงพ่อมองเรามาอย่างวันนี้... (กุลสิรา ศรีปะโค, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2552)

การสื่อสารด้วยวิธีนี้ สร้างความประทับใจให้แก่ผู้ฟังเป็นอย่างมาก และหากสามารถทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจในสารที่ผู้ส่งสารต้องการส่งแล้วด้วยนั้น ย่อมทำให้เกิดผลดีมากขึ้น

3. การพัฒนาของพระสงฆ์

อีกหนึ่งประเด็นที่ผู้วิจัยพบจากการศึกษาคือ ในสมัยหลวงพ่อบุญนั้น ท่านมีหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้หลักการพัฒนาของพระสงฆ์ ซึ่งเน้นไปที่การพัฒนาทางด้านจิตใจมากกว่าการพัฒนาทางด้านวัตถุ ซึ่งหลักการพัฒนาของหลวงพ่อบุญ พบว่า มีลักษณะการพัฒนาจิตใจ ดังนี้

1. ใช้ขั้นตอนการพัฒนาโดยเริ่มจากกลุ่มคนส่วนน้อยไปสู่กลุ่มคนส่วนมาก โดยการพัฒนาในวิธีนี้ เน้นที่การเริ่มพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น นั่นคือ การปฏิบัติตนเองให้อยู่ในศีลธรรมที่ดีงาม แสดงให้ผู้อื่นเห็นว่า การพัฒนาทางด้านจิตใจเป็นเช่นไร แล้วเมื่อปฏิบัติจนผู้อื่นเห็นมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็จะสามารถขยายกลุ่มให้กว้างขวางขึ้นได้ โดยลักษณะการพัฒนาคือ

ตัวเรา-----ผู้อื่น-----กลุ่ม-----ชุมชน

โดยที่การพัฒนาด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างนั้น จะต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และมีการพัฒนาทางด้านจิตใจที่ดีขึ้นไปเรื่อย ๆ (สมบุญ สุธาส์ราญ, 2533, น. 59-62)

จากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่สามารถรับรู้การปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักธรรม ด้วยการเห็นจากการปฏิบัติตนของหลวงพ่อบุญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวบ้านในพื้นที่ชุมชนหน้าวัดไผ่ล้อม ซึ่งผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์ ได้บอกกับผู้วิจัยว่า จริยวัตรของหลวงพ่อบุญนั้น เห็นมาประจำจนกลายเป็นความเคยชิน เช่น การตื่นนอนแต่เช้า การดูแลวัด การปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม เช่น ท่านไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขใด ๆ ท่านพูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ การวางท่าทางของ

ท่านที่น่าเลื่อมใส ศรัทธา สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชาวบ้านในชุมชนพบเห็นได้อยู่เสมอ และสามารถนำไปสอนลูกหลานในชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยที่ไม่เกิดข้อกังขาใด ๆ

2. การพัฒนาโดยการฝึกอบรม รวมทั้งการสอนเด็กเพื่อการพัฒนาผู้ใหญ่ โดยการเปิดสอนเด็ก เพื่อให้รู้จักประเพณีและเป็นแบบอย่างความประพฤติสำหรับพ่อแม่พี่น้อง โดยการพัฒนาดังกล่าว ปรากฏอยู่ในการจัดกิจกรรมดังนี้

- โครงการบวชนเณรภาคฤดูร้อน

เป็นโครงการที่จัดขึ้นในช่วงภาคฤดูร้อน ซึ่งโรงเรียนปิดเทอม ทำให้เด็กสามารถใช้เวลาว่างได้เป็นประโยชน์และใกล้ชิดพระพุทธศาสนามากขึ้น โดยในระยะแรกเริ่มนั้น เด็กที่มาร่วมโครงการส่วนใหญ่จะเป็นเด็กจากโรงเรียนวัดไผ่ล้อมและเด็กในชุมชนหน้าวัดไผ่ล้อม จนต่อมา เริ่มมีเด็กที่อยู่นอกชุมชนสนใจและมาร่วมโครงการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนโครงการนี้ในปัจจุบัน เป็นโครงการที่วัดไผ่ล้อมจัดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง

- ค่ายอบรมจริยธรรม

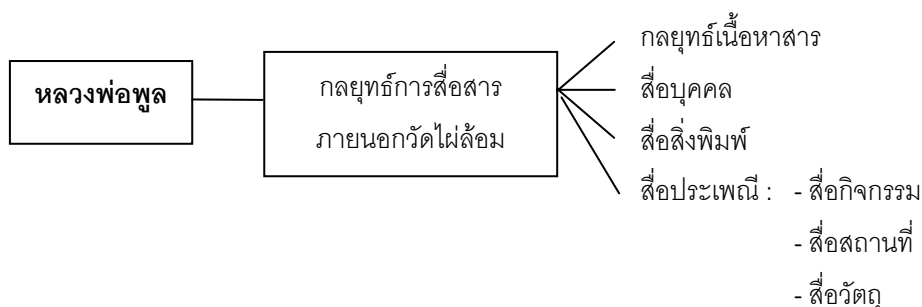
แรกเริ่มนั้นเกิดจากการให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาแก่เด็กโรงเรียนวัดไผ่ล้อม โดยการให้เด็กมาเข้าค่ายอยู่ที่วัดเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน โดยมีการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา การอบรม การเทศน์ธรรมะ และเมื่อต่อมา ก็ได้เปิดโอกาสให้เด็กจากโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีความสนใจเข้าร่วมโครงการดังกล่าว โดยจะจัดขึ้นในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม ซึ่งโรงเรียนปิดเทอมในระยะสั้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหลักการพัฒนาของพระสงฆ์ในสมัยหลวงพ่อบุณนั้น เน้นไปที่การพัฒนาทางด้านจิตใจมากกว่าทางด้านวัตถุ โดยที่เน้นในเรื่องของการพัฒนาเพื่อให้ประชาชนนำไปประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมเป็นสำคัญ

กลยุทธ์การสื่อสารภายนอกวัดไผ่ล้อม

แผนภาพที่ 4.6

แสดงกลยุทธ์การสื่อสารภายนอกวัดไผ่ล้อมของหลวงพ่อบุญ

การสื่อสารภายนอกวัดไผ่ล้อมในสมัยหลวงพ่อบุญนั้น ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารในช่วงนั้น เป็นการสื่อสารในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก กล่าวคือ หลวงพ่อบุญ ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการเผยแพร่ข่าวสารของวัดตามสื่อประเภทต่าง ๆ แต่อย่างใด แต่การสื่อสารภายนอกวัดในช่วงนี้ ส่วนใหญ่เกิดจากผลพลอยได้ทั้งสิ้น เช่น การสื่อสารแบบปากต่อปากของพุทธศาสนิกชนเมื่อประทับใจในหลวงพ่อบุญ การปรากฏข่าวของหลวงพ่อบุญตามหน้าหนังสือพิมพ์ หรือคอลัมน์หนังสือต่าง ๆ ซึ่งก็เป็นเพราะสื่อเข้ามานำเสนอข่าวเอง การประกอบพิธีทางศาสนา อันเป็นประเพณีประจำของทางวัดอยู่แล้ว ก็สามารถดึงดูดให้พุทธศาสนิกชนมาวัดได้เป็นจำนวนมาก หรือแม้แต่ สื่อวัตถุ เช่น วัตถุมงคล ก็เป็นผลพลอยได้จากการที่หลวงพ่อบุญสร้างเพื่อใช้สวดมนต์ แต่สามารถกลายเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ในขณะเดียวกันได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัย ได้พบประเด็นหนึ่งในการสื่อสารของหลวงพ่อบุญที่สามารถนำมาเป็นการสื่อสารภายนอกวัดไผ่ล้อมได้ นั่นคือ กลยุทธ์การใช้เนื้อหาสาร โดยที่เนื้อหานั้นจะเป็นกล่าวถึงอิทธิปาฏิหาริย์เกี่ยวกับวัตถุมงคลของท่าน ซึ่งนำมาเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่เป็นปัจจัยทำให้พุทธศาสนิกชนเดินทางมาวัดไผ่ล้อมได้ทางหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยในประเด็น กลยุทธ์การสื่อสารภายนอกวัดไผ่ล้อมของหลวงพ่อบุญนั้น ไม่สามารถจัดประเภทอยู่ในการสื่อสารเชิงกลยุทธ์หรือทักษะการสื่อสารได้ เพราะเนื่องจากหลวงพ่อบุญไม่ได้มีการวางแผนที่ต้องการการสื่อสาร เผยแพร่ข่าวสารออกไปภายนอก และไม่ได้อยู่ในประเด็นของการใช้ทักษะในการประชาสัมพันธ์ แต่เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นเอง ผลการวิจัยในประเด็นนี้ ผู้วิจัยจึงนำเสนอในรูปแบบว่า ในสมัยหลวงพ่อบุญนั้น มีการสื่อสารภายนอกวัดผ่านสื่อประเภทใดบ้าง

1. กลยุทธ์เนื้อหาสาร (Message Strategy)

เนื่องจากความโด่งดังและความเชื่อถือของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่ออิทธิปาฏิหาริย์ของวัตถุมงคลหลวงพ่อบุญ ซึ่งเป็นผลมาตั้งแต่ในสมัยที่หลวงพ่อบุญได้ฝึกอ่านเขียนอักขระขอมจาก ปู่แย้ม จนกระทั่งมีความเชี่ยวชาญ โดยพื้นฐานวิชาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากปู่แย้มนี้ได้เป็นจุดเริ่มต้นของการริเริ่มการเขียนอักขระเลขยันต์ และวัตถุมงคลต่าง ๆ จนมีชื่อเสียงมาถึงปัจจุบัน โดยส่งผลให้พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ มีความนิยมและศรัทธาในอิทธิปาฏิหาริย์ของวัตถุมงคล กลายมาเป็นกลยุทธ์เนื้อหาสารที่มีการบอกต่อกันในประเด็นที่ว่า การบูชาวัตถุมงคลของหลวงพ่อบุญ แล้วนำมาซึ่งความโชคดีในการประกอบอาชีพให้เจริญรุ่งเรือง หรือการพกพาวัตถุมงคลของท่าน แล้วปลอดภัยแคล้วคลาดจากอันตรายต่าง ๆ

สว่างศักดิ์ ฉันทเตยานนท์ นักธุรกิจ ให้สัมภาษณ์ในหนังสือหลวงพ่อบุญของเรา ว่า ...สำหรับวัตถุมงคลของหลวงพ่อบุญ ผมมีครอบครองแทบจะทุกรุ่นและนำติดตัวไปด้วยตลอดเวลาไม่ว่าจะเดินทางไหน ครั้งหนึ่งผมต้องตกอยู่ในเหตุการณ์คับขันระหว่างความเป็นกับความตาย สิ่งแรกที่ผมนึกถึงคือบารมีของหลวงพ่อบุญ และเหมือนปาฏิหาริย์ ผมสามารถแคล้วคลาดปลอดภัยมาได้โดยไม่น่าเชื่อ... (วีรพล จ้อยทองมูล, 2548, น. 68)

ด้วยเพราะความศรัทธาเชื่อถือในอิทธิปาฏิหาริย์ดังกล่าว ได้สร้างความน่าเชื่อถือและความศรัทธาให้กับพุทธศาสนิกชนอยู่มากมายทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดนครปฐม และด้วยการสื่อสารแบบปากต่อปากถึงการครอบครองวัตถุมงคลของท่านนี้เอง นับได้ว่า เป็นอีกวิธีการการสื่อสารภายนอกวัดไผ่ล้อมจากหลวงพ่อบุญทางหนึ่ง คือ การเสนอเนื้อหาสารที่แสดงถึงปาฏิหาริย์ของวัตถุมงคลของท่าน เช่น นำมาซึ่งความโชคดีเมื่อได้ครอบครอง ด้วยเนื้อหาสารเหล่านี้นำไปสู่การสื่อสารบอกต่อ ๆ กันจึงทำให้วัดไผ่ล้อมในสมัยหลวงพ่อบุญมีพุทธศาสนิกชนเดินทางมาวัดได้โดยไม่ต้องมีการเผยแพร่ออกสื่อประเภทอื่น ๆ ให้มากมาย แต่ใช้วิธีการเสนอเนื้อหาที่สอดคล้องและตรงกับความต้องการของผู้รับสารเพียงเท่านั้น

2. สื่อบุคคล

สิ่งหนึ่งจากการศึกษาที่พบเห็นได้ชัดเจนจากการศึกษาในประเด็นนี้ก็คือ การสื่อสารภายนอกของวัดไผ่ล้อมในสมัยหลวงพ่อบุญนั้น จะเน้นไปที่การสื่อสารแบบ “ปากต่อปาก” มากกว่าวิธีอื่น ๆ โดยการสื่อสารวิธีนี้ก็คือ การใช้สื่อบุคคลในการบอกข่าวสารต่อ ๆ กัน ซึ่งการสื่อสารด้วยการใช้สื่อบุคคลนี้ มีข้อได้เปรียบกว่าการสื่อสารด้วยวิธีอื่นตรงที่ เป็นการสื่อสารสองทาง ซึ่งผู้ส่งสารและผู้รับสารมีโอกาสที่จะโต้ตอบกันได้ทันที เมื่อเกิดข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจก็สามารถถามตอบได้ทันที ต่างฝ่ายต่างเห็นปฏิกิริยา (Feedback) ของกันและกัน (วิรัช ลภีรัตน์กุล, 2540, น. 12)

ซึ่งช่วยทำให้การสื่อสารเข้าใจและสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ดังนั้นการบอกข่าวสารของวัดในช่วงนั้น การสื่อสารแบบปากต่อปากจึงเป็นลักษณะที่ชัดเจนมากที่สุด

ชิตชม อัครมาส แสดงความคิดเห็นว่า “...ไม่เคยมีโอกาสเข้ามากราบนมัสการ หลวงพ่อพูลที่วัดเลยสักครั้ง กระทั่งญาติที่อยู่นครปฐมพามาหาท่านเมื่อ 5-6 ปีก่อน...” (วีรพล จ้อยทองมูล, 2548, น. 101)

ด้วยเพราะการเข้าถึงสื่ออื่น ๆ ยังมีไม่มาก การประชาสัมพันธ์ช่วงนั้นจึงเป็นการ ทราบต่อกันไป

กุลิสรา ศรีปะโค อาจารย์จากวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า กล่าวกับผู้วิจัยว่า “เรื่องการประชาสัมพันธ์จากทางวัดในสมัยหลวงพ่อกุลนั้น โดยมากทราบ ข่าวสารความเป็นไปภายในวัดจากญาติ ซึ่งอาศัยอยู่ใน จ.นครปฐม เมื่อวัดจัดงาน หรือมีกิจกรรม อะไร เมื่อทราบข่าว ก็จะเดินทางมาวัดอยู่เสมอ” (กุลิสรา ศรีปะโค, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2552)

อีกหนึ่งลักษณะการสื่อสารภายนอกวัดในสมัยของหลวงพ่อกุลนั้น ก็คือ การใช้ สื่อมาใช้ในการสื่อสาร โดยสื่อที่ใช้ใน คือ

- สื่อสิ่งพิมพ์
- สื่อประเพณี ได้แก่ สื่อกิจกรรม สื่อวัตถุ

3. สื่อสิ่งพิมพ์

การสื่อสารของวัดไม่ล้าสมัยในสมัยหลวงพ่อกุลนั้น นับว่ามีการสื่อสารผ่านสื่ออื่น ๆ น้อยมาก หากเปรียบเทียบกับในสมัยปัจจุบัน แต่สำหรับกรณีที่พุทธศาสนิกชนจากต่างจังหวัดก็สามารถทราบข่าวสารจากวัดได้นั้น จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่แล้วนั้นทราบข่าวสารจากวัด เพราะมีญาติหรือเพื่อนอยู่ใน จ.นครปฐมหรือจังหวัดใกล้เคียง หลวงพ่อกุลนั้น มีชื่อเสียงที่โดดเด่นในเรื่องของวัตถุมงคล ซึ่งด้วยลักษณะเด่นในข้อนี้ ทำให้ชื่อเสียงของหลวงพ่อกุลเริ่มมีปรากฏในสื่อ สิ่งพิมพ์เพิ่มขึ้น ได้แก่ นิตยสารประเภทพระเครื่อง รวมถึงตามคอลัมน์ต่างในหนังสือพิมพ์ เช่น คอลัมน์ “พระเครื่อง” ของหนังสือพิมพ์ คม ชัด ลึก หรือ คอลัมน์ “สดจาก หน้าพระ” จากหนังสือพิมพ์ ข่าวสด ซึ่งนับว่าเป็นการเลือกใช้สื่ออีกช่องทางหนึ่งในสมัยนั้น ดังนั้นสำหรับกลุ่มผู้รับสารที่มีความสนใจในเรื่องวัตถุมงคล จึงสามารถรับทราบข่าวสารจากวัดได้อีกช่องทางหนึ่งเช่นกัน

ลุงสงัด กล่าวว่า

...ส่วนมากแล้วจะชอบอ่านคอลัมน์ต่าง ๆ ที่ลงในสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น คอลัมน์ “พระเครื่อง” ของหนังสือพิมพ์ คม ชัด ลึก หรือ คอลัมน์ “สดจาก หน้าพระ” จากหนังสือพิมพ์ ข่าวสด และพวกหนังสือเครื่องราง วัตถุมงคล หรือหนังสือพระทั่วไป ที่มักลงเรื่องราวเครื่องราง วัตถุมงคลของพระอาจารย์พูลอยู่เสมอ ทำให้รู้ข่าว

ความเคลื่อนไหว การประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัดจากหนังสือพวกนี้ พออ่าน เจอก็คงรู้ว่าตอนนี้วัดมีงานอะไร มีกิจกรรมก็จะเดินทางมาวัดประจำ... (สงัด สร้อยโสภณ, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2552)

4. สื่อประเพณี

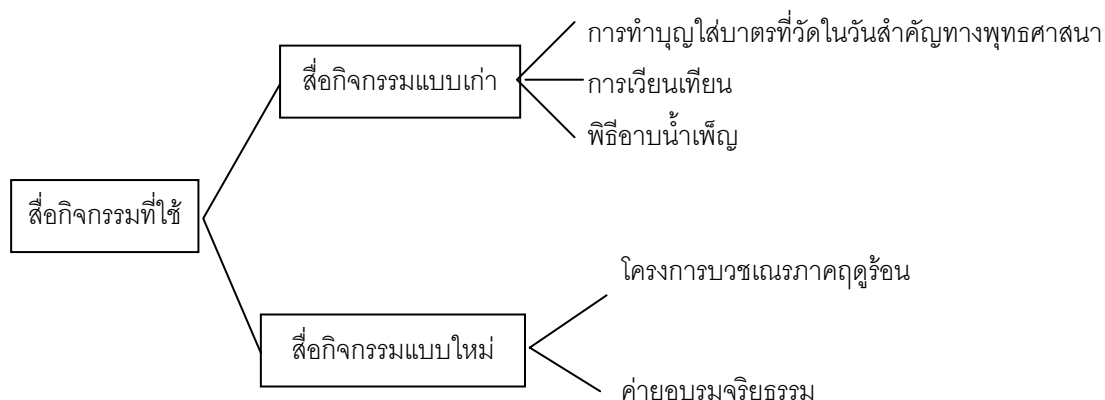
สื่อประเพณีที่พบในสมัยของหลวงพ่อบุญ ได้แก่ สื่อกิจกรรม และสื่อวัตถุ ดังนี้

4.1 สื่อกิจกรรม

จากการศึกษาบทสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า วัดไผ่ล้อมในสมัยหลวงพ่อบุญนั้น ยังมีการสื่อสารภายนอกวัดในเชิงรับซึ่งเกิดจากกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในวัด ซึ่งโดยทั่วไปสื่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนา มักปรากฏเกี่ยวข้องกับสื่อประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง รวมไปถึงงานวัดประจำปี ส่วนสื่อกิจกรรมที่เป็นสื่อทางศาสนาโดยตรงได้แก่ การทำบุญใส่บาตรในวันสำคัญทางพุทธศาสนา การเวียนเทียน (ทัศนีย์ เจริญวิถีสุข และคณะ, 2546, น. 103) ซึ่งสื่อกิจกรรมที่มีในสมัยหลวงพ่อบุญและสามารถใช้เป็นช่องทางการสื่อสารของวัดได้ด้วยนั้นมีทั้งสื่อทางศาสนาที่ปฏิบัติกันมาแต่เก่าก่อนและสื่อกิจกรรมแบบใหม่ ดังแสดงตามแผนภาพ

แผนภาพที่ 4.7

แสดงสื่อกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลวงพ่อบุญใช้ในการสื่อสารภายนอกวัด

สื่อกิจกรรมแบบเก่า

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่า ส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านในชุมชนหน้าวัดไผ่ล้อมและจากชุมชนอื่นบริเวณใกล้เคียงจะเดินทางมาทำบุญใส่บาตรที่วัด เมื่อถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งการใส่บาตรในวันสำคัญนี้จะมีญาติโยมเดินทางมาวัดค่อนข้างมาก โดยการใส่

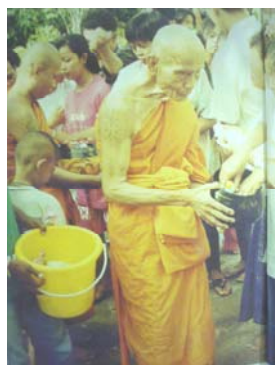
บาตรจะจัดขึ้นบริเวณด้านข้างพระอุโบสถ และในวันนี้ยังมีผู้ที่เดินทางมาถือศีลอุโบสถรวมอยู่ด้วย โดยผู้ที่ถือศีลอุโบสถนั้น จะต้องแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายสีขาวและต้องอยู่ที่วัดตั้งแต่เวลา 5 นาฬิกาของวันแรกจนถึงเวลา 5 นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น ซึ่งจะต้องมีการสวดมนต์ทำวัตรเช้าและสวดบทธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

คุณป้ากิมเปี้ยก ลูกศิษย์ของหลวงพ่อบุญล กล่าว

...สมัยหลวงพ่อบุญล เวลาถึงวันสำคัญที่มีชาวบ้านมาใส่บาตรเยอะ จากคนแถววัดก็มีจากคนภายนอกวัดก็มี พระที่วัดอาจมีไม่เยอะเท่าตอนนี้ อาหารที่ชาวบ้านเอามาใส่บาตรก็มีเยอะมาก หลวงพ่อบุญลท่านก็แจกจ่ายอาหารนี้ไปให้เด็กโรงเรียนวัดไผ่ล้อมที่มาช่วยงานที่วัดบ้าง แจกจ่ายคนที่มาช่วยงานที่วัดบ้าง ... (กิมเปี้ยก, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2552)

ภาพที่ 4.3

หลวงพ่อบุญลขณะออกบิณฑบาตในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

สำหรับการเวียนเทียนของวัดไผ่ล้อมนั้น จะจัดขึ้นตั้งแต่ช่วงบ่ายไปจนถึงช่วงหัวค่ำของวันนั้น ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาเวียนเทียน โดยที่ก่อนเริ่มการเวียนเทียนนั้น หลวงพ่อบุญลจะมีการเทศน์แก่ญาติโยมที่มาวัดก่อนในพระอุโบสถ เมื่อเทศน์เสร็จชาวบ้านก็จะเริ่มการเวียนเทียนโดยที่ผู้มาถือศีลพระอุโบสถจะร่วมทำการสวดอิติปิโสฯ ไปเรื่อย ๆ

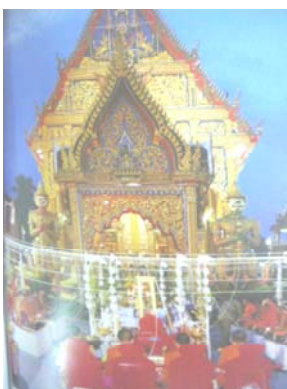
สำหรับพิธีอาบน้ำเพ็ญนั้น เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่หลวงพ่อบุญลได้จัดขึ้น โดยแต่เดิมนั้นนิยมจัดพิธีในเดือน 3 ตรงกับวันมาฆบูชา ตามพิธีศาสนาพราหมณ์เรียกว่า ศิวาราตรี ต่อมามีการจัดในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เพราะถือว่าเป็นวันที่สายน้ำทุกแห่งทั่วโลก มีความบริสุทธิ์สะอาด ทำให้ผู้อาบน้ำและดื่มมีสุขภาพแข็งแรง โดยเป็นพิธีที่ผสมผสานระหว่างศาสนาพราหมณ์และพุทธ ซึ่งทางวัดไผ่ล้อมจะจัดขึ้นทุกปีในช่วงวันลอยกระทง ผู้ที่เข้าร่วมพิธีกรรมทั้งภิกษุและฆราวาส

จะมารวมกันกลางแจ้งหน้าพระอุโบสถ ในการประกอบพิธีกรรมนั้นจะใช้สายสิญจน์โยงเข้าหากันจากพระประธานสู่แต่ละคนที่เข้าร่วม โดยผู้ที่เข้าร่วมจะต้องตั้งจิตอธิษฐานขอขมาลาโทษต่อพระแม่คงคาด้วย

พระน้ำฝน กล่าวถึงความรู้สึกตนเองเมื่อได้ร่วมพิธีอาบน้ำเพ็ญในปีหนึ่งว่า “มงคลแห่งพิธีอาบน้ำเพ็ญวัดไผ่ล้อมเป็นส่วนพิเศษในเทศกาลลอยกระทงโดยผู้ที่ร่วมอาบน้ำจะตั้งจิตอธิษฐานขอขมาลาโทษต่อพระแม่คงคา ซึ่งเป็นสิริมงคลยิ่งนัก เป็นพิธีที่ยิ่งใหญ่มาก ชั่วชีวิตนี้อาตมาคิดว่าคงไม่มีโอกาสได้สัมผัสอีกแล้ว...” (วีรพล จ้อยทองมูล, 2549, น. 197)

ภาพที่ 4.4

พิธีอาบน้ำเพ็ญในวันลอยกระทง

สื่อกิจกรรมแบบใหม่

จากการเก็บข้อมูล พบว่า วัดไผ่ล้อมมีการจัดกิจกรรมโครงการบวชเณรภาคฤดูร้อนและค่ายอบรมจริยธรรม

- โครงการบวชเณรภาคฤดูร้อน

เป็นโครงการที่จัดขึ้นในช่วงภาคฤดูร้อน ซึ่งโรงเรียนปิดเทอม ทำให้เด็กสามารถใช้เวลาว่างได้เป็นประโยชน์และใกล้ชิดพระพุทธศาสนามากขึ้น โดยในระยะแรกเริ่มนั้นเด็กที่มาร่วมโครงการส่วนใหญ่จะเป็นเด็กจากโรงเรียนวัดไผ่ล้อมและเด็กในชุมชนหน้าวัดไผ่ล้อม จนต่อมา เริ่มมีเด็กที่อยู่นอกชุมชนสนใจและมาร่วมโครงการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนโครงการนี้ในปัจจุบันเป็นโครงการที่วัดไผ่ล้อมจัดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง

- ค่ายอบรมจริยธรรม

แรกเริ่มนั้นเกิดจากการให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาแก่เด็กโรงเรียนวัดไผ่ล้อม โดยการให้เด็กมาเข้าค่ายอยู่ที่วัดเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน โดยมีการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา การอบรม การเทศน์ธรรมะ และเมื่อต่อมา ก็ได้เปิดโอกาสให้เด็กจากโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีความสนใจเข้าร่วมโครงการดังกล่าว โดยจะจัดขึ้นในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม ซึ่งโรงเรียนปิดเทอมในระยะสั้น

4.3 สื่อวัตถุ

ด้วยความมีชื่อเสียงของหลวงพ่อบุญในเรื่องของวัดอุดมคงคมาอยู่แล้วนั้น นอกจากความตั้งใจเดิมของท่านที่ต้องการให้วัดอุดมคงคมาเป็นเพียงสื่อในการสอนให้คนคิดดี ทำดี อยู่ในพุทธศาสนาที่ดีแล้วนั้น วัดอุดมคงคาก็ได้กลายมาเป็นหนึ่งในความโดดเด่นของวัดไผ่ล้อม จนสามารถกลายเป็นเครื่องมือสื่อสารชนิดหนึ่งที่ช่วยให้วัดไผ่ล้อมเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการลงพื้นที่จะสังเกตเห็นได้ว่า ผู้ที่เดินทางมาวัดไผ่ล้อมนั้น นอกจากจะมาราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัดแล้วนั้น ยังมีการเข้าวัดอุดมคงคากลับไปอีกเป็นจำนวนมากเช่นกัน และก็มีบางกลุ่มเช่นกันที่เดินทางเพื่อมาเข้าวัดอุดมคงคของหลวงพ่อบุญโดยเฉพาะ

ด้วยลักษณะการสื่อสารของหลวงพ่อบุญทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสื่อสารเพื่อการจัดการที่ดี การสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ดี หรือการสื่อสารภายนอกวัดที่ดี หลวงพ่อบุญไม่มีระเบียบแบบแผนในการวางกลยุทธ์ แต่ใช้ตนเองเป็นสื่อบุคคลเป็นหลัก ซึ่งเป็นการสื่อสารที่นับว่าได้ผลเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ก็ด้วยเพราะบุคลิกลักษณะของท่าน ที่มีความน่าเคารพ ศรัทธา น่าเชื่อถือ ทำให้การใช้ตนเองเป็นสื่อของท่าน เป็นลักษณะที่โดดเด่นและเป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีความเห็นพ้องกัน

ภาพที่ 4.5

หลวงพ่อบุญเขียนอักขระยันต์ลงวัดอุดมคงค

ภาพที่ 4.5

วัดมณฑลของหลวงพ่อบุญ

โดยลักษณะการสื่อสารจากการเก็บข้อมูลทั้งหมดสามารถสรุปลงตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4.2

สรุปลักษณะการสื่อสารในความเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหลวงพ่อบุญ

ประเด็นที่ศึกษา	กลุ่มที่ 1 (พระ ลูกวัด)	กลุ่มที่ 2 (ลูกศิษย์ วัด พ่อค้า แม่ค้า)	กลุ่มที่ 3 (ผู้มี อิทธิพล ทางสังคม)	กลุ่มที่ 4 (ประชาชน ในพื้นที่)	กลุ่มที่ 5* (ประชาชน นอกพื้นที่)
กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการจัดการ ภายในวัด					
การสื่อสารเชิงกลยุทธ์					
- กลยุทธ์สารและกลยุทธ์สื่อ	-	-	-	-	
- การใช้ตนเองเป็นสื่อบุคคล	✓	✓	✓	✓	
- การสื่อสารเพื่อการจัดการในองค์กร (การสื่อสารแนวดิ่ง แนวตั้ง)	✓	✓	✓	✓	-
- การสื่อสารเพื่อจัดการความขัดแย้ง	-	-	-	-	
ทักษะการสื่อสาร					
- การใช้วัจนภาษา	-	-	-	-	
- การใช้อวัจนภาษา	✓	✓	✓	✓	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา	กลุ่มที่ 1 (พระ ลูกวัด)	กลุ่มที่ 2 (ลูกศิษย์ วัด พ่อค้า แม่ค้า)	กลุ่มที่ 3 (ผู้มี อิทธิพล ทางสังคม)	กลุ่มที่ 4 (ประชาชน ในพื้นที่)	กลุ่มที่ 5* (ประชาชน นอกพื้นที่)
กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อเผยแผ่ พระพุทธศาสนา					
การสื่อสารเชิงกลยุทธ์	✓	✓	✓	✓	✓
- กลยุทธ์สารและกลยุทธ์สื่อ	✓	✓	✓	✓	✓
- การใช้ตนเองเป็นสื่อบุคคล					
ทักษะการสื่อสาร	✓	✓	✓	✓	✓
- การใช้วัจนภาษา	✓	✓	✓	✓	✓
- การใช้อวัจนภาษา	✓	✓	✓	✓	✓
- เทคนิคด้านอื่น ๆ (การอ่านใจ)					
หลักการพัฒนาของพระสงฆ์					
- พัฒนาด้านจิตใจ	✓	✓	✓	✓	✓
- พัฒนาด้านวัตถุ	-	-	-	-	-
กลยุทธ์การสื่อสารภายนอกวัดไผ่ล้อม					
การสื่อสารเชิงกลยุทธ์					
- กลยุทธ์สารและกลยุทธ์สื่อ	✓	✓	✓	✓	✓
- การใช้ตนเองเป็นสื่อบุคคล	✓	✓	✓	✓	✓
- การประชาสัมพันธ์ (การเข้าถึงสื่อมวลชน)	-	-	-	-	-
ทักษะการสื่อสาร					
- การใช้วัจนภาษา	-	-	-	-	-
- การใช้อวัจนภาษา	-	-	-	-	-

* หมายถึง ในกลุ่มตัวอย่างที่ 5 ผู้วิจัยไม่ได้ทำการสัมภาษณ์ในประเด็นกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการจัดการ เนื่องจากเป็นการสื่อสารภายในวัดไผ่ล้อม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ 5 เป็นประชาชนนอกพื้นที่ ไม่สามารถให้ข้อมูลในประเด็นดังกล่าวได้

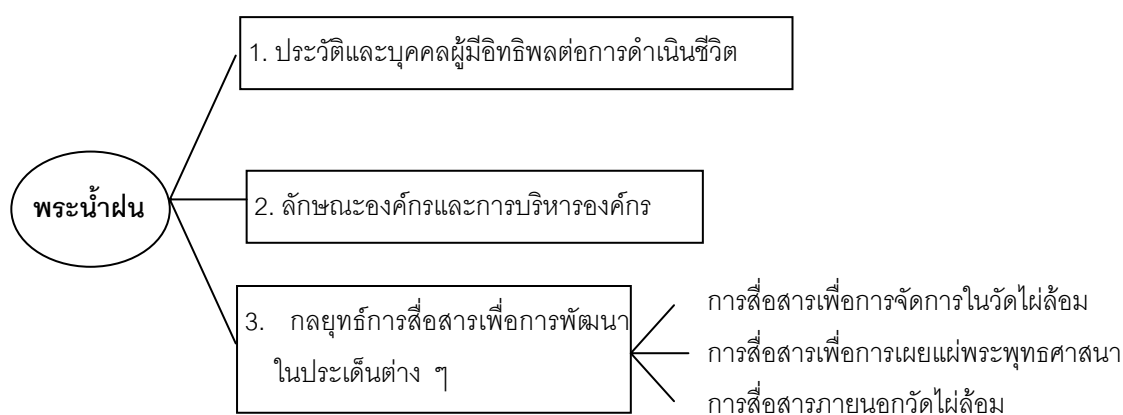
จากตารางที่ 4.2 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างในทุกกลุ่มมีความคิดเห็นที่มีต่อหลวงพ่อบุญ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในประเด็นกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการจัดการภายในวัดไผ่ล้อมนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ 1-4 เห็นว่ามีลักษณะการไหลเวียนที่เป็นไปทั้งในแนวดิ่งและแนวตั้ง รวมถึงมีการใช้ตนเองเป็นสื่อบุคคล นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังมีความคิดเห็นว่า หลวงพ่อบุญใช้การสื่อสารเชิงอวัจน

ในการสื่อสารเพื่อการจัดการ กล่าวคือ เป็นการแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างแทนการสื่อสารตรงไปตรงมา สำหรับประเด็นกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่มมองว่า หลวงพ่อพูลมีการใช้กลยุทธ์สื่อ ซึ่งหมายถึง การใช้วัตถุมงคล และหลวงพ่อพูลยังคงใช้ตนเองเป็นสื่อบุคคล นอกจากนี้ยังใช้ทักษะการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา รวมถึงทักษะพิเศษ นั่นคือ การอ่านใจ ซึ่งการพัฒนาในสมัยหลวงพ่อพูลนั้น กลุ่มตัวอย่าง ให้ข้อมูลว่า เป็นไปในด้านการพัฒนาทางด้านจิตใจ และสำหรับในประเด็นการสื่อสารภายนอกวัดไผ่ล้อมนั้น จากข้อมูลพบว่า เป็นการสื่อสารเชิงรับ คือ เป็นการสื่อสารด้วยสื่อบุคคลที่บอกต่อ ๆ กัน โดยมีการใช้กลยุทธ์เนื้อหาสารในประเด็นของอิทธิปาฏิหาริย์ ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อพูล จนทำให้วัตถุมงคลของหลวงพ่อพูลมีชื่อเสียง และนำไปสู่การปรากฏในสื่อประเภทอื่น ๆ ซึ่งกล่าวได้ว่า วัตถุมงคลของหลวงพ่อพูลนำมาเป็นช่องทางการสื่อสารภายนอกวัดได้อีกทางหนึ่งเช่นกัน

2. พระครูปลัดสิทธิวัฒน์ (พระน้ำฝน)

แผนภาพที่ 4.8

แสดงกรอบของการนำเสนอข้อมูลจากการวิจัยของพระน้ำฝน

2.1 ประวัติพระน้ำฝน

ครอบครัว

พระน้ำฝน เดิมชื่อ น้ำฝน สุนทรสุวรรณ เป็นคนกรุงเทพฯ เกิดวันจันทร์ที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2515 พ่อชื่อ นายแสง แม่ชื่อ นางบุญส่ง มีพี่น้องทั้งสิ้น 7 คน โดยเป็นบุตรคนสุดท้ายของ

ครอบครัว ในฐานะครอบครัวอยู่ในชั้นยากจน บิดาประกอบอาชีพที่สามล้อรับจ้าง ส่วนมารดา หลังจาก บิดาเสียชีวิตก็ได้ประกอบหลายอย่าง เพราะเป็นกำลังเดียวของครอบครัวที่ต้องดูแลลูกทั้ง 7 คน

ลักษณะอุปนิสัย

จากหนังสือเรื่องฝ่าฝันหาฝันในฤดูที่แตกต่าง โดยวีรพล จ้อยทองมูล (2548, น. 14) ซึ่งได้รวบรวมประวัติ การทำงานและผลงานของพระน้ำฝนไว้ ได้กล่าวว่า พระน้ำฝนในวัยเยาว์นั้น มีแว่บแห่งการเป็นผู้นำ โดยจะเป็นคนที่ เสียงดัง ฟังชัด แข็งแรง ทะมัดทะแมง และสนใจทั้งเรื่อง เรียนการกีฬา ด้วยลักษณะนิสัยที่เป็นเด็กมีนิสัย โผงผาง คิดอย่างไรก็พูดอย่างนั้น ไม่อ้อมค้อม พูดจาห้วนไม่เป็น ทำให้กลายมาเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวของพระน้ำฝนถึงปัจจุบันนี้

บุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการดำเนินงานของพระน้ำฝน

- พ่อแสง สุรทรรุวรรณ

พ่อของพระน้ำฝนนั้น มีอาชีพที่รถสามล้อ ซึ่งเป็นนักสู้ชีวิต มีความอดสาหะเป็นทุนเดิม และมีความขยันหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ด้วยเหตุนี้ พระน้ำฝนจึงได้รับการถ่ายทอดสายเลือดแห่งนักสู้มาอย่างเต็มเปี่ยม อย่างไรก็ตาม พ่อแสงนั้น มีข้อเสียอยู่ที่ติดเหล้าเป็นอย่างมาก จนถูกตราหน้าว่าเป็นไอ้ขี้เมา จนต้องจบชีวิตด้วยเพราะความเมา ทำให้คิดมาเสมอว่า เพราะสุราที่ทำให้พ่อต้องเสียชีวิต จึงทำให้เกลียดคนกินเหล้ามาจนถึงทุกวันนี้

- แม่บุญส่ง ฟังดอกไม้

หลังจากที่พ่อของพระน้ำฝนเสียชีวิต แม่บุญส่งจึงต้องกลายมาเป็นเสาหลักของครอบครัว ซึ่งพระน้ำฝนได้กล่าวในหนังสือ ฝ่าฝันหาฝันในฤดูที่แตกต่าง (วีรพล จ้อยทองมูล, 2548, น. 48) ไว้ว่า “แม่ของอาตมาเป็นกรรมกรขนานแท้ ทำงานหนักมาแล้วทุกรูปแบบ งานหนัก ๆ ซึ่งเป็นงานของชายอกสามศอก แต่ถูกผู้รณึงอย่างแม่บุญส่งอกไม่ถึงศอก เคยทำมาแล้วหมด” เพราะความอดสาหะอดทน ไม่มีย่อท้อของแม่บุญส่งนั้น ทำให้หลงพิน้ำในคิดมาเสมอว่า แม่บุญส่งคือนักสู้ผู้ยิ่งใหญ่เสียงจริงขนานแท้และดั้งเดิม จนเป็นแบบอย่างทีพระน้ำฝนได้นำมายึดถือปฏิบัติถึงในวันนี้

- หลวงพ่อพูล

เมื่อได้มาอุปสมบทอยู่วัดไผ่ล้อม เมื่อปี พ.ศ. 2536 โดยที่มีหลวงพ่อพูลเป็นเจ้าอาวาส ทำให้ได้ เห็นการใช้ชีวิตของหลวงพ่อพูลในแต่ละวันอยู่ห่าง ๆ จนเกิดความศรัทธาในตัวท่าน โดยได้กล่าวว่า “หลวงพ่อพูลเป็นแบบอย่างของพระผู้ใหญที่มีความเป็นผู้นำสูง” ท่านเป็นแบบอย่างของการไม่ทำผิดพระธรรมวินัย จนได้มีโอกาสรับใช้หลวงพ่อพูลอย่างใกล้ชิดเมื่อช่วงพรรษาที่ 2 ซึ่งจากตรงจุดนี้เองที่ทำให้พระน้ำฝนใช้การดำเนินชีวิตตามท่าน เช่น ท่านชอบตื่นเช้า เราก็ต้องตื่นเช้ากว่าท่าน ท่านชอบอ่านหนังสือ เราก็ต้องชอบอ่านหนังสือตามท่าน ทำให้รักการ

อ่านมาถึงทุกวันนี้ และได้อาศัยวิธีการแบบโบราณคือ ครูพักลักจำ ในการเก็บเกี่ยววิชาความรู้จากหลวงพ่อบุญ

การศึกษา

การศึกษาของ พระน้ำฝน แบ่งเป็นการศึกษาทางโลกก่อนที่จะบวชและการศึกษาธรรม เมื่อบวชแล้ว

การศึกษาทางโลก

พ.ศ. 2536 จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนพิบูลประชาสรรค์

การศึกษาทางธรรม

พ.ศ. 2536 อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ที่วัดไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

พ.ศ. 2545 สอบได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดไผ่ล้อม คณะจังหวัดนครปฐม

การทำงาน

พระน้ำฝนเป็นบุคคลที่มีความขยันหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อต่อปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ มาตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งพยายามแบ่งเบาภาระทางบ้านโดยการดิ้นรนหารายได้เพื่อเลี้ยงตัวเองมาตลอด ซึ่งการทำงานของท่านั้นแบ่งได้เป็นช่วง คือ การทำงานสมัยเป็นฆราวาส และการทำงานขณะที่เป็นพระ ดังนี้

การทำงานสมัยเป็นฆราวาส

แบ่งได้เป็น 2 ช่วง คือ ช่วงวัยเด็ก ช่วงที่จบการศึกษาทางโลกแล้ว

- งานที่ทำช่วงวัยเด็กนั้น เด็กชายน้ำฝนจะไปขายของที่สนามมวยราชดำเนิน ลุมพินี และช่อง 7 สี ทุกวันหลังเลิกเรียน

- งานหลังจบการศึกษาแล้วนั้น ได้ทำงานเป็นคนส่งหนังสือพิมพ์ในเครือ เดอะ เนชั่น และได้ทำงานที่บริษัทไฟแนนซ์ (MBFL) โดยได้ทำหน้าที่เป็นคนเก็บเช็คและทำหน้าที่อื่น ๆ ทุกอย่าง

การทำงานขณะที่เป็นพระ

พ.ศ. 2538-ปัจจุบัน ได้จัดส่งพระภิกษุและสามเณร ไปเปิดทำการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา ณ โรงเรียนวัดไผ่ล้อม หลักสูตรธรรมศึกษา ตริ โท เอก

พ.ศ. 2542 เริ่มส่งเสริมด้านการศึกษา

พ.ศ. 2548 รักษาการเจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อม โดยได้มีการทำอุโบสถกรรม ตลอดปี โดยยึดระเบียบบริหารของคณะสงฆ์เป็นหลักการปกครอง

2.2 ลักษณะองค์กร และการบริหารองค์กร

จากการเก็บข้อมูล พบว่า ลักษณะองค์กรและการบริหารองค์กรเป็นไปในลักษณะเดียวกับสมัยของหลวงพ่อบุญ คือมีผู้บริหารองค์กรสูงสุด คือ พระน้ำฝนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบัน โดยบริหารงานดังนี้

โดยภาพรวม พระน้ำฝนจะเป็นผู้บริหารดูแลงานภายในวัดเองทั้งหมด อย่างไรก็ตาม การดูแลบริหารงานหน่วยงานย่อยในวัด จะมีลักษณะดังนี้ คือ

หน่วยงานย่อยภายในวัดไผ่ล้อมมีทั้งส่วนที่ยังคงเหมือนในสมัยหลวงพ่อบุญ และมีส่วนที่เพิ่มขึ้นมา ได้แก่

1. โรงเรียนวัดไผ่ล้อม
2. ฝ่ายกิจการสงฆ์
3. ฝ่ายกิจกรรมของวัด
4. ฝ่ายกิจการร้านค้าภายในวัด
5. ศูนย์ส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

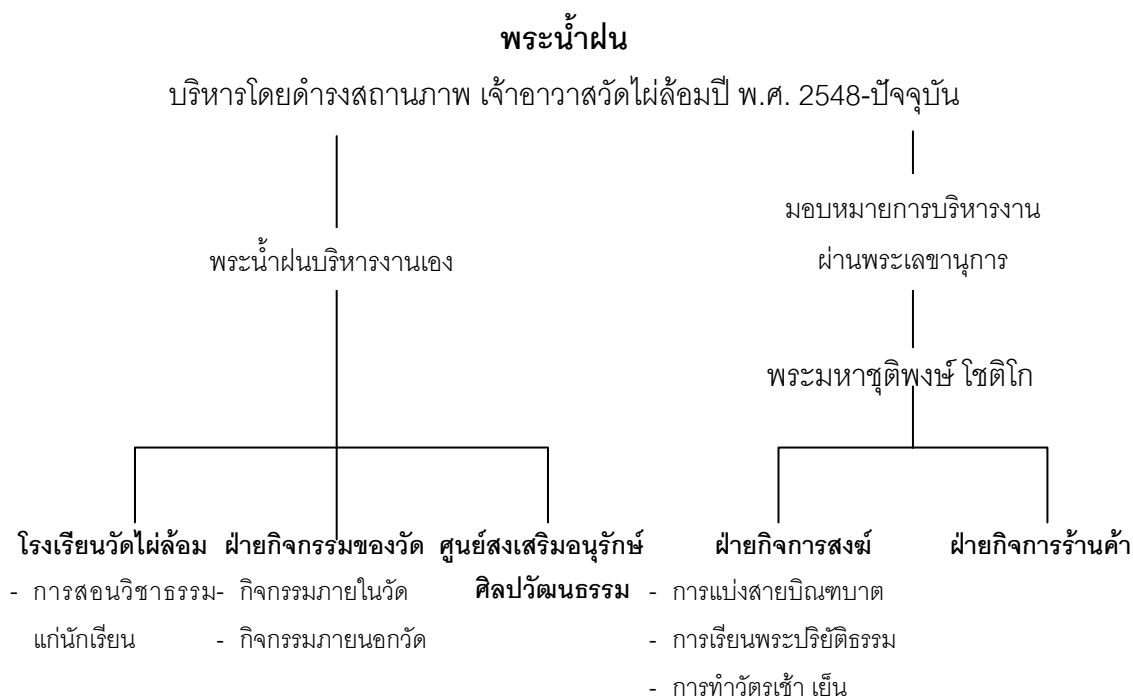
ลักษณะการบริหารงาน

1. พระน้ำฝนดูแลบริหารงานด้วยตนเอง ได้แก่ การสอนวิชาธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนวัดไผ่ล้อม และการกิจกรรมของวัด ทั้งภายในและภายนอกวัด ซึ่งในสมัยของพระน้ำฝนได้มีกิจกรรมของวัดเพิ่มมากขึ้นจากในสมัยหลวงพ่อบุญ ทำให้ภาระหน้าที่งานมากขึ้น รวมถึงหน่วยงานที่เพิ่มเข้ามาคือ ศูนย์ส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

2. พระเลขาณุกการดูแลแทน เรื่องของกิจการของสงฆ์ และฝ่ายกิจการร้านค้า โดยพระน้ำฝนมอบหมายให้พระเลขาณุกการคอยดูแล สั่งการแทน แต่อย่างไรก็ตาม ทุกเรื่องต้องผ่านการตัดสินใจของพระน้ำฝนเช่นกัน

แผนภาพที่ 4.9

แสดงลักษณะการบริหารงานภายในวัดไผ่ล้อมสมัยพระน้ำฝน

การบริหารงานในสมัยของพระน้ำฝนได้ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยว่า งานส่วนใหญ่ที่พระน้ำฝนจะเป็นผู้ปฏิบัติเองเป็นส่วนมาก นอกจากกรณีที่ไม่ได้อยู่วัด ก็จะมีการมอบหมายงานให้กับ พระมหาชุติพงษ์ ไชติโก ซึ่งเป็นพระเลขาให้ดูแลแทน ซึ่งลักษณะงานที่ได้มอบหมายนั้น ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกับที่หลวงพ่อบุญได้มอบหมายให้ท่านปฏิบัติในขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นรองเจ้าอาวาส และเนื่องจากในปัจจุบันวัดไผ่ล้อมได้เปิดโอกาสให้พ่อค้า แม่ค้า เข้ามาทำการค้าขายภายในบริเวณวัดได้ พระน้ำฝนจึงมีหน้าที่มอบหมายพระเลขาฯเพิ่มเติมในเรื่องของการดูแลร้านค้า และการประกอบกิจกรรมการค้าขายภายในบริเวณวัดให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย นอกจากนี้ จากการที่วัดไผ่ล้อมได้มีศูนย์ส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมทางด้านดนตรี ศิลปะให้กับเยาวชนในจังหวัดนครปฐม พระน้ำฝนจึงมีหน้าที่เพิ่มขึ้นในเรื่องของการดูแลจัดการหาครูวิทยากรผู้มีความรู้ มาจัดการเรียน การสอนให้กับเยาวชน สำหรับหลักในการบริหารนั้น พระน้ำฝนใช้ พรหมวิหาร 4 และหลักอีก 3 ประการ ได้แก่ คิด วิเคราะห์ และการแยกแยะ และกล่าวว่า ตนเองเปรียบเสมือนเป็น ต้นไม้ใหญ่ ที่ต้องเป็นหลักในวัด ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงภายในวัดทุกเรื่องต้องผ่านท่านตลอด แม้จะเป็นเรื่องเพียงเล็กน้อยก็ตาม เพราะถือว่า เรื่องที่ผ่านท่านนั้นก็เพื่อที่ท่านจะได้ให้แนวคิดที่เป็นกลางเพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป

สำหรับการปกครองพระลูกวัดนั้น ก็จะได้หลักการเดียวกัน คือ พรหมวิหาร 4 เพราะท่านถือหลักว่า หากพระลูกวัดปฏิบัติไม่ดี สิ่งที่มาคือ การที่วัดจะถูกมองไม่ดีไปด้วย

จากการศึกษา พบว่า สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันในเรื่องของลักษณะการบริหารงานของทั้งหลวงพ่อบุญและพระน้ำฝนก็คือ จะรับรู้ความเป็นไปภายในวัดตลอดเวลา เมื่อมีปัญหาอะไรพระลูกวัดหรือลูกศิษย์วัด ก็จะมีหน้าที่รายงานให้ทราบโดยตรง และจะเป็นผู้ที่ตัดสินใจแก้ปัญหาเหล่านั้น ด้วยตนเองทุกครั้ง ดังนั้นเรื่องทุกอย่างภายในวัด หลวงพ่อบุญและพระน้ำฝนจึงจำเป็นต้องรับทราบตลอดเพื่อที่จะได้จัดการกับปัญหานั้นได้อย่างถูกต้อง และให้การดำเนินกิจการภายในวัดเป็นไปอย่างเรียบร้อย

สำหรับแบบแผนปฏิบัตินั้น พระน้ำฝนยังคงใช้หลักเดียวกันในสมัยของหลวงพ่อบุญ เป็นส่วนใหญ่ นั่นคือมี กฎใหญ่เรื่องแรกที่ต้องให้ความสำคัญคือ เรื่องของยาเสพติด ซึ่งในสมัยของพระน้ำฝนได้เพิ่มกฎขึ้นมานั้นคือ เด็กวัดห้ามสูบบุหรี่โดยเด็ดขาด พระลูกวัดและเด็กวัดต้องมีการตรวจปัสสาวะอยู่เสมอ ๆ หากใครมีปัสสาวะเป็นสีม่วงจะส่งไปบำบัด และหากกลับมาติดยาเสพติดก็จะไล่ออกจากวัดโดยไม่มีเงื่อนไข จนวัดไผ่ล้อมได้รับรางวัล ด้านยาเสพติดเป็นวัดแรกใน จ.นครปฐม สำหรับข้อปฏิบัติของการอยู่วัดยังคงเหมือนในสมัยหลวงพ่อบุญ และมีสิ่งที่เพิ่มเติมขึ้นมา คือ ในสมัยพระน้ำฝนได้เริ่มให้มีอาชีพค้าขายภายในบริเวณวัดได้ จึงมีระเบียบในการปฏิบัติ คือ

พ่อค้า แม่ค้า ภายในบริเวณวัด หากจะมาค้าขายภายในวัดนั้น มีกฎอยู่ว่า ต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนหน้าวัดไผ่ล้อม ทั้งนี้เนื่องจากเป็นนโยบายของวัดที่ต้องสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน และการค้าขายนั้นต้องเน้นในเรื่องของความสะอาดเป็นสำคัญ และเนื่องจากทางวัดมีการเก็บค่าเช่าที่ เพียงเดือนละ 20 บาทเท่านั้น ดังนั้นการขายของต้องอยู่ในราคาที่เหมาะสม ห้ามมีการตั้งราคาเกินควรโดยเด็ดขาด และสนับสนุนให้มีการนำเอาสินค้าขึ้นชื่อของจังหวัดนครปฐม มาจำหน่าย

ตารางที่ 4.3
สรุปการบริหารงานวัดไผ่ล้อมสมัยพระน้ำฝน

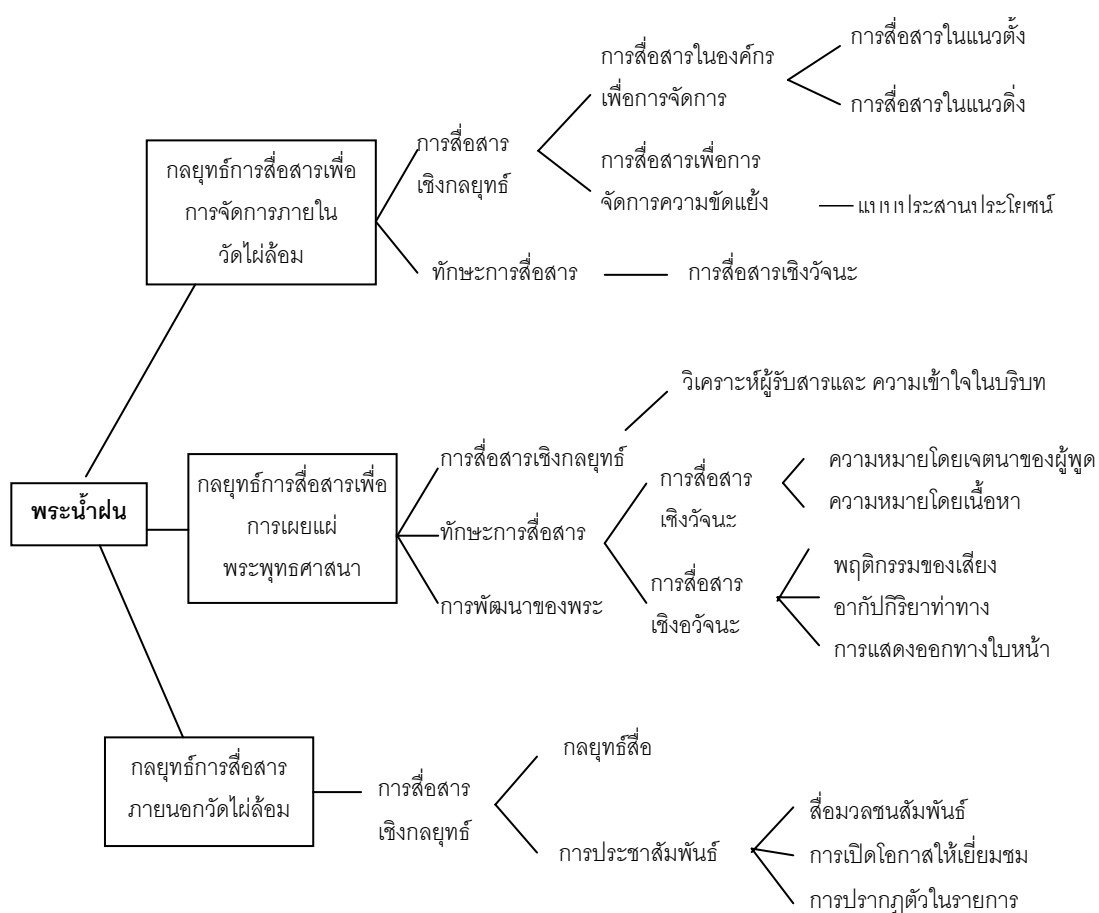
การบริหารวัดไผ่ล้อม			
เจ้าอาวาส พระน้ำฝน (พระน้ำฝน)			
หลักที่ใช้ในการปกครอง	การบริหารองค์กร (การมอบหมายภารกิจหน้าที่)		การกำหนดแบบแผนปฏิบัติ กฎระเบียบ
พรหมวิหาร 4 และ หลักอีก 3 ข้อ คือ การคิด วิเคราะห์ แยกแยะ	พระน้ำฝนปฏิบัติเอง	ผ่านพระเลขาฯ (พระมหาสุติพงษ์ โชติโก)	กฎระเบียบหลัก คือ ห้ามมีเรื่องยาเสพติดภายในวัด มีความสามัคคี และการขยันทำงาน
	ดูแลอบรม ให้ความรู้ - พระ เณร อุบาสก อุบาสิกา - เณรในโครงการบวชเณร ภาคฤดูร้อน - ผู้มาถือศีลอุโบสถในวันพระ	รับ ถวาย สังฆทานเมื่อ พระน้ำฝน ไม่อยู่	พระ เณร - ต้องชวนถวายศึกษาหาธรรมะ - ปฏิบัติตามกิจของสงฆ์ - ช่วยงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดอย่างสม่ำเสมอ
	ทำพิธีสวดไหว้ครูบูรพาจารย์ ในวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา		ลูกศิษย์วัด - ช่วยเหลือพระ สามเณร ในการ ออกบิณฑบาต - ดูแลความสะอาดเรียบร้อย ภายในบริเวณวัด - ต้อนรับและอำนวยความสะดวก สะดวกผู้เดินทางมายังวัด
	เทศน์ บรรยายธรรม ในวันเสาร์ อาทิตย์		อุบาสก อุบาสิกา ที่มาประกอบ อาชีพภายในวัด - เป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน หน้าวัดไผ่ล้อม - เน้นเรื่องความสะอาด - มีการตั้งราคาที่เหมาะสม
	รับ ถวายสังฆทานและทำพิธี เจิมเสริมบารมีในวันเสาร์ อาทิตย์		

สำหรับการลงโทษหากมีผู้ที่ฝ่าฝืนกฎ ระเบียบ ของวัดนั้น ก็เช่นเดียวกับในสมัยของ หลวงพ่อพูล คือไม่ว่าจะผิดระเบียบในข้อใดในข้อใด จะไม่อนุญาตให้อยู่ในวัดไผ่ล้อมต่อไป ไม่ว่า จะเป็นพระหรือสามเณรในกรณีถ้ามีเรื่องยาเสพติดเข้ามาเกี่ยวข้อง ก็จะลงโทษโดยไม่ให้อยู่ใน วัดไผ่ล้อมอีก สำหรับลูกศิษย์วัดหากมีเรื่องยาเสพติดหรือการทะเลาะเบาะแว้งเกิดขึ้นภายในวัด ก็ จะไม่อนุญาตให้กลับเข้ามาทำงานภายในวัดได้อีก ส่วนพ่อค้า แม่ค้า หากมีการค้าขายกำไรเกิน ควร ก็จะเปลี่ยนเป็นผู้จำหน่ายรายใหม่แทน

2.3 กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาวัดไผ่ล้อมในประเด็นต่าง ๆ ของพระน้ำฝน

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยในด้านกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาวัดไผ่ล้อม ของพระน้ำฝนตามตามวัตถุประสงค์การวิจัย ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Communication) และทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) พร้อมด้วยแนวคิด ตามหลักพุทธ ดังสรุปเป็นแผนภาพดังต่อไปนี้

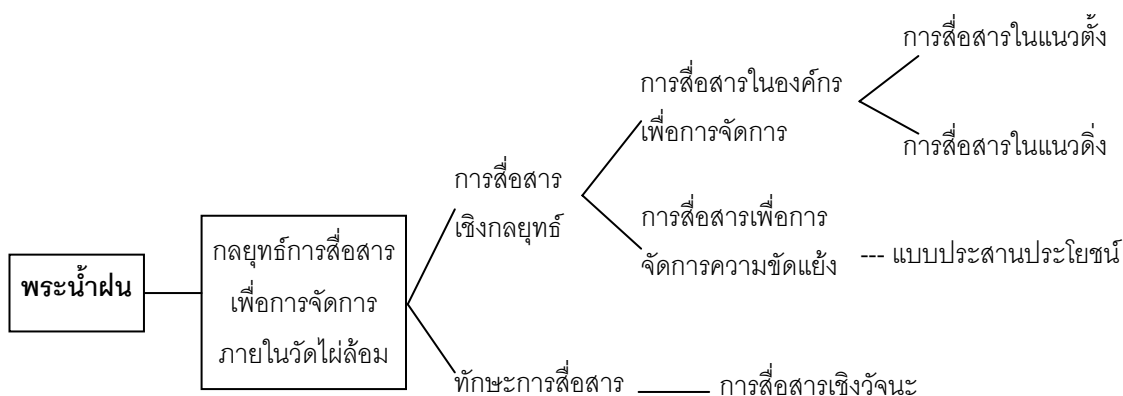
แผนภาพที่ 4.10
แสดงกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาวัดไผ่ล้อม
ในสมัยพระน้าฝน

กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการจัดการภายในวัดไผ่ล้อม

แผนภาพที่ 4.11

แสดงกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการจัดการภายในวัดไผ่ล้อมของพระน้ำฝน

การสื่อสารเชิงกลยุทธ์

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการจัดการภายในวัดไผ่ล้อมของพระน้ำฝน มีการใช้การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ ได้แก่

- การสื่อสารเพื่อการจัดการ
- การสื่อสารเพื่อการจัดการความขัดแย้ง

มีการใช้ทักษะการสื่อสาร คือ การสื่อสารเชิงวัจนภาษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

การสื่อสารเพื่อการจัดการ

การสื่อสารเพื่อการจัดการภายในวัดไผ่ล้อมของพระน้ำฝนนั้น จากการเก็บข้อมูลพบว่า วิธีการสื่อสารภายในองค์กรเป็นการสื่อสารด้วยภาษาพูด (Oral Communication) ซึ่งมี 2 ลักษณะ ได้แก่

1. **การสื่อสารด้วยภาษาพูดที่ไม่เป็นทางการ** คือ เมื่อพระน้ำฝนต้องการสื่อสารหรือสั่งการที่เป็นเรื่องเล็กน้อย เช่น การทำความสะอาดภายในวัด หรือบอกความต้องการของตนเอง ไปยังพระลูกวัด ลูกศิษย์วัด ก็จะใช้วิธีการบอกข้อมูลข่าวสารด้วยตนเอง

2. **การสื่อสารด้วยภาษาพูดที่เป็นทางการ** ได้แก่ การประชุม เมื่อมีการจัดกิจกรรมขึ้นภายในวัด เมื่อถึงวันสำคัญต่าง ๆ และต้องมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจน ก็จะมีการเรียกประชุมพระลูกวัด และลูกศิษย์วัด ซึ่งการประชุมนั้นไม่ได้มีกำหนดจัดขึ้นตายตัว แต่จะเรียกประชุมก็ต่อเมื่อ วัดมีกิจกรรมและต้องมีการแบ่งหน้าที่ภายในวัดเท่านั้น

สำหรับการไหลเวียนข้อมูลข่าวสารภายในองค์กรนั้น เป็นไปในลักษณะเดียวกับช่วงของหลวงพ่อดุสิต คือ มีการไหลเวียนข้อมูลข่าวสาร 2 ระดับ คือ

1. การสื่อสารจากผู้บังคับบัญชาไปยังบุคลากรระดับต่าง ๆ หรือการสื่อสารในแนวดิ่ง (Downward Communication) พระน้ำฝนมีการสั่งงาน การสื่อสารเพื่อบอกข่าวคราวความเป็นไปให้พระลูกวัดทราบ ถ้าไม่บอกกล่าวด้วยตัวเอง ก็จะใช้วิธีการบอกผ่านพระเลขาฯ เพื่อแจ้งข่าวให้พระลูกวัดทราบอีกทีหนึ่ง

พระมหาสุติพงษ์ โชติโก พระเลขานุการ กล่าวถึงในประเด็นนี้ว่า

การแบ่งงานในวัด เรื่องกิจการของสงฆ์ เช่นการแบ่งสายบิณฑบาต การทำวัตร พระน้ำฝนจะให้ท่านมาเป็นผู้ดูแล สื่อสารกับพระลูกวัดแทนท่าน แต่ถ้าเป็นเรื่องอื่น ๆ เช่น วัดมีกิจกรรมประจำปี หรือกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ พระน้ำฝนจะเรียกประชุมและแบ่งหน้าที่พระลูกวัดเอง... (พระมหาสุติพงษ์ โชติโก, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2552)

ในการทำงานของพระน้ำฝน ซึ่งท่านเป็นพระสงฆ์ที่พูดจริงทำจริง พูดคำไหนต้องเป็นคำนั้น ละเอียดถี่ถ้วนกับงานที่ลงมือทำทุกงาน โดยท่านจะลงพื้นที่ตรวจตราดูแล สั่งการเองและลงไปควบคุมงานด้วยตนเองทั้งหมด

2. การสื่อสารจากบุคลากรระดับต่าง ๆ ไปยังผู้บังคับบัญชา หรือการสื่อสารในแนวดิ่ง (Upward Communication) คือ การสื่อสารจากพระลูกวัดหรือลูกศิษย์วัดนำข่าวสารไปแจ้งให้พระน้ำฝนทราบ วิรพล ให้สัมภาษณ์ กับผู้วิจัยในประเด็นนี้ว่า

พระน้ำฝนเคยเปรียบเทียบการดูแลปกครองของตนเองให้ฟังว่า....ตัวอาตมาก็เปรียบเหมือนต้นไม้ใหญ่ มีกิ่งก้านสาขาที่แผ่ออกไป ต้องคอยดูแลเรื่องราวภายในวัดทุกเรื่อง บางกิ่งเป็นกิ่งเล็ก ก็คือเรื่องที่เข้ามาอาจจะเป็นเรื่องเล็ก บางกิ่งเป็นเรื่องใหญ่ ก็คือเรื่องที่เข้ามาจะต้องเป็นเรื่องใหญ่ แต่ไม่ว่าจะเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ ตัวต้นไม้ก็ต้องรับรู้ถึงทุกเรื่องที่ผ่านมากระทบต้นไม้... (วิรพล จ้อยทองมูล, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2552)

ดังนั้นเรื่องบางเรื่องที่อาจคลาดสายตาพระน้ำฝนไป แต่ท่านก็จำเป็นต้องทราบความเป็นไปภายในวัดทุกเรื่อง พระลูกวัดและลูกศิษย์วัด จึงมีหน้าที่หนึ่งคือช่วยกันดูแลความเรียบร้อยภายในวัด และนำข้อมูลมาบอกพระน้ำฝน ซึ่งพระน้ำฝนเคยบอกกับพระลูกวัดและลูกศิษย์วัดในการเรียกประชุมแบ่งหน้าที่งานในครั้งหนึ่งว่า

พระพุทธรูป เด็กวัดทุกคนคือเจ้าของวัดไม่ลืมนั้น เพราะฉะนั้น ต้องช่วยกันดูแลสอดส่อง ให้วัดมีความเรียบร้อย มีเรื่องอะไรที่อาตมาพลาดไป ต้องรีบมาบอก มาช่วยกันแก้ไข อย่าถือว่านี่คือหน้าที่ของอาตมาคนเดียว และไม่ต้องคิดว่าเป็นการทำเกินหน้าที่ หรือกลัวว่าอาตมาจะโกรธ แต่ให้คิดว่าเราช่วย ๆ กันดูแล เพื่อวัดของเราเอง... (พระน้ำฝน, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2552)

การสื่อสารเพื่อการจัดการความขัดแย้ง: แบบประสานประโยชน์

จากการศึกษายังพบว่า พระน้ำฝนมีการใช้การสื่อสารเพื่อจัดการความขัดแย้งในองค์กร โดยท่านเลือกใช้วิธีที่เรียกว่า แบบประสานประโยชน์ (Compromise) หรือแบบ ประนีประนอม (อิรนันท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2533, น. 43) คือทั้งสองฝ่ายมุ่งมั่นที่จะให้และรับ (Give and Take) เพื่อใช้ในกรณีที่ต้องการรักษาความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่ายไว้ คือเมื่อเกิดความขัดแย้งกันภายในวัด ซึ่งส่วนมากแล้วจะเป็นความขัดแย้งกันเรื่องเล็กน้อยระหว่างลูกศิษย์วัดด้วยกันก็ดี หรือจากพระลูกวัดก็ดี พระน้ำฝนจะใช้วิธีการจัดการด้วยการรับฟังเหตุผลทั้งสองฝ่ายและตัดสินใจอย่างเป็นธรรมไม่มีการเข้าข้างใคร

...หากใครละเลยหน้าที่ก็จะถูกว่ากล่าวตักเตือน และอย่างที่ยกออกไปว่าหากในวัดมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกัน อาตมาไม่มีการเข้าข้างใคร ไม่มีศิษย์โปรดไม่โปรด แต่จะเรียกมาคุยทั้งสองฝ่าย ใช้วิธีผัดก็ว่าไปตามผัด ไม่มีการเข้าข้างกัน แต่สุดท้ายก็จะมี ประนีประนอมกันทั้งสองฝ่าย... (พระน้ำฝน, สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2552)

พเยาว์ เนียะแก้ว นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม ให้ความเห็นเพิ่มเติมในประเด็นนี้กับผู้วิจัย ว่า

“ท่านเป็นพระที่มีลักษณะการพูดจาแบบโผงผาง ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของท่าน เวลาท่านสื่อสารกับพระลูกวัดเท่าที่เห็น ท่านก็จะพูดตรงไปตรงมา แต่ถึงแม้ว่าจะดูว่าท่านเป็นพระที่โผงผาง แต่เวลาที่ภายในวัดมีปัญหา ท่านก็จะมีวิธีการพูดเจรจาให้รอบคอบกัน” (พเยาว์ เนียะแก้ว, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2552)

ดังนั้นเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในวัด ปัญหาทุกอย่างจะจบลงมาด้วยดี เพราะพระน้ำฝนจะใช้วิธีรับฟังทั้งสองฝ่ายและใช้หลัก เหตุ และ ผล เข้ามาใช้จนทั้งสองฝ่ายยอมรับ ซึ่งเหตุและผลนี้อยู่ภายใต้การสื่อสารแบบประนีประนอม ไม่ให้ถือโทษกัน เพราะพระน้ำฝนคิดว่า “...คนพวกนี้ อยู่วัดเดียวกัน เหมือนอยู่บ้านหลังเดียวกัน ก็เหมือนพี่น้องกัน ยังไงก็ต้องทำงานร่วมกัน อยู่ร่วมกันอยู่ดี ทางที่ดีก็ต้องรักษาสัมพันธกันเอาไว้ดีที่สุดแล้ว...” (พระน้ำฝน, สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2552)

ทักษะการสื่อสาร

การสื่อสารเชิงวัจนะ

พระน้ำฝนใช้ทักษะการสื่อสารในการสื่อสารเพื่อการจัดการภายในวัด โดยการสื่อสารเชิงวัจนะ ซึ่งใช้วิธีการสื่อสารกับพระภิกษุวัดด้วยคำพูดที่ตรงไปตรงมา เช่น มีการสั่งการและการแบ่งหน้าที่ภายในวัดอย่างชัดเจน ด้วยลักษณะของพระน้ำฝนที่เป็นคนมีบุคลิกภาพเป็นคนเฝงผาง พูดจาตรงไปตรงมา พระน้ำฝนจึงมีการใช้การสื่อสารด้วยคำพูดตรง ๆ แทนการกระทำให้อึดเป็นตัวอย่าง

พระมหาสุติพงษ์ โชติโก กล่าวถึงในประเด็นนี้ว่า

พระน้ำฝนใช้คำพูดในการสื่อสารกับพระภิกษุวัดเวลาท่านจะสั่งการอะไรก็ตาม ก็จะใช้การพูดตรงไปตรงมา แบ่งหน้าที่ชัดเจน หรือเวลาที่ท่านจะตักเตือนเรื่องอะไรก็จะเรียกเข้าไปพูดคุยตรงไปตรงมา ซึ่งแตกต่างจากหลวงพ่อบุญที่ท่านเน้นการทำให้ดูมากกว่า (พระมหาสุติพงษ์ โชติโก , สัมภาษณ์, 13 เมษายน 2552)

เช่นเดียวกับป้าบุญ ฟุ้งดอกไม้ กล่าวว่า “พระน้ำฝนท่านจะเสียงดังเวลาพูดอะไรก็ตาม นั้นเป็นลักษณะของตัวท่าน ที่ทุกคนในวัดรู้จักดี เวลาทีมงานในวัด ท่านจะสั่งการเลยว่าใครทำอะไรบ้าง พูดแบ่งหน้าที่ แบ่งงานกันเลย ทำให้ทุกคนรู้หน้าที่ตัวเองทุกคน และทุกคนก็เข้าใจว่าท่านต้องการอะไรบ้าง...” (บุญ ฟุ้งดอกไม้, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2552)

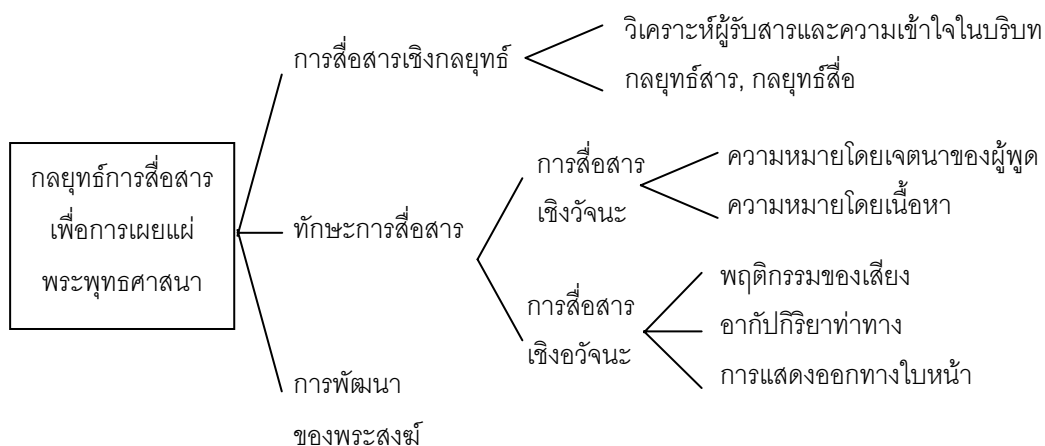
ด้วยพระบุคลิกของพระน้ำฝนตั้งแต่ในวัยเยาว์ ที่เป็นคนเฝงผาง พูดจาตรงไปตรงมา ทำให้นามาสู่ลักษณะการสื่อสารของพระน้ำฝนในการดูแลการจัดการภายในวัดไม่ล้าสมัย

กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

จากการศึกษา ลักษณะการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระน้ำฝน พบว่า การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระน้ำฝนนั้น มีการใช้การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในประเด็นของ การวิเคราะห์ผู้รับสารและความเข้าใจในบริบท รวมทั้งมีการเลือกสารและการเลือกสื่อ และยังมีการใช้ทักษะการสื่อสาร ได้แก่ การสื่อสารเชิงวัจนะ คือ การให้ความหมายโดยเจตนาของผู้พูดและความหมายโดยนัย และการสื่อสารเชิงอวัจนะ ในเรื่องของ พฤติกรรมของเสียง อากัปกริยาท่าทางและการแสดงออกทางใบหน้า

แผนภาพที่ 4.12

แสดงกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระน้าฝน

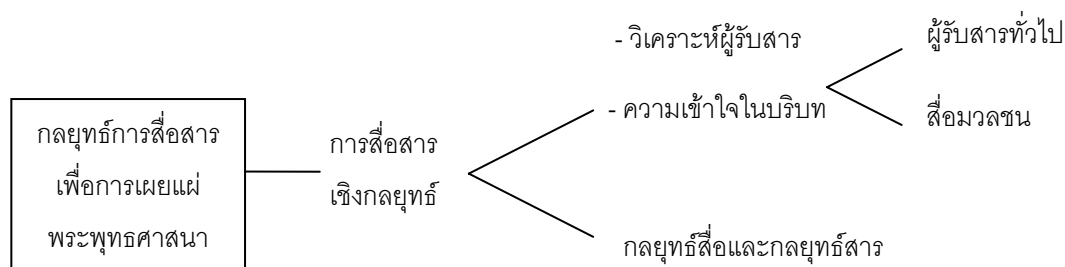

การสื่อสารเชิงกลยุทธ์

ผลการศึกษา พบว่าพระน้าฝนมีการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การวิเคราะห์ผู้รับสาร ความเข้าใจในบริบท รวมถึงการใช้กลยุทธ์สาร (Message Strategies) และกลยุทธ์สื่อ (Media Strategies) แสดงตามแผนภาพ

แผนภาพที่ 4.13

แสดงการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระน้าฝน

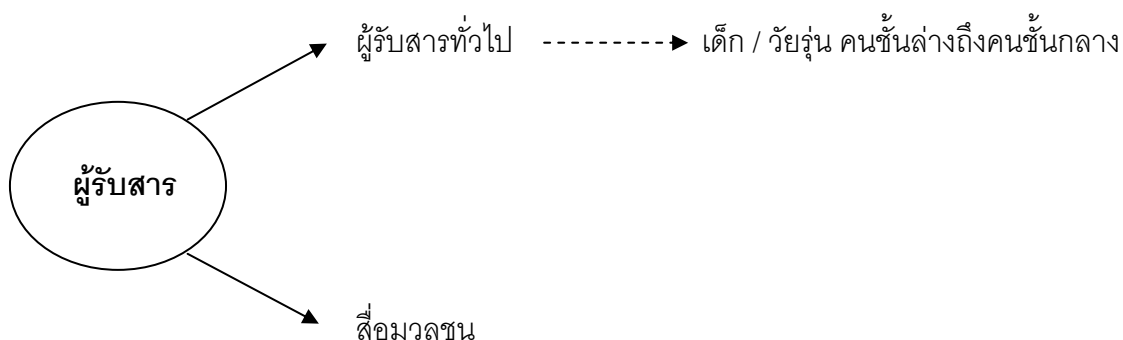
การวิเคราะห์ผู้รับสาร

ความสามารถด้านการสื่อสารของพระน้ำฝนในเรื่องการวิเคราะห์ผู้รับสาร เป็นการวิเคราะห์ผู้รับสารที่พระน้ำฝนทำการสื่อสารด้วย คือ

- ผู้รับสารทั่วไป
- ผู้รับสารที่เป็นสื่อมวลชน

แผนภาพที่ 4.14

แสดงผู้รับสารของพระน้ำฝน

- ผู้รับสารทั่วไป

สังคมประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาหลายกลุ่ม ผู้ที่สนใจศาสนา และนำศาสนามาปรับใช้ในชีวิตประจำวันก็มี หรือผู้ที่ไม่สนใจศาสนา ไม่สามารถนำหลักธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ก็มีมาก (ทัศนีย์ เจนวิถีสุข และคณะ, 2546, น. 121) พระน้ำฝนเข้าใจถึงลักษณะของสังคมส่วนใหญ่ว่า เป็นคนชั้นล่างไปจนถึงคนชั้นกลาง ที่มีชีวิตส่วนใหญ่วนเวียนกับการเลี้ยงชีพ โดยการวิเคราะห์ของพระน้ำฝน พิจารณาจากลักษณะทั่วไปและความสามารถในการเข้าถึงหลักธรรม คำสอนของกลุ่มผู้รับสารในแต่ละกลุ่ม เช่น เมื่อต้องเดินทางไปเทศน์สอนเด็กระดับมัธยมศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กวัยรุ่น ก็เข้าใจพื้นฐานว่า ไม่ค่อยมีความสนใจในพระพุทธศาสนา รักสนุก ชอบเรื่องความสนุกสนาน พระน้ำฝนก็จะใช้วิธีการเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารนี้ ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับกลุ่ม

ผู้วิจัยได้มีโอกาสสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการไปสอนธรรมให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย จ.นครปฐม ว่า

...พวกโยมดูอย่างไอ้พวกแก๊งค์ปาหินที่มันอาละวาดอยู่ทุกวันนี้ ไม่รู้ว่ามันมีเวลาว่างไว้ทำไม ทำความเดือดร้อนให้ชาวบ้าน ทำพ่อแม่เดือดร้อน คงคิดว่ามีลูกแบบนี้ ไม่ให้มันเกิดแต่แรกดีกว่า พวกทำให้คนอื่นเดือดร้อนถึงตายนี้ บาปนะโยม จะด้วยเพราะคึกคะนองหรืออะไรก็แล้วแต่เถอะ มีเวลาว่างมาก ไม่ไปอ่านหนังสือ จะดูทีวีรายการวัยรุ่นอะไร มันก็ยิ่งดีกว่าออกนอกบ้านไปทำความเดือดร้อนแบบนั้น อาตมาเห็นแล้วก็หนักใจแทน เดี่ยวนี้มีญาติโยมนิมนต์ไปงานต้องผ่านแถวเส้นสุพรรณฯนี้ ถ้าเป็นงานเลี้ยงพระเข้านี้ ไม่ค่อยอยากไปแล้ว แต่จะปฏิเสธก็ไม่ได้ กิจของสงฆ์ระโยมนะ กลัวไปแล้ววันรุ่งจะดังได้ขึ้นข่าวหน้าหนึ่งแทน พวกนี้มันไม่สนใจหรอก จะเป็นพระเป็นเจ้า โยมหนะโชคดีแล้ว ได้มีโอกาสเรียนหนังสือ หาความรู้ใส่ตัว แต่คนแก่ง คนมีความรู้ก็ต้องมีความตึนนะ เคยได้ยินไหมที่เขาบอกกันว่า คนฉลาดขาดความดี เป็นคนอัปรีภัยสังคม....

สำหรับในเรื่องของการสื่อสารกับกลุ่มผู้รับสารที่เป็นวัยรุ่นนี้ พระน้ำฝนค่อนข้างให้ความสำคัญมาก เพราะถือว่า การสอนธรรมะให้กับเด็ก เยาวชน ง่ายกว่าการสอนธรรมะให้กับผู้ใหญ่

พระน้ำฝนได้พูดถึงการให้ความสำคัญแก่ผู้รับสารในวัยเด็กว่า “เดี๋ยวนี้เด็ก วัยรุ่น ห่างธรรมะมากขึ้น ไปสนใจแต่สิ่งยั่วยุภายนอก อาตมาคิดอยู่เสมอว่า คนจะดีได้ ต้องปลูกฝังตั้งแต่ในวัยเด็ก เพราะว่าเด็กนั้นสอนง่ายกว่าผู้ใหญ่เยอะ การให้ธรรมะแก่ตัวเขาตั้งแต่ยังเป็นเด็กเป็นวัยรุ่น จึงเป็นเรื่องสำคัญ” (พระน้ำฝน, สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2552)

ภาพที่ 4.7

พระน้ำฝนขณะบรรยายธรรมะให้แก่เด็กนักเรียนตามโรงเรียน

สิ่งที่พระน้ำฝนทำในการปลูกฝังธรรมะแก่เยาวชนก็คือ ได้จัดส่งพระภิกษุสามเณร ไปเปิดทำการสอนวิชาพุทธศาสนา ณ โรงเรียนวัดไผ่ล้อม หลักสูตรธรรมศึกษาตรี-โท-เอก สำหรับการสื่อสารกับวัยรุ่นนั้น จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม พบว่า ท่านจะมีลักษณะการสื่อสารที่แตกต่างจากผู้รับสารโดยทั่วไป คือ ท่านจะใช้คำพูดที่ตรงไปตรงมา ชัดเจน สอดแทรกความสนุกสนานและแง่คิดไว้ในคราวเดียวกัน และจะยกเหตุการณ์ในปัจจุบันที่เกิดขึ้นและมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มวัยรุ่นมาสอน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและได้ข้อคิด ซึ่งพระน้ำฝนมีวิธีการสื่อสารที่ทำให้กลุ่มผู้รับสารที่เป็นวัยรุ่นและไม่เคยสนใจพุทธศาสนา สามารถเข้าใจธรรมะ และแสดงให้เห็นว่าธรรมะไม่ใช่เรื่องไกลตัวและไม่ใช่ว่าเรื่องที่เราเข้าใจยากแต่อย่างใด

วีรพล ได้พูดถึงการสอนธรรมะให้วัยรุ่นของพระน้ำฝนว่า “...พระน้ำฝนท่านมีเทคนิคในการสอนธรรมะ เวลาที่มีวัยรุ่นมาวัด ท่านจะชอบเอาเรื่องที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ปัจจุบันมาสอน สอดแทรกธรรมะไป และด้วยลีลาโวหารของท่านทำให้การสอนธรรมะเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ท่านจะชอบยกเอาคำพูดเปรียบเทียบกับมาพูดให้ฟัง...” (วีรพล จ้อยทองมูล, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2552)

ไชยา สะสมทรัพย์ ได้กล่าวถึงการสอนธรรมะกลุ่มผู้รับสารวัยรุ่นของพระน้ำฝนว่า “...ท่านสอนธรรมะสำหรับวัยรุ่นให้เป็นเรื่องง่าย ทำให้คนฟังรู้สึกเข้าใจได้ง่าย ไม่ใช่เรื่องซับซ้อน และเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเรา...” (ไชยา สะสมทรัพย์, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2552)

- สื่อมวลชน

วัดไผ่ล้อมในสมัยพระน้ำฝนมีความเกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนมากขึ้นจากในสมัยหลวงพ่อบุญ ทำให้พระน้ำฝนต้องมีการสื่อสารกับกลุ่มสื่อมวลชนมากขึ้น ซึ่งพระน้ำฝนก็มีการเข้าใจในลักษณะการทำงานของสื่อมวลชนเป็นอย่างดี จึงสามารถทำให้การสื่อสารกับสื่อมวลชนเกิดประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์ของท่าน คือ สื่อมวลชนมีวัตถุประสงค์ที่หลากหลายในการเข้ามาทำการสื่อสารกับวัดไผ่ล้อมในสมัยพระน้ำฝน เช่น การทำข่าวกิจกรรมของวัดไผ่ล้อม แม้ว่าในอดีตที่ผ่านมาหลายครั้ง พระน้ำฝนจะเคยโดนโจมตีเรื่องของการทำงานจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น บางฉบับตั้งแต่ในสมัยที่หลวงพ่อบุญยังอยู่ ซึ่งหลวงพ่อบุญก็ได้พูดกับพระน้ำฝนในครั้งนั้นว่า “...เขาว่าเราก็ดีแล้ว แสดงว่าวัดเราดัง ก็ไม่ต่างอะไรกับยุ้งกวดเขาควาย กัดให้ตายก็ไม่เจ็บ ไม่รู้สึกอะไรเลย...” (วีรพล จ้อยทองมูล, 2549, น. 185)

สำหรับพระน้ำฝนเองมองว่า เมื่อโดนสื่อมวลชนวิจารณ์มา ก็ได้พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ด้วยการมองว่าข่าวที่เป็นกระแสอยู่นั้น สามารถกลายเป็นการประชาสัมพันธ์วัดอีกทางหนึ่ง และก็เป็นเช่นนั้น เพราะเมื่อ สื่อมวลชนเข้ามามีส่วนในการเสนอข้อมูลข่าวสารของวัดไผ่ล้อมไปสู่

สาธารณชน ก็เท่ากับการประชาสัมพันธ์วัดไปในตัว พระน้ำฝนจึงใช้ประโยชน์ตรงนี้ของสื่อมวลชน ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของวัด

กล่าวโดยสรุปแล้ว ความสามารถด้านการสื่อสารของพระน้ำฝนในเรื่องของการ วิเคราะห์ผู้รับสาร คือ พระน้ำฝนมีความเข้าใจลักษณะผู้รับสารแต่ละกลุ่ม ว่าควรใช้การสื่อสาร แบบใด จึงทำให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด และเข้าใจในคุณลักษณะของสื่อ คือ สื่อมวลชน ท่านก็นำเลือกใช้ประโยชน์ของสื่อมวลชนนั้นมาใช้ในการสื่อสาร

ความเข้าใจในบริบท

ความสามารถด้านการสื่อสารในการเข้าใจบริบทหรือสถานการณ์ของพระน้ำฝนนั้น ท่านจะเลือกใช้การเทศน์ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในสังคม กล่าวคือ ในสังคมแต่ละ กลุ่มคนนั้น ก็มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป ในการเทศน์ของท่าน นอกจากการต้องวิเคราะห์ ผู้รับสารแล้วนั้น ท่านยังต้องเข้าใจในพื้นฐานลักษณะทางวัฒนธรรมของสังคมที่แตกต่างกัน แล้ว เลือกใช้การเทศน์ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมนั้น ๆ เช่น ครั้งหนึ่งที่ท่านได้สอนเรื่องการทำงานและ การใช้ชีวิตให้ผู้ที่มารักษาศีลอุโบสถในวันธรรมะสวนะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนในวัยทำงานว่า “อย่าทำ ตัวให้เด่นกว่างาน จงพยายามทำงานให้เด่นกว่าตัว อย่าทำบ้านให้แข็งแรงกว่าพื้นฐาน จงทำ พื้นฐานให้แข็งแรงกว่าบ้าน”

ภาพที่ 4.8

พระน้ำฝนเทศน์แก่ผู้ที่เดินทางมาวัดในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์

ในช่วงที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เข้าสังเกตการณ์การสอนธรรมะของพระน้ำฝนนั้น มีช่วงหนึ่ง ที่มีชาวเด็กช่างกลปทุมวันและอุเทนถวายชอบยกพวกตีกัน ท่านก็ได้นำเอาเหตุการณ์ครั้งนั้นมา สอนนักศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิคนครปฐมที่เดินทางมาฟังธรรมที่วัดด้วยคำเปรียบเทียบกับว่า “... เด็กสมัยนี้ ชอบเอาชนะกัน ทั้งที่เรียนมาสายอาชีพเดียวกันแท้ ๆ แทนที่จะเป็นมิตรเพื่อช่วยธุรกิจ กันในภายภาคหน้า กลับมาเป็นศัตรูกัน เข้าใจว่าอยากเอาชนะกัน แต่โยมจงจำไว้เถิดว่า ถ้าชนะ

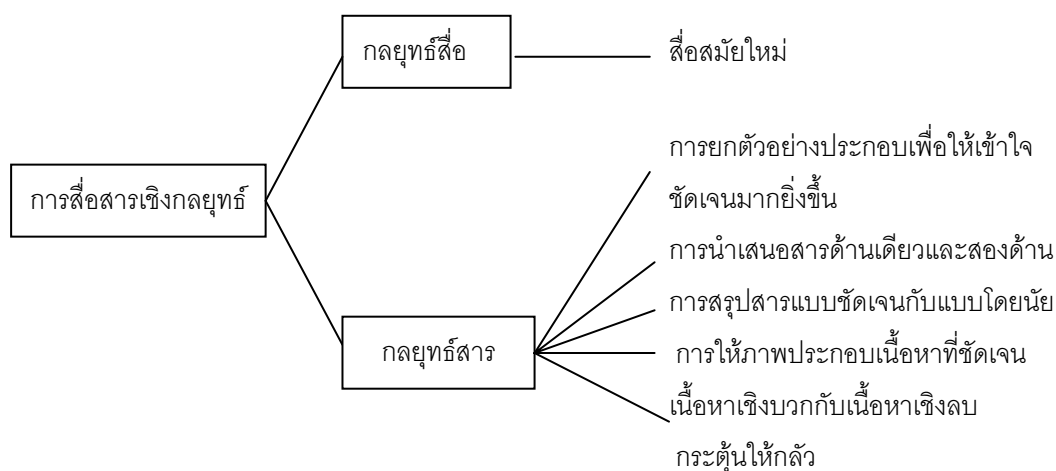
ด้วยอาวุธ จะสิ้นสุดด้วยความแค้น ใช้ธรรมะแทน ความขุ่นแค้นจะหายไป...” (พระน้ำฝน, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2552)

สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องใช้การเข้าใจในบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน จึงสามารถเลือกใช้คำสอนให้ถูกต้องกับกลุ่มผู้รับสารนั้น ๆ ได้

กลยุทธ์การสื่อสารของพระน้ำฝนอีกประเด็นหนึ่งคือ การเลือกสื่อและการเลือกสารที่นำมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แสดงตามแผนภาพ

แผนภาพที่ 4.15

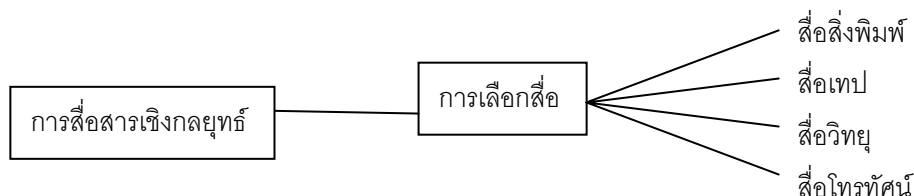
แสดงการเลือกสื่อและการเลือกสารของพระน้ำฝน

กลยุทธ์สื่อ (Media Strategy)

เนื่องจากในการสื่อสารนั้น กลุ่มผู้รับสารมีความหมายหลากหลายและมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารแตกต่างกันออกไป ดังนั้นการเลือกใช้สื่อจึงต้องมีความหลากหลาย ซึ่งสื่อที่พระน้ำฝนเลือกมาใช้ นั้น จะเน้นไปที่การใช้สื่อสมัยใหม่ โดยสามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยลงไป ตามแผนภาพ

แผนภาพที่ 4.16
แสดงรายละเอียดการเลือกสื่อของพระน้ำฝน

สื่อที่นำมาใช้ในการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระน้ำฝน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ เทป วิทยุ และโทรทัศน์

สื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่นำเสนอด้วยข้อความตัวอักษร การเปิดรับสื่อนี้ ผู้รับสารสามารถกำหนดได้ว่าจะเปิดรับเมื่อไหร่ สำหรับการสื่อสารทางสื่อสิ่งพิมพ์ของพระน้ำฝนนั้น จากการศึกษาพบว่า มีปรากฏดังนี้

จากคอลัมน์ แสงแห่งคำ ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ เป็นคอลัมน์ที่มีทุกประจำวันอาทิตย์ ซึ่งพระน้ำฝนเป็นผู้เขียนเอง โดยเนื้อหาที่ลงในหนังสือพิมพ์นั้น พระน้ำฝนจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหาและ หัวข้อของสารนั้นเองในแต่ละครั้ง โดยหลักในการคิดหัวข้อพร้อมเนื้อหาที่นำมาเสนอ พระน้ำฝนจะพิจารณาจากสภาพสังคม ณ เวลานั้น เช่น ช่วงเวลานั้น สังคมให้ความสนใจกับเรื่องอะไรเป็นพิเศษ ก็จะนำประเด็นนั้นมาเป็นหัวข้อในการเขียน ส่วนเนื้อหา จะมีการนำเอามาจากประสบการณ์ที่เคยเจอมา มาปรับปรุง ให้เข้ากับหัวข้อยดังกล่าว

เทป

พระน้ำฝนมีการบันทึกเสียงการสนทนาธรรมะ เป็นทั้งรูปแบบของเทปคาสเซ็ทและซีดี นำออกเผยแผ่ให้กับประชาชนที่สนใจ โดยส่วนหนึ่งของเทปที่พระน้ำฝนได้ทำการบันทึกไว้นั้น มีมาจากรายการธรรมะที่พระน้ำฝนได้ไปออกในรายการนั้น ๆ เช่น รายการคิดดีทำดี รายการแสงแห่งธรรม พระน้ำฝนได้นำข้อคิดที่ได้พูดไปในรายการเหล่านั้นส่วนหนึ่ง มาเผยแผ่ในรูปแบบของเทปและวีซีดี ให้กับประชาชนทั่วไป

วิทยุ

สื่อวิทยุ นั้น ในช่วงแรก มีการออกอากาศทางคลื่นวิทยุชุมชนของจ.นครปฐม ซึ่งเป็นไปในส่วนของการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของวัดมากกว่าการได้เผยแผ่พระพุทธศาสนา ต่อมาในปัจจุบันวัดไผ่ล้อมมีคลื่นวิทยุเป็นของตนเอง ได้แก่คลื่น ใผ่ล้อม เเรดิโอ 91.75 MHz ซึ่งสามารถรับฟังได้ไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดของประเทศ โดยการนำเสนอ นั้น จะมีทั้งช่วงที่เป็นการเปิดเพลงและมีช่วงของการสนทนาธรรมะ ซึ่งพระน้ำฝนจะมีการสนทนาธรรมะ แนวคิด ข้อคิดต่าง ๆ ให้กับผู้ฟัง

ภาพที่ 4.9

พระน้ำฝนขณะบรรยายธรรมออกอากาศทางคลื่นไฟลัอมเรดิโอ

โทรทัศน์

ปัจจุบันวัดไฟลัอม มีการออกอากาศในรายการคิดดี ทำดี ทุกวันพุธ เวลา 5 นาฬิกา ทางสถานีกองทัพบกช่อง 5 ซึ่งพระน้ำฝนจะเป็นผู้ให้ความรู้ตามหัวข้อธรรมะต่าง ๆ ที่รายการกำหนดขึ้น

กลยุทธ์สาร (Message Strategy)

ทักษะการเลือกสารของพระน้ำฝนนั้น มีการใช้สารที่อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของการวิเคราะห์ผู้รับสาร และความเข้าใจในบริบท โดยเนื้อหาสารที่นำเสนอออกมานั้น มีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

การยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้เข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ในการสื่อสารบางครั้ง ผู้รับสารอาจมองไม่เห็นภาพหรือมีข้อขัดแย้งอยู่ภายในใจ แต่หากมีการยกตัวอย่างประกอบที่เห็นได้ชัดเจน ก็มีแนวโน้มว่าผู้รับสารจะยอมรับสารนั้นได้มากขึ้น พระน้ำฝนได้เล่าถึงเหตุการณ์หนึ่งในหนังสือฝ่าฝันหาฝัน มีผู้หญิงมาขอให้ท่านช่วยเพราะคิดว่าสามีโดนขโมยว่า

....ผู้หญิงคนนี้เดินเข้ามาในวัดอย่างมั่นใจในความดั่ง และความขลังศักดิ์สิทธิ์ของพระน้ำฝน สาวใหญ่วัย 62 หน้าตายังมีน้ำวรอยความสวยอยู่บ้าง เธอบรรจงกราบก่อนที่จะถามว่า

โยมผู้หญิง : ‘ดิฉันเครียด เรื่องสามี ดูแล้วเขาน่าจะโดนขโมย’

พระน้ำฝน : ‘โยมกับสามีอายุเท่าไร’

โยมผู้หญิง : ‘62 ปีเท่ากันเจ้าคะ’

อาตมาอมยิ้ม แล้วพูดกับโยมเรื่อย ๆ ว่า ‘โยมไม่ต้องไปคิดไรมาก ของที่ใช้แล้วยาวนานถึง 62 ปี ผู้ใช้ย่อมเกิดความเบื่อหน่ายเป็นเรื่องธรรมดา ดูอย่างเหมือนของที่

โยมใช้เองมานาน ๆ หนะ มันก็ชำรุด มันก็ไม่เกิดความเข้าใจ โยมยังอยากเปลี่ยนของใช้ใหม่เลย ถูกเปล่า โยมผู้หญิงเขาก็พยักหน้ายิ้มรับ แล้วก็บอกต่อว่า โยมดูคู่รักดาราหลาย ๆ คู่ เขารักกันมานานนม บางคู่ดูแล้วไม่น่ามีปัญหาอะไรในชีวิต แต่สุดท้ายก็เข้ากันไม่ได้ เรื่องการใช้ชีวิตคู่หนะ มันกะเกณฑ์อะไรไม่ได้หรอกโยม วันนี้รัก วันหน้าอาจจะเกลียดกันก็ได้ แล้วเรื่องจะทำให้สามีโยมกลับมา มาให้อาตมาทำของให้หนะ มันไม่ได้ผลหรอกโยม มาทำให้โยมสวยขึ้น สาวขึ้น แล้วยังงัยละ สุดท้ายถ้าสามีโยมไม่ชอบยังงี้ก็ไม่ชอบอยู่ดี สามีโยมหนะไม่ได้โดนของหรอก แต่สามีโยมแค่ไปติดใจของใหม่มากกว่า ทำใจซะ อย่าไปคิดไรมากเลย เขาอยากไปไหนก็ปล่อยเขาไปเถอะ ตั้งตาตั้งหน้าเลี้ยงลูกดีกว่า สบายใจกว่ากันเยอะ...โยมผู้หญิงเขาก็บอกว่า จริงด้วย แล้วก็หัวเราะ... (วีรพล จ้อยทองมูล, 2549, น. 259)

การนำเสนอสารด้านเดียวและสองด้าน

การนำเสนอสองด้านที่ส่งผลต่อการโน้มน้าวใจผู้รับสารได้ดีกว่านั้น (Ferguson, 1999, p. 69) ก็คือนำเสนอสารที่มีทั้งข้อดีและข้อเสียของสารนั้น คือไม่ได้นำเสนอเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่เป็นการนำเสนอทั้งสองด้านเพื่อให้ผู้รับสารได้เปรียบเทียบ ลักษณะการสื่อสารด้วยเนื้อหาสารสองด้านนี้ พระน้ำฝนจะมีการใช้อยู่เสมอ ๆ เพื่อให้เห็นทั้งข้อดีและข้อเสีย เช่น ท่านได้สื่อสารสอนเรื่องการใช้ชีวิตในปัจจุบันให้กับเด็กนักเรียนจากโรงเรียนวังไกลกังวล ที่ได้เดินทางมาศึกษาดูงานที่วัดไผ่ล้อมว่า

โลกปัจจุบันนี้ ก้าวหน้าไปในหลายเรื่อง ๆ จะเทคโนโลยี การสื่อสาร ไม่ว่าอะไร ก็พัฒนาก้าวหน้ามากขึ้น เดี่ยวนี้ลองเดินไปไหน ก็เห็นแต่ฝรั่ง เห็นแต่วัฒนธรรมฝรั่งที่เริ่มเข้ามา เด็กเมื่อก่อนต้องเรียนรำไทย เดี่ยวนี้ก็ต้องไปเรียนเต้นแบบฝรั่งกัน มันก็ดีนะ เพราะว่าเราจะได้ตามทันโลก จะได้รู้ว่าทุกวันนี้โลกไปถึงไหนกันแล้ว ก็ไม่ล้าหลัง แต่ว่าเราก็ต้องเตือนตัวเองให้มีสติเสมอว่า เราคือคนไทย จะยังงั้นเราก็อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทย จะไปตามฝรั่งมั่งค่ากันเท่าไร อาตมาก็ไม่เคยต่อต้านนะ แต่ขออย่างเดียว ให้กลับมาคิดถึงวัฒนธรรมไทยด้วย บางประเพณี บางอย่างที่มีมันไม่เหมาะสมกับบ้านเราก็อ่าไปทำ.... (พระน้ำฝน, สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2551)

ภาพที่ 4.10

พระน้ำฝนขณะให้ความรู้แก่เด็กนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล

การสรุปสารแบบชัดเจนกับแบบโดยนัย

ลักษณะเนื้อหาสารของพระน้ำฝนจะมีลักษณะทั้งสองอย่าง คือ ทั้งสรุปประเด็นให้แบบชัดเจน และประเด็นให้คิดเอง ในเรื่องของการสรุปประเด็นให้คิดเองนั้น มีปรากฏอยู่ในหนังสือฝ่าฝนหาฝันในฤดูที่แตกต่างว่า

...ยกตัวอย่างมีคนโทรมาบอกว่า “หลวงพี่ขาทราบว่าหลวงพี่มีคาถาอาคม ช่วยทำเสน่ห์หรือทำอะไรก็ได้ให้ผัวหนูกลับมา” หลวงพี่ตอบกลับไปว่า “อาตมาไม่มีคาถาอาคมอะไรแต่ที่อยากจะแนะนำโยมก็คือ อย่าไปสนใจ ถ้าเขาอยากจะไปก็ปล่อยเขาไป เราตั้งหน้าตั้งตาทำมาหากิน เลี้ยงลูกให้ดีที่สุด และตั้งตนเป็นคนดี อย่าไปเชื่อเรื่องของคุณไสยเพราะมันไม่มีจริง แต่ของจริงก็คือ การกระทำของเรา อย่าไปทำเรื่องพวกนี้เพราะจะเป็นเหตุทำให้ถูกหลอกหลวง เสียเงิน เสียทอง และก็หมดเนื้อหมดตัวสามีก๊อไม่กลับมา เงินทองก็หมดไป อาตมาก็พูดได้เท่านั้น จะเชื่อหรือไม่เชื่อ จริงหรือไม่จริง โยมก็เอากลับไปคิดดูเอาเอง ตัดสินใจเองว่าควรทำยังไงต่อไป” ... (วีรพล จ้อยทองมูล, 2549, น. 257)

จากตัวอย่างนี้ แสดงให้เห็นว่า พระน้ำฝนมีวิธีการสื่อสาร คือ การสอนให้ข้อคิด และสรุปประเด็นปิดท้ายด้วยการให้เอาข้อคิด คำพูดที่ท่านได้พูดไป ให้ผู้รับสารนำไปฟังและคิดทบทวนอีกครั้ง

การให้ภาพประกอบเนื้อหาที่ชัดเจน

การให้ภาพประกอบเนื้อหานั้น พระน้ำฝนจะใช้ก็ต่อเมื่อผู้รับสารไม่เข้าใจและดูที่ท่าแล้วจะไม่ยอมรับสารที่ท่านสื่อออกไป เมื่อหลาย ๆ ครั้งเข้า พระน้ำฝนก็เลือกใช้การให้รูปภาพประกอบสาร เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้นกว่าเนื้อหาคำพูดธรรมดา ยกตัวอย่างในกรณีนี้ จากเรื่อง “ชี้เมาขอเจิม” ที่วีรพลได้เล่าลงหนังสือว่า

มีโยม สองผัวเมีย ชอบดื่มเหล้าเป็นชีวิตจิตใจ เวลาเมาแล้วชอบเข้ามาในวัด เดินมา
 แอ้มหาหลวงพ่ิน้ำฝน ส่วนใหญ่จะมาขอให้ท่านเจิม หลวงพ่ิต่านเห็นเข้า เลยถือ
 โอกาสเทศน์สอนโยมทั้งสองท่านว่า เลิกเสียเถิด เหล้ายาปลาปิ้ง เพราะมันเป็นสิ่งที่ไม่
 ดีกับดื่มไปแล้ว ชาติสดี แล้วก็ไปทำเรื่องเลวร้าย สุดท้ายก็มีโรคภัยไข้เจ็บมาเยือน...
 ถ้าไม่อยากตายเร็วเลิกเสียเถอะนะโยม...หลวงพ่ีก็นิมนต์โยมให้นมข้าว แต่เห็นท่าแล้ว
 สองคนผัวเมียจะไม่รับรู้เท่าไร ท่านก็เลยพยายามเล่าให้ฟังถึงโยมพ่อที่ตายเพราะ
 เหล้า ส่วนพี่สาวก็ตายเพราะเหล้าเช่นกัน ดื่มเหล้าเป็นเรื่องอันตรายเพราะจะนำพา
 ไปสู่ความวิบัติ ถ้าหักดิบไม่ได้ก็ควรค่อย ๆ เลิกไปเรื่อย ๆ แต่ดูแล้ว สองผัวเมียก็ไม่ใส่ใจ
 บอกกับหลวงพ่ีว่า ก็ดื่มสนุก ๆ เข้าสังคม ว่าจะไปตามนั้น ไม่ว่าหลวงพ่ีจะพูดสอน
 อะไรยังไง ก็จะต้องมีเหตุผลมาเถียงตลอด สุดท้ายหลวงพ่ีก็เดินไปหยิบรูปอุบัตินิเทศ
 จากหนังสือพิมพ์ ที่เมาแล้วขับให้โยมสองคนนั้นดู แล้วว่า ก็ตามใจนะ สังคมของ
 โยมหนะ สุดท้ายก็จะได้เป็นแบบนี้เหมือนกันก็ได้ ดูสภาพสิ มันท่าดูที่ไหนละ โยมเมา
 แล้วชอบขี่มอเตอร์ไซด์แบบนี้ด้วย ก็ดู ๆ เอาไว้ละกัน เผื่อจะคิดอะไรได้บ้าง.. 2 คนผัว
 เมียนั้นก็รับหนังสือพิมพ์มาดูรูปแล้วก็นิ่งไป ไม่ได้มาเถียงอะไรท่านอีก...ที่ผ่านมา
 ท่านปากเปี้ยปากแฉะกับการพร่ำสอนพวกบรรดาพี่เมาทั้งหลายเหล่านี้ ส่วนใหญ่
 เลิกได้ ถือเป็นบุญกุศลที่ท่านสามารถช่วยเหลือผู้คนได้ (วีรพล จ้อยทองมูล, 2549,
 น. 260)

เนื้อหาเชิงบวกกับเนื้อหาเชิงลบ

ลักษณะเนื้อหาของสาระของลักษณะนี้ พระน้ำฝนจะเน้นไปที่ประเด็นหลังมากกว่า นั่นคือ
 การให้เนื้อหาเชิงลบ จากการได้นั่งสนทนากับท่าน ผู้วิจัยสังเกตได้ว่า พระน้ำฝนชอบที่จะใช้เนื้อหา
 สาระในเชิงลบเมื่อต้องการสอนให้รู้ถึงข้อเสีย หรือผลลัพธ์ที่ไม่ดีตามมา ในการลงพื้นที่ครั้งหนึ่ง พระ
 น้ำฝนได้เทศน์ให้อุบาสก อุบาสิกาที่มาถือศีลพระอุโบสถ ในเรื่องของการเล่นหวยไว้ว่า

เดี๋ยวนี้คนชอบหวังรวยทางลัด อะไรก็ได้ที่ทำให้ได้เงินมาง่าย ๆ คนเลยซื้อหวยกันเยอะ
 ไม่ต้องดูอะไร อย่างที่วัดนี้นะ พอใกล้วันที่ 1 หรือ 16 ทีนะ คนแห่มากันเต็ม ไม่ได้มา
 ทำไร แต่มาขอหวยแม่ตะเคียนโน้น คืออาตมาก็เข้าใจนะ ว่าเศรษฐกิจเดี๋ยวนี้มันแย่
 ทำอะไรก็ยากลำบาก แต่เล่นหวยเนี่ยถ้ามันถูก มันก็ดีไป แต่ถ้ามันไม่ถูกละโยม แล้ว
 ความน่าจะเป็นหนะ อะไรมันใช้มากกว่ากัน ถูกหรือว่าไม่ถูก ก็คือไม่ถูกใช้ไหม แล้ว
 เวลาเล่นที่ มันก็เงินทองทั้งนั้น บางบ้านที่อาตมาเจอมานี้ละ ลูกแทบจะไม่มีข้าวกิน

อยู่แล้ว แต่แม่ยังเอาเงินไปซื้อหอยทุกงวด แล้วมันจะได้อะไรขึ้นมา นอกจากจะจนลงเรื่อย ๆ เอาเงินที่มีไปซื้อข้าวให้ลูกกินไม่ดีกว่าหรอ หอยเนี่ย ไม่มีใครเล่นแล้วรวยหรอ เพราะถึงบางที่มันถูกก็จริง แต่พอถูกแล้วโลกก็ยังซื้อเยอะ มันก็แต่จนกับจนเท่านั้นแหละ... (พระน้ำฝน, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2552)

กระตุ้นให้กลัว

การสื่อสารของพระน้ำฝนในการเผยแพร่ธรรมะ จะเป็นการสื่อสารมีการใช้คำพูดให้ผู้รับสารคิดได้ หรือปรับเปลี่ยนทัศนคติไปในทางที่ดีขึ้น ในบางครั้งก็ต้องมีการใช้เนื้อหาสาระที่กระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดความกลัว เพื่อโน้มน้าวใจให้ยอมรับในสารที่ต้องการสื่อออกไป

การสื่อสารที่สารมีเนื้อหากระตุ้นให้เกิดความกลัวนี้ มีอยู่ตัวอย่างหนึ่งในหนังสือฝ่าในหาฝนในวันที่แตกต่างกัน เป็นเรื่องที่คุณสนิทพระน้ำฝนเล่าให้ฟังว่า

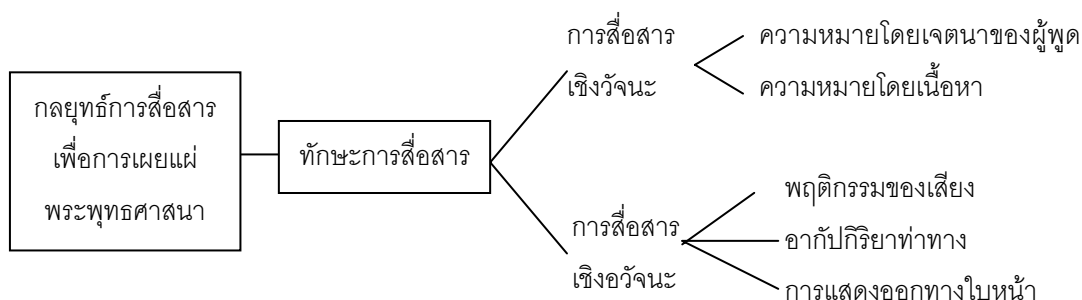
มีคนมาบอกหลวงพี่ว่า... ‘มีคนโดนผีเข้า ช่วยเอาออกไปดู’ หลวงพี่ท่านออกไปดู แล้วสั่งให้คนไปเอาเข็มมา ทำบอกว่าจะจิ้มผีด้วยเข็ม และไล่ให้ทุกคนออกไปอยู่ห่าง ๆ ท่านจะขอคุยกับผีตัวนี้เอง ท่านบอกกับผีว่าจะเอาเข็มจิ้ม และถามว่า ‘เป็นผีที่ไหน เก่งจริงนะหลอกพ่อแม่ได้ ทำไมพ่อแม่เลี้ยงดูไม่ดีหรืออย่างไร นี่ถ้าเป็นผู้ชายนะจะตบปากดีที่เป็นผู้หญิงจะเอาเข็มจิ้ม ถ้ายังทำนิสัยแบบนี้อีกจะส่งเข้าโรงพยาบาลศรีธัญญา’ หลวงพี่ท่านพูดสอนเยอะมาก ทั้งเรื่องบาปบุญคุณโทษ กับการที่ทำให้พ่อแม่ทุกข์ใจแบบนี้ จากนั้นหลวงพี่ท่านถามว่า ‘ผีออกหรือยัง’ โยมผู้หญิงตอบกลับว่า ‘ออกแล้วค่ะ’ และมีที่ท่าเหมือนอยากร้องไห้ คงเพราะว่าคิดได้จากที่หลวงพี่พูดสอน หลวงพี่บอกกับแม่ของเด็กว่า ‘ผีออกแล้ว ถ้าผีเข้าเมื่อไหร่ให้มาบอก อาตมาจะจับส่งศรีธัญญา’ จากเหตุการณ์โดยรวม ดูจากสภาพเสื้อผ้าเด็กที่คนนี้ใส่ ค่อนข้างมอมแมม เป็นเหตุการณ์ที่หลวงพี่วิเคราะห์ได้ว่า น่าจะเกิดจากสภาพจิตใจที่สำแดงฤทธิ์เยอะ สบาย ๆ คือ ออกหัก และน่าจะโดนแฟนทิ้งนั่นเอง... (วีรพล จ้อยทองมูล, 2549, น. 255)

จากข้อมูลทั้งหมดพบว่า ไม่ว่าเนื้อหาสาระจะเป็นเช่นไรนั้น พระน้ำฝนจะมีการพิจารณาถึงกลุ่มผู้รับสารก่อนว่า มีคุณลักษณะเช่นใดรวมไปถึงเข้าใจในบริบทรอบข้างเหล่านั้นด้วย

อีกหนึ่งลักษณะการสื่อสารที่ได้จากเก็บข้อมูล พบว่า พระน้ำฝนยังมีความโดดเด่นในเรื่องของการใช้ทักษะการสื่อสารคือ การสื่อสารเชิงวัจนะและอวัจนะ แสดงตามแผนภาพ

แผนภาพที่ 4.17

แสดงทักษะการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระน้ำฝน

การสื่อสารเชิงวัจนะ

ลักษณะการสื่อสารของพระน้ำฝนในเรื่องของการสื่อสารเชิงวัจนะนี้ เป็นการสื่อสารที่มีความหมายโดยเจตนาของผู้พูด (Intentional Meaning) และความหมายโดยเนื้อหา (Content Meaning) และความหมายโดยการตีความของผู้ฟัง (Interpreted Meaning) ตามการแบ่งระดับของถ้อยคำของ Hubert G. Alexander (อ้างถึงใน ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2533, น. 60) โดยให้คำอธิบายไว้ว่า การให้ความหมายโดยเจตนาของผู้พูดนั้น ก็คือ ความหมายที่ถูกต้องสมบูรณ์ในความคิดของผู้พูด ซึ่งหากมีความชัดเจนในความคิดและถ้ามีทักษะการใช้ถ้อยคำมากเพียงใดก็จะสามารถทำให้การถ่ายทอดความคิดได้ดีเพียงนั้น ส่วนความหมายโดยเนื้อหานั้น หมายถึง การสื่อความคิดไปยังผู้รับสารด้วยถ้อยคำที่สามารถเข้าใจได้ง่าย ชัดเจนได้ทันที ไม่ต้องเชื่อมโยงไปยังความหมายอื่น ๆ และความหมายโดยการตีความของผู้ฟัง ก็คือ การเชื่อมโยงถ้อยคำที่ได้ยินไปสู่ประสบการณ์เดิมหรือกรอบอ้างอิงที่มีอยู่ แล้วสรุปความหมายที่เราตีความได้นั้นเอาเอง

ความหมายโดยเจตนา

พระน้ำฝนมีความโดดเด่นในเรื่องของการสื่อสารที่ตรงไปตรงมา หรือที่บางครั้งลูกศิษย์เรียกท่านว่า “เป็นคนโผงผาง” การสื่อสารของท่านจึงเป็นการสื่อสารที่มีความหมายชัดเจนตรงตามเจตนาของท่านที่ต้องการสื่อสารไปยังผู้รับนั้น ๆ โดยตรง

ความหมายโดยเนื้อหา

เนื้อหาของสารที่พระน้ำฝนส่งไปส่วนใหญ่นั้น จะเป็นสารที่สามารถเข้าใจได้ทันที ชัดเจน ไม่ต้องอาศัยการตีความเพิ่มเติม เช่น ท่านได้สอนเรื่องการให้ให้แก่ผู้ที่มาถือศีลอุโบสถในครั้งหนึ่งว่า “...การให้ ก่อให้เกิดความสุขได้เช่นเดียวกับการบริโภค การให้ทำให้เกิดความรู้สึกอิ่ม

เอิบอันเนื่องมาจากได้ทำสิ่งที่ดีงามให้แก่ผู้อื่น หลังการให้จะรู้สึกว่าคุณค่ามากขึ้นเพราะได้ช่วยให้คนอื่นมีความสุข...” (พระน้ำฝน, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2552)

อีกครั้งหนึ่งที่พระน้ำฝนได้เทศนาสอนนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ โดยนักศึกษาศึกษาอยู่ในคณะวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เนื้อหาที่ใช้ในการสอนก็มีความหมายตรงและมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาของนักศึกษาในคณะวิชานั้น

การเรียนสาขาวิทยาศาสตร์ เป็นการศึกษาศาสตร์ของความเป็นจริงของโลก ที่พิสูจน์ได้ เมื่อนำมาศึกษาควบคู่ไปกับเรื่องของสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องของธรรมชาติ ศาสตร์ทั้งสองแขนงเมื่อนำมาประยุกต์เข้าด้วยกันแล้ว นับว่าสามารถนำเอาความรู้ นั้นมาใช้เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับสังคมได้มาก วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ก็เหมือนกับการศึกษาความเป็นธรรมชาติของโลก ความเป็นธรรมชาติของชีวิตที่พิสูจน์ได้ มองเห็น สิ่งที่เกิดขึ้นได้ ถ้าทางวิทยาศาสตร์ก็เหมือนกับการทดลองสมมติฐาน แต่ถ้าในเรื่อง ของธรรมะ สิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้วพิสูจน์ได้ ก็ได้แก่เรื่องของกรรม... (พระน้ำฝน, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2552)

การสอนในเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า ลักษณะการสื่อสารของท่าน ให้คำที่สื่อความหมายที่ เข้าใจชัดเจน ไม่มีการเล่นความหมายหรือว่าผู้รับสารต้องนำไปตีความอีกครั้งแต่อย่างใด

ความหมายโดยการตีความของผู้ฟัง

การสื่อสารในลักษณะนี้ของพระน้ำฝนนั้น ผู้วิจัยสังเกตว่าหากมีการใช้คำพูด เปรียบเทียบหรือการใช้บทกลอนมาสอนนั้น พระน้ำฝนจะใช้เพื่อเป็นการเสริมความหมายที่ตนเอง ได้พูดไปแล้วก่อนหน้านี้ เพื่อเป็นการทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เช่น

ทุกวันนี้ คนเราทำความดีเอาหน้ากัน ทำความดีเพราะอยากได้ชื่อเสียง อยากได้ลาภ ยศ จนไม่รู้ว่า สิ่งที่ทำนั้น มาจากใจจริง ๆ หรือเปล่า อยู่ในสังคมที่เขาแข่งกันเอาหน้า เหมือนคำพูดที่เขาบอกว่า ถ้าทำตัวแข่งสังคม ความล้มจะตาม ถ้าทำตัวเห็นแก่หน้า จะพบปัญหาเรื่อยไป... (พระน้ำฝน, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2552)

การสื่อสารเชิงอวัจนะ

ลักษณะการสื่อสารเชิงอวัจนะเป็นอีกหนึ่งลักษณะของพระน้ำฝน ที่สามารถพบเห็น ได้อยู่เสมอพบว่า การสื่อสารเชิงอวัจนะนี้ พระน้ำฝนมีการใช้ พฤติกรรมของเสียง อากัปกริยา ท่าทาง และการแสดงออกทางใบหน้า

อากัปกริยาท่าทาง

ถิรนนท์ อนุวัชรวิวงศ์ (2533, น. 63) ได้อธิบายในเรื่องของอากัปกริยาท่าทางไว้ว่า ส่วนประกอบของท่าทาง การวางตัว การเคลื่อนไหวร่างกายเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อการสื่อสาร

เช่น การพยักหน้าอย่างจริงใจแสดงถึงการยอมรับ อากัปกริยาท่าทางมีส่วนช่วยเสริมข้อมูลข่าวสาร ทำให้ข้อมูลข่าวสารที่ส่งออกไปมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการเทศนาพุทธศาสนิกชนที่เดินทางมาวัดในวันเสาร์ อาทิตย์นั้น ผู้วิจัยพบว่า พระน้ำฝนมีการใช้ท่าทางประกอบการสื่อสารอยู่ค่อนข้างมาก โดยทั้งนี้ท่าทางที่ท่านใช้นั้น จะเป็นไปตามเนื้อหาที่ท่านสอน หรือตามระดับความรู้สึกที่ท่านต้องการส่งออกไปยังกลุ่มผู้รับสาร เช่น เมื่อพระน้ำฝนเทศน์เรื่องโทษของยาเสพติดว่าอันตรายมากเพียงใด แล้วลงท้ายประโยคด้วยคำว่า “ทำอย่างนี้มันผิดไหมเล่า?” ก็จะยกนิ้วชี้ไปยังผู้รับสารเพื่อต้องการถามเพื่อให้ผู้รับสารตอบ หรืออย่างประโยคที่พูดว่า “ทำตัวแบบนั้น มันก็ไม่มี ความหมายอะไร เรียนมาทั้งก็ศูนย์เปล่า...” ก็จะยกมือขึ้นมาโบกไปมาเพื่อประกอบ เหล่านี้เป็นต้น

ภาพที่ 4.11

พระน้ำฝนขณะที่พูดคุยกับเหล่านักแสดงที่เดินทางมายังวัด

พฤติกรรมของเสียง

หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ของการพูด คุณภาพของเสียง เช่น ระดับความดัง ความสูงต่ำของเสียง ซึ่งพฤติกรรมของเสียงมีผลกระทบต่อบุคลิกภาพและมีอิทธิพลต่อการสื่อความในเรื่องระดับเสียง (ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, 2533, น. 62) การสื่อสารลักษณะนี้ เป็นคุณลักษณะประจำตัวของพระน้ำฝนที่พูดจา สื่อสารด้วยเสียงดัง ฟังชัด ซึ่งไม่ว่าใครที่ได้มาฟังการเทศน์ของพระน้ำฝนต่างก็มีความเห็นพ้องกันว่า เสียงดัง โผงผาง คือ พระน้ำฝนตัวจริง

เวลาท่านสอนอะไรที่ ยิ่งถ้าเป็นเรื่องที่ท่านให้ความสำคัญด้วยแล้วนั้น โดยเฉพาะเรื่องยาเสพติดอะไรพวกนี้ เสียงของท่านจะเน้นมากด้วยการเพิ่มน้ำเสียงให้ดังขึ้นไป เราคนฟังก็เข้าใจได้ทันทีว่า ท่านจริงจังกับเรื่องที่พูดและต้องการให้เราเข้าใจและเห็นพ้องตามท่านมากเท่านั้น (วรรณิ สุวรรณวิจิตร, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

การแสดงออกทางใบหน้า

จากผลการศึกษาของ Argly และ Dean (อ้างถึงใน ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2533, น. 63) ให้ความสำคัญในเรื่องของการแสดงออกทางใบหน้าที่คือการสบสายตาระหว่างผู้ฟังและผู้พูด ซึ่งจากลักษณะดังกล่าว จากการศึกษา พบว่า ระหว่างการสื่อสารนั้นพระน้าฝนจะมีการสบสายตาระหว่างผู้ฟังตลอดเวลา รวมไปถึงการแสดงออกทางสีหน้าอื่น ๆ เพื่อการประกอบการสื่อสาร เช่น ถ้ามีการเทศนาเรื่องที่มีความเครียดมาก คิ้วของท่านจะขมวดพร้อมสีหน้าที่บ่งบอกถึงความไม่เหมาะสมในการประพัตินดังกล่าว เป็นต้น

นอกจากในประเด็นของทักษะการสื่อสาร คือเรื่อง วัจนภาษาและอวัจนภาษาแล้วนั้น ยังมีแนวคิดหลักการพัฒนาของพระสงฆ์ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด ซึ่งจากผลการวิจัย พบลักษณะการพัฒนาในสมัยพระน้าฝน ดังนี้

หลักการพัฒนาของพระสงฆ์

ในสมัยของพระน้าฝนมีการใช้หลักการพัฒนาของพระสงฆ์ที่เป็นการพัฒนาทั้งทางด้านจิตใจและด้านวัตถุ แต่มีการเน้นไปที่ด้านวัตถุมากขึ้น โดยการสร้างศาสนวัตถุ รวมไปถึงการสร้างอาคาร สถานที่ให้กับวัดและชุมชน เช่น สร้างอาคารเรียนให้กับโรงเรียนวัดไผ่ล้อม อย่างไรก็ตามการพัฒนาทางด้านวัตถุมีไ้หมายถึงเฉพาะการสร้างอาคารเรียน สร้างถนน สร้างศาลา ฯลฯ แต่การพัฒนาทางด้านวัตถุจะเป็นการพัฒนาที่มุ่งเป้าหมายไปสู่ประโยชน์สุขของชาวบ้านและชุมชน หรือที่เรียกว่าการพัฒนาไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (สมบุญ สุธาจารย์, 2533, น. 59) ซึ่งการพัฒนาในช่วงปัจจุบันนี้ พระน้าฝนได้มีการสร้างสถานที่อีกหลายแห่ง ซึ่งมีลักษณะการพัฒนากับการพัฒนาทางด้านวัตถุได้แก่

- จัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาต่าง ๆ เช่น กองทุนการศึกษา กองทุนเงินกู้ ธนาคารข้าว ธนาคารยา เป็นต้น โดยที่พระน้าฝนได้มีการสร้างกองทุนการศึกษาให้กับเด็กในโรงเรียนวัดไผ่ล้อม ซึ่งต้องเป็นเด็กนักเรียนที่มีผลการเรียนดี
- การพัฒนาการศึกษาแก่บุคคลในทุกระดับ และทุกวัยเพื่อการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจในทางโลก การเพิ่มคุณวุฒิอันจะนำไปสู่การเลื่อนขั้นหรือสร้างสถานภาพใหม่ทางสังคม โดยมีเป้าหมายให้สามารถนำเอาความรู้และสถานภาพทางสังคมดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ทั้งของตนเองและชุมชนให้ดีขึ้น การพัฒนาการศึกษาดังกล่าวครอบคลุมถึงการศึกษาระดับสามัญ การเสริมความรู้ในการอาชีพต่าง ๆ เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างไม้หรืออื่น ๆ รวมไปถึงการฝึกอบรมในด้านสาธารณสุขต่าง ๆ ด้วย ซึ่งพระน้าฝนได้มีการสร้างศูนย์ส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับเยาวชน โดยเปิดการ

สอนในวิชาดนตรี นาฏศิลป์ รวมไปถึงคอมพิวเตอร์ ซึ่งนอกจากเพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แล้วนั้น ยังมีไว้เพื่อการนำไปสร้างรายได้ให้กับตนเองได้เช่นกัน (วัดไผ่ล้อม, 2551)

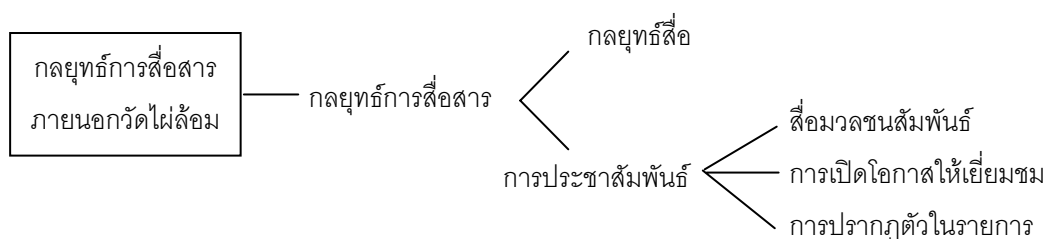
กลยุทธ์การสื่อสารภายนอกไผ่ล้อม

ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์การสื่อสารภายนอกวัดไผ่ล้อมในสมัยพระน้าฝนเป็นการสื่อสารที่มีทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ แต่มีลักษณะโดดเด่นไปที่การสื่อสารเชิงรุกเป็นส่วนมาก โดยมีการใช้การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การเลือกใช้กลยุทธ์สื่อ (Media Strategies) รวมถึง ใช้การประชาสัมพันธ์ที่เน้นไปกับการทำงานกับสื่อมวลชนเป็นส่วนมาก ได้แก่ สื่อมวลชนสัมพันธ์ การเปิดโอกาสให้เยี่ยมชม และการปรากฏตัวในรายการ

การวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารภายนอกวัดของพระน้าฝน ดังแสดงตามแผนภาพ

แผนภาพที่ 4.18

การวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารภายนอกวัดของพระน้าฝน

กลยุทธ์สื่อ (Media Strategy)

นอกจากการใช้สื่อกิจกรรมเพื่อใช้ในการสื่อสารภายนอกวัด ได้แก่ การทำบุญใส่บาตรในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การเวียนเทียน พิธีอาบน้ำเพ็ญ รวมไปถึงโครงการบวชเณรภาคฤดูร้อนและค่ายจริยธรรมเช่นเดียวกับในสมัยของหลวงพ่อดุสิตแล้ว ซึ่งจัดว่าเป็นการสื่อสารเชิงรุก เพราะเป็นกิจกรรมที่ทางวัดจัดขึ้นเป็นประจำอยู่แล้วนั้น พระน้าฝนมีการเลือกใช้สื่อในการสื่อสารข่าวสารของวัดไผ่ล้อม ด้วยสื่อเพิ่มเติม ได้แก่

- สื่อสิ่งพิมพ์
- สื่อวิทยุ
- สื่อโทรทัศน์
- สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต

โดยการเลือกใช้สื่อแต่ละประเภทนั้น จะอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดในเกณฑ์การเลือกใช้สื่อ (นภาพร อัจฉริยะกุล และ รุ่งนภา พิตรปรีชา, 2539, อ้างถึงใน นิภาพร กำจรเมฆกุล, 2540, น. 21) ที่อธิบายว่า

เกณฑ์การเลือกสื่อจะต้องพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

- ความสามารถของสื่อในการเข้าถึงผู้รับสาร
- งบประมาณในการซื้อสื่อ
- การพิจารณาเลือกใช้นี้
- การเลือกสื่อที่มีลักษณะเฉพาะและเหมาะสมกับเนื้อหา
- การเลือกสื่อที่เป็นที่ยอมรับ
- ความถี่ในการส่งสาร

สื่อสิ่งพิมพ์

ในสมัยพระนารายณ์ ได้เริ่มมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์เข้ามาในการสื่อสารภายนอกเพิ่มมากขึ้นจากสมัยหลวงพ่อบุญ โดยสื่อสิ่งพิมพ์ที่นำมาใช้ได้แก่

- หนังสือพิมพ์

จากการที่พระนารายณ์ได้เขียนลงคอลัมน์ แสงแห่งคำ ของหนังสือพิมพ์ นอกจากจะเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแล้วนั้น ยังเป็นการสื่อสารจากวัดไม่ล้นมือได้ในขณะเดียวกัน ซึ่งมีกำหนดในการออกหนังสือพิมพ์นี้ทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง โดยผู้ที่เข้าถึงสื่อก็คือ ผู้รับหนังสือพิมพ์ทั่วไป นอกจากนี้ยังมีการลงประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัดตามหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นบ้าง เช่น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ เป็นต้น

- ใบปลิว แผ่นพับ

สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนี้ จะมีขึ้นเมื่อวัดได้จัดกิจกรรม เช่น งานวันวิสาขบูชาซึ่งจะเป็นวันครบรอบของทางวัดในทุกปี ก็จะมีการทำใบปลิวแจกให้กับผู้ที่เดินทางมาวัด หรือในบางครั้งก็มีการแทรกใบปลิวประชาสัมพันธ์ไปกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของ จ.นครปฐมบ้าง ซึ่งงบประมาณในการพิมพ์ใบปลิวนี้ ไม่จำเป็นต้องลงทุนสูงมากและมีคุณสมบัติคือผู้รับสารสามารถเข้าใจสารได้ภายในหนึ่งหน้ากระดาษนั้น เพราะมีข้อความที่ต้องการประชาสัมพันธ์ครบถ้วน

- ป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ (Cut-out)

วัดไม่ล้นมือมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ (Cut-out) ไว้ในหลายบริเวณ ที่โดดเด่นที่สุดคือตรงบริเวณสะพานอ.นครชัยศรี ซึ่งตรงบริเวณดังกล่าวนี้เป็นบริเวณการประชาสัมพันธ์ที่ได้ผลดี เนื่องจากว่าผู้ที่เดินทางผ่านมาจากเส้นทางของกรุงเทพฯ และต้องผ่านเส้นทาง จ.นครปฐม ไปยังจังหวัดอื่น ๆ ตั้งแต่ จ.ราชบุรีลงไป ก็ต้องให้เส้นทางนี้ ซึ่งในป้ายประกาศนี้มีการบอกวัน เวลา

สถานที่ด้านตัวอักษรขนาดใหญ่ เพื่อให้ผู้ที่ขับรถผ่านสามารถมองเห็นและเข้าใจได้ในเวลาอันรวดเร็ว รวมทั้งยังมีการใช้รูปภาพประกอบก็คือ รูปพระมงคลสิทธิการและพระน้ำฝน

สื่อวิทยุกระจายเสียง

ในช่วงที่ผ่านมา การสื่อสารในเรื่องกิจกรรมของวัดไผ่ล้อม จะใช้วิธีการสื่อสารผ่านสื่อวิทยุชุมชน ซึ่งจำกัดกลุ่มผู้ฟังอยู่แค่ภายในบริเวณจ.นครปฐมเท่านั้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ วัดไผ่ล้อมมีคลื่นวิทยุของวัดเองด้วยคลื่น ไผ่ล้อม เเรดิโอ 91.75 MHz ซึ่งผู้รับฟังสามารถรับฟังได้ทั่วประเทศและทั่วโลก ผ่านการฟังจากสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้กลุ่มเป้าหมายในการรับฟังขยายวงกว้างได้มากขึ้นจากเดิม และเพราะด้วยสื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่คนเลือกใช้เป็นประจำแทบทุกบ้าน เพราะราคาถูกกว่าเมื่อเทียบกับสื่อวิทยุโทรทัศน์

สื่อวิทยุโทรทัศน์

- สถานีโทรทัศน์ท้องถิ่น (NCTV) เป็นสถานีโทรทัศน์ประจำจ.นครปฐม ผู้รับชมสถานีนี้จะต้องเป็นสมาชิกเท่านั้น การสื่อสารกิจกรรมของวัดก็มีผ่านจากสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นนี้ แต่เนื่องจากว่าเป็นการจำกัดกลุ่มผู้รับสารที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จ.นครปฐมและต้องเสียค่าสมาชิกในการรับชม ทำให้มีผู้รับทราบข่าวสารจากสื่ออื่นค่อนข้างน้อย หากเทียบกับสื่ออื่น ๆ
- รายการคดีดี ทำดี ออกอากาศทางสถานีกองทัพบกช่อง 5 เวลา 5 นาฬิกา ของทุกวันพุธ รายการนั้นนอกจากเป็นการสอนธรรมะแล้วนั้น เมื่อวัดไผ่ล้อมมีกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม ก็สามารถประชาสัมพันธ์ที่รายการนี้ได้ด้วยเช่นกัน โดยที่กลุ่มเป้าหมายนั้น ขยายวงกว้างมากขึ้นจากสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่น เนื่องจากเป็นช่องฟรีทีวี (Free TV) และออกอากาศทั่วประเทศ ไม่ได้จำกัดแค่อยู่ในพื้นที่จ.นครปฐมเท่านั้น และสื่อวิทยุโทรทัศน์ก็เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น มีการเผยแพร่ในเว็บไซต์ www.watpailom.org ซึ่งเป็นการขยายกลุ่มผู้รับสารมากขึ้นไปสู่กลุ่มผู้รับสารวัยรุ่น ที่มีการเข้าถึงสื่อประเภทนี้มากกว่ากลุ่มผู้รับสารอื่น ๆ ซึ่งก็นับว่าเป็นอีกหนึ่งช่องทางการสื่อสารภายนอกวัด ซึ่งในปัจจุบันนี้ สื่ออินเทอร์เน็ตมีการเข้าถึงในหลายท้องที่มากขึ้น โดยภายในเว็บไซต์จะประกอบไปด้วยหน้าหลักที่มีหัวข้อต่าง ๆ ให้ผู้ใช้เลือกเข้าถึงตามความต้องการ เช่น ประวัติหลวงพ่อพูล ประวัติวัดไผ่ล้อม โดยที่ในหน้าหลักนั้นจะมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารล่าสุดของวัดไว้ รวมทั้งยังสามารถรับฟังวิทยุผ่านทางเว็บไซต์นี้ได้อีกด้วย ทำให้สามารถครอบคลุมไปยังนอกประเทศได้

จากการเก็บข้อมูลในการเลือกสื่อเพื่อการสื่อสารภายนอกวัดไผ่ล้อมนั้น ผู้วิจัยพบว่า พระน้ำฝนมีการเลือกใช้สื่อโดยคำนึงถึงความสามารถในเข้าถึงสื่อของผู้รับสารเป็นสำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์ว่าสื่อประเภทนี้จะเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารกลุ่มใดได้บ้าง เช่น สื่ออินเทอร์เน็ต ก็จะเน้น

กลุ่มผู้รับสารไปที่กลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มที่สามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้เป็นสำคัญ หรือ สื่อวิทยุโทรทัศน์รายการคดีดี ทำดี จะเน้นกลุ่มที่สามารถเข้าถึงสื่อนี้ได้ ได้แก่คนที่ตื่นนอนเช้า และสามารถรับสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ได้ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นกลุ่มคนทำงานหรือกลุ่มผู้สูงวัย เหล่านี้เป็นต้น

การประชาสัมพันธ์

จากที่ได้กล่าวในข้างต้น ว่ากลยุทธ์การสื่อสารภายนอกวัดไผ่ล้อมในสมัยพระน้ำฝน นั้น เป็นการสื่อสารทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ซึ่งเชิงรับก็ได้แก่ การจัดกิจกรรมของวัดที่จัดเป็นประจำอยู่แล้ว ส่วนการสื่อสารเชิงรุก นอกจากมีการเลือกใช้กลยุทธ์สื่อแล้วนั้น ยังมีการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยพบว่า เครื่องมือที่พระน้ำฝนใช้ในการประชาสัมพันธ์โดยการทำงานกับสื่อมวลชน มีดังนี้

- สื่อมวลชนสัมพันธ์

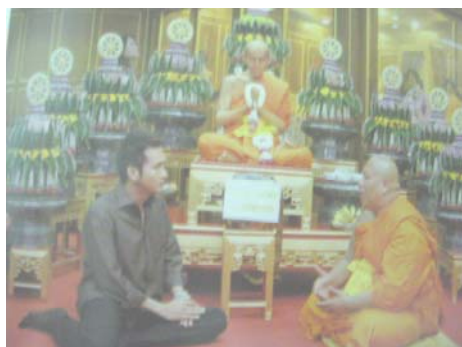
ทัศนีย์ เจนวิถีสุข (2546, น. 23) อธิบายว่า การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสื่อมวลชน ถือว่าเป็นรากฐานของการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การให้ความเป็นกันเองกับสื่อมวลชน ให้ความร่วมมือในการให้ข่าวหรือในการสัมภาษณ์ เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษา พบว่า พระน้ำฝนได้ให้ความร่วมมือกับสื่อมวลชนในทุกครั้งที่มีการเข้ามาทำข่าวภายในวัด ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชนท้องถิ่นหรือสื่อมวลชนจากที่อื่นก็ตาม เมื่อมีรายการโทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์เข้ามาทำการสัมภาษณ์ ก็จะได้รับความร่วมมือที่ดีทั้งจากพระน้ำฝนและพระลูกวัด ลูกศิษย์วัดทุกคน ดังนั้นจึงเห็นได้จากข่าวประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัดไผ่ล้อม ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์และรายโทรทัศน์หลายรายการ และมีการนำเสนอข่าวกิจกรรมจากวัดอยู่อย่างสม่ำเสมอเป็นต้นมา

- การเปิดโอกาสให้เยี่ยมชม

เป็นเครื่องมือการประชาสัมพันธ์วิธีหนึ่ง ที่ส่งผลดีให้ทั้งองค์กรและสื่อมวลชนเอง เพราะการเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนมาเห็นด้วยตนเองนั้น นอกจากจะทำให้เราสามารถให้ข้อมูลได้อย่างเต็มที่แล้วนั้น ก็ยังเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสื่อมวลชนอีกด้วย (ทัศนีย์ เจนวิถีสุข, 2546, น. 24) จากที่ผ่านมานั้นวัดไผ่ล้อม มีรายการโทรทัศน์หลายรายการเข้ามาถ่ายทำและนำเรื่องราวออกไปเผยแพร่อยู่ค่อนข้างมาก เมื่อครั้งในสมัยหลวงพ่อบุญเป็นเจ้าอาวาส ปี พ.ศ. 2541 ก็ได้มีการเผยแพร่รายการ เปิดบันทึกตำนาน ทางสถานีกองทัพบกช่อง 5 โดยที่พระน้ำฝนได้รู้จักกับเจ้าของรายการคือ วิจิต ปิยกุละวัฒน์ นับว่าเป็นสื่อโทรทัศน์แห่งแรกที่ได้เผยแพร่ข่าวจากวัดไผ่ล้อม จากนั้นเป็นต้นมา ก็ได้มีรายการโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์อื่น ๆ เข้ามาทำข่าวภายในวัดไผ่ล้อมมากขึ้นจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 4.12

พระน้ำฝนให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนที่มาทำรายการภายในวัดไผ่ล้อม

- การปรากฏตัวในรายการ

ทัศนีย์ เจนวิธิสุข (2546, น. 24) กล่าวว่า การที่ผู้บริการองค์กรต่าง ๆ ออกรายการใดรายการหนึ่งทางโทรทัศน์หรือทางวิทยุ เพื่อให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นนั้น หรือให้ข่าวสารในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น เป็นการประชาสัมพันธ์ที่ได้โอกาสในการเผยแพร่เรื่องราวทางองค์กร เครื่องมือประชาสัมพันธ์นี้ ก็มีส่วนคล้ายกับเครื่องมือที่กล่าวมาข้างต้น โดยที่พระน้ำฝนได้ไปปรากฏตัวในรายการโทรทัศน์และในวิทยุค่อนข้างหลายรายการ โดยเฉพาะเมื่อท่านได้ออกในรายการ คิดดีทำดี ซึ่งเป็นรายการที่นำเสนอเรื่องราวของวัดไผ่ล้อมอยู่ประจำแล้วนั้น ทำให้การสื่อสารด้วยวิธีนี้จึงค่อนข้างชัดเจนและได้ผลการสื่อสารที่ดี

จากแนวคิดในเรื่องของเครื่องมือประชาสัมพันธ์นั้น ผู้วิจัยพบว่า พระน้ำฝนมีการเลือกใช้เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนอยู่ค่อนข้างมาก ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นท่าน ท่านมองว่า เพราะสื่อมวลชนมีคุณสมบัติพิเศษคือ สามารถสื่อสารไปถึงกลุ่มผู้รับสารที่ต้องการได้เป็นจำนวนมากและมีหลายช่องทางให้เลือกใช้ตามความเหมาะสมของกลุ่มผู้รับสารกลุ่มต่าง ๆ ได้

จากผลการวิจัยสามารถสรุปกลยุทธ์การสื่อสารของพระน้ำฝนได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.4

สรุปลักษณะการสื่อสารในความเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อพระน้ำฝน

ประเด็นที่ศึกษา	กลุ่มที่ 1 (พระลูกวัด)	กลุ่มที่ 2 (ลูกศิษย์วัด พ่อค้า แม่ค้า)	กลุ่มที่ 3 (ผู้มีอิทธิพล ทางสังคม)	กลุ่มที่ 4 (ประชาชน ในพื้นที่)	กลุ่มที่ 5* (ประชาชน นอกพื้นที่)
ลักษณะการสื่อสารเพื่อการจัดการภายในวัด					
การสื่อสารเชิงกลยุทธ์					
- กลยุทธ์สารและกลยุทธ์สื่อ	-	-	-	-	-
- การใช้ตนเองเป็นสื่อบุคคล	-	-	-	-	-
- การสื่อสารเพื่อการจัดการในองค์กร (การสื่อสารแนวดิ่ง แนวนิ่ง)	✓	✓	✓	✓	-
- การสื่อสารเพื่อจัดการความขัดแย้ง	✓	✓	✓	✓	-
ทักษะการสื่อสาร					
- การใช้วัจนภาษา	-	-	-	-	-
- การใช้อวัจนภาษา	-	-	-	-	-
ลักษณะการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา					
การสื่อสารเชิงกลยุทธ์					
- กลยุทธ์สารและกลยุทธ์สื่อ	✓	✓	✓	✓	✓
- การใช้ตนเองเป็นสื่อบุคคล	-	-	-	-	-
- การวิเคราะห์ผู้รับสารและ ความเข้าใจในบริบท	✓	✓	✓	✓	✓
ทักษะการสื่อสาร					
- การใช้วัจนภาษา	✓	✓	✓	✓	✓
- การใช้อวัจนภาษา	✓	✓	✓	✓	✓
หลักการพัฒนาของพระสงฆ์					
- พัฒนาด้านจิตใจ	✓	✓	✓	✓	✓
- พัฒนาด้านวัตถุ	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา	กลุ่มที่ 1 (พระลูกวัด)	กลุ่มที่ 2 (ลูกศิษย์วัด พ่อค้า แม่ค้า)	กลุ่มที่ 3 (ผู้มีอิทธิพล ทางสังคม)	กลุ่มที่ 4 (ประชาชน ในพื้นที่)	กลุ่มที่ 5* (ประชาชน นอกพื้นที่)
ลักษณะการสื่อสารเพื่อ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารของวัด การสื่อสารเชิงกลยุทธ์					
- กลยุทธ์สารและกลยุทธ์สื่อ	✓	✓	✓	✓	✓
- การใช้ตนเองเป็นสื่อบุคคล	-	-	-	-	-
- การประชาสัมพันธ์ (การเข้าถึงสื่อมวลชน)	✓	✓	✓	✓	✓
ทักษะการสื่อสาร					
- การใช้วัจนภาษา	-	-	-	-	-
- การใช้อวัจนภาษา	-	-	-	-	-

หมายเหตุ: ในกลุ่มตัวอย่างที่ 5 ผู้วิจัยไม่ได้ทำการสัมภาษณ์ในประเด็นกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการจัดการ เนื่องจากเป็นการสื่อสารภายในวัดไม่ล้นม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ 5 เป็นประชาชนนอกพื้นที่ ไม่สามารถให้ข้อมูลในประเด็นดังกล่าวได้

จากตารางที่ 4.4 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างในทุกกลุ่มมีความคิดเห็นที่มีต่อพระน้ำฝน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในประเด็นกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการจัดการภายในวัดไม่ล้นม นั้น กลุ่มตัวอย่างที่ 1-4 เห็นว่ามีลักษณะการไหลเวียนที่เป็นไปในแนวดิ่งและแนวตั้ง รวมถึงมีการใช้การสื่อสารเพื่อจัดการความขัดแย้ง ซึ่งเป็นแบบประสานประโยชน์ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่า พระน้ำฝนใช้การสื่อสารเชิงวัจนะในการสื่อสารเพื่อการจัดการ กล่าวคือ เป็นการสื่อสารที่ตรงไปตรงมา บอกหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนอย่างชัดเจน สำหรับประเด็นกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่ม มองว่า พระน้ำฝนมีการใช้กลยุทธ์สื่อและกลยุทธ์สารในการเผยแผ่ เช่น การเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นการสอนธรรมะ ออกอากาศทางรายการโทรทัศน์ และรายการวิทยุ รวมไปถึงการวิเคราะห์ผู้รับสารและความเข้าใจในบริบท เพื่อกำหนดเนื้อหาสาระให้ถูกต้องกับกลุ่มผู้รับสาร นอกจากนี้ยังใช้ทักษะการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา สำหรับการพัฒนาในสมัยพระน้ำฝนนั้น กลุ่มตัวอย่าง ให้ข้อมูลว่า เป็นไปในด้านการสร้างสาธารณประโยชน์ เป็นส่วนใหญ่ สำหรับ การสื่อสารภายนอกวัดไม่ล้นม นั้น ในกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม ให้ข้อมูลว่า ลักษณะ

การสื่อสารภายนอกวัด เป็นการสื่อสารเชิงรุก กล่าวคือ พระน้ำฝนมีการเลือกใช้สื่อให้ครอบคลุมกับผู้รับสารมากขึ้น และมีการใช้สื่อมวลชนมาเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร

จากข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ถึงกลยุทธ์การสื่อสาร ที่เหมือนและต่างกัน ระหว่างหลวงพ่อดุสิตและพระน้ำฝนดังตาราง

ตารางที่ 4.5

แสดงการเปรียบเทียบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ
ของหลวงพ่อดุสิตและพระน้ำฝน

กลยุทธ์การสื่อสาร	หลวงพ่อดุสิต	พระน้ำฝน
การสื่อสารเพื่อการจัดการ การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ - การสื่อสารเพื่อการจัดการ ในลักษณะการไหลเวียนข้อมูลข่าวสารภายในวัด - ใฝ่ลุ่ม - การสื่อสารเพื่อการจัดการความขัดแย้ง - สื่อบุคคล ทักษะการสื่อสาร - การสื่อสารเชิงวัจนภาษา - การสื่อสารเชิงอวัจนภาษา	- เป็นแบบแนวตั้งและแนวนิ่ง - ไม่มี - ใช้คุณสมบัติของสื่อบุคคล - ไม่มี - การปฏิบัติให้ดูแทนการสื่อสารโดยตรง	- เป็นแบบแนวตั้งและแนวนิ่ง - แบบประสานประโยชน์ - การสื่อสารตรงไปตรงมาตามวัตถุประสงค์ของผู้พูด - ไม่มี
การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ - สื่อบุคคล - กลยุทธ์สื่อ (Media Strategies) - กลยุทธ์สาร (Message Strategies) - กลยุทธ์เพิ่มเติม	- ความน่าเชื่อถือและความดึงดูดใจ - สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อวัตถุ - ไม่มี - ไม่มี	- ไม่มี - สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ - ลักษณะเนื้อหาสารเพื่อการพัฒนา - การวิเคราะห์ผู้รับสารและความเข้าใจในบริบท

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

กลยุทธ์การสื่อสาร	หลวงพ่อบุญ	พระน้ำฝน
ทักษะการสื่อสาร - การสื่อสารเชิงวัจนภาษา - การสื่อสารเชิงอวัจนภาษา - ทักษะเพิ่มเติม การพัฒนาของพระสงฆ์	- ความหมายโดยนัยและการตีความของผู้ฟัง - อากัปกริยาท่าทางและการแสดงออกทางใบหน้า - การอ่านใจ (Mind reading technique) - พัฒนาการด้านจิตใจ	- ความหมายโดยเจตนาผู้พูด - ความหมายโดยเนื้อหา - พฤติกรรมของเสียงอากัปกริยาท่าทางและการแสดงออกทางใบหน้า ไม่มี - พัฒนาการด้านจิตใจและวัตถุ
การสื่อสารภายนอกวัดไม่ล้น การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ - ลักษณะการสื่อสาร - สื่อบุคคล - กลยุทธ์สื่อ (Media Strategies) - การประชาสัมพันธ์	การสื่อสารเชิงรับ การสื่อสารแบบปากต่อปาก สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวัตถุและสื่อกิจกรรม	เน้นการสื่อสารเชิงรุก ไม่มี - เน้นไปที่สื่อสมัยใหม่ - การเข้าถึงสื่อมวลชน

ซึ่งจากตารางการเปรียบเทียบดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำเสนอปัจจัยหรือตัวแปรที่ทำให้กลยุทธ์การสื่อสารของหลวงพ่อบุญและพระน้ำฝนมีความเหมือนและความแตกต่างกัน ในแต่ละประเด็นในบทที่ 5 ในส่วนของการอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ลักษณะการสื่อสารของวัดไผ่ล้อมเพื่อการพัฒนาของคนชุมชนหน้าวัดไผ่ล้อม การวิจัยในส่วนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคนในชุมชนหน้าวัดไผ่ล้อมที่มีต่อวัดไผ่ล้อมในแง่ของการพัฒนาชุมชนในฐานะของสื่อบุคคล สถาบันทางศาสนาและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธ โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนในชุมชนหน้าวัดไผ่ล้อม จำนวน 290 ราย เมื่อดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อพระครูมงคลสิทธิการและพระครูปลัดสิทธิวัฒน์ ในฐานะสื่อบุคคล
3. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีวัดไผ่ล้อมในแง่ของการเป็นสถาบันทางศาสนาที่มีผลต่อการพัฒนาคนในชุมชน
4. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีวัดไผ่ล้อมในแง่ของการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาคนในชุมชน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.62 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.45 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับ อนุปริญญาหรือปวส. คิดเป็นร้อยละ 34.83 สำหรับอาชีพส่วนใหญ่คือ ธุรกิจส่วนตัว และ รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 27.24 และ 26.21 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.6

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์

ลักษณะทางด้านสังคมประชากรศาสตร์	จำนวน (n = 290)	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	120	41.38
- หญิง	170	58.62
อายุ		
- ต่ำกว่า 18 ปี	16	5.52
- 18-25 ปี	59	20.34
- 26-30 ปี	68	23.45
- 31-35 ปี	59	20.34
- 36-40 ปี	39	13.45
- มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	49	16.90
ระดับการศึกษา		
- ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	18	6.20
- มัธยมศึกษาปลาย/ปวช.	57	19.66
- อนุปริญญา/ปวส.	101	34.83
- ปริญญาตรี	90	31.03
- สูงกว่าปริญญาตรี	24	8.28
อาชีพ		
- นักเรียน/นักศึกษา	53	18.28
- รับจ้าง	76	26.21
- ข้าราชการ	46	15.86
- ธุรกิจส่วนตัว	79	27.24
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ	7	2.41
- พนักงานบริษัทเอกชน	14	4.83
- เกษตรกรรม	1	0.34
- อื่น ๆ	14	4.83

สำหรับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวกับวัดไผ่ล้อมนั้น จากการเก็บข้อมูล ได้ผลว่า ส่วนใหญ่ประชากรในกลุ่มตัวอย่าง เดินทางไปวัดไผ่ล้อมโดยเฉลี่ยน้อยกว่าเดือนละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 58.68 และประเภทกิจกรรมที่ทำเมื่อเดินทางไปวัดไผ่ล้อมส่วนใหญ่คือ ทำบุญ ถวายสังฆทาน และสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในบริเวณวัด คิดเป็นร้อยละ 27.59 สำหรับปัจจัยที่เป็นเหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจเดินทางไปวัดไผ่ล้อมในแต่ละครั้ง คือ ไปทำบุญในช่วงเทศกาลวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันธรรมสวนะ (วันพระ) คิดเป็นร้อยละ 22.07 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการประชาสัมพันธ์ข่าวกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดไผ่ล้อม คิดเป็นร้อยละ 73.79 สำหรับช่องทางการรับข่าวประชาสัมพันธ์จากทางวัด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะรับทราบข่าวได้จาก 3 ช่องทาง ได้แก่ สื่อประชาสัมพันธ์ประเภท สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แผ่นพับ โบปลิวประชาสัมพันธ์จากทางวัดโดยตรง สื่อประชาสัมพันธ์จาก แผ่นป้ายโฆษณา (Cut-out) และสื่อประชาสัมพันธ์ จาก อินเทอร์เน็ต ได้แก่ www.watpailom.org และเว็บไซต์อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 42.07 ข้อมูลทั้งหมดดังแสดงตามตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7
จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวกับวัดไผ่ล้อม

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวกับวัดไผ่ล้อม	จำนวน (n = 290)	ร้อยละ
ความถี่โดยเฉลี่ยที่เดินทางไปวัดไผ่ล้อม		
- น้อยกว่าเดือนละครั้ง	170	58.62
- 1-2 ครั้งต่อเดือน	96	33.11
- 3-4 ครั้งต่อเดือน	15	5.17
- มากกว่า 4 ครั้งต่อเดือน	9	3.10
ประเภทกิจกรรมที่ทำ เมื่อเดินทางไปวัดไผ่ล้อม		
- ทำบุญ ถวายสังฆทาน	289	48.00
- ฟังเทศน์ นั่งสมาธิ	73	12.13
- สะเดาะเคราะห์ ต่อดวงชะตา	86	14.29
- สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในบริเวณวัด	125	20.76
- เข้าวัดตมุงคด	24	3.99
- สนทนาธรรม	5	0.83
ปัจจัยที่เป็นเหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจเดินทางไปวัดไผ่ล้อมในแต่ละครั้ง		
- ทำบุญในช่วงเทศกาลวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	221	34.97
- ทำบุญในวันธรรมสวนะ (วันพระ)	167	26.43
- ทำบุญเมื่อครบรอบวันสำคัญของท่าน	116	18.35
- ร่วมกิจกรรมประจำปี	119	18.83
- นมัสการเจ้าอาวาสโดยเฉพาะ	9	1.42
ความรู้สึกที่มีต่อการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ จากทางวัดไผ่ล้อม		
- เห็นด้วย/ยอมรับ	214	73.79
- เฉย ๆ	70	24.14
- ไม่เห็นด้วย/ไม่ยอมรับ	6	2.07

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวกับวัดไผ่ล้อม	จำนวน (n = 290)	ร้อยละ
การรับทราบข่าวการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของทางวัด		
- รายการคดีดี ทำดี ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5	101	6.91
- สถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม	89	6.09
- วิทยุชุมชนของจ.นครปฐม คลื่นความถี่ FM105.75	101	6.91
- สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ คอลัมน์ แสงแห่งใจ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ	77	5.27
- สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แผ่นพับ ใบปลิวประชาสัมพันธ์จาก ทางวัดโดยตรง	158	10.81
- แผ่นป้ายโฆษณา (Cut-out)	267	18.26
- อินเทอร์เน็ต ได้แก่ www.watpailom.org และเว็บไซต์ อื่น ๆ	160	10.94
- เจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อม ได้แก่ พระมงคลสิทธิการ และ พระครูปลัดสิทธิวัฒน์	49	3.35
- รับทราบจากญาติหรือเพื่อน	130	8.89
- รับทราบจากทางวัดโดยตรงเมื่อเดินทางไปยังวัด	100	6.84
- รับทราบจากญาติ	130	8.89
- รับทราบด้วยตนเอง	100	6.84
ปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจเลือกเดินทางไปยัง วัดไผ่ล้อมมากกว่าวัดอื่น ๆ ใน จ.นครปฐม		
- มีความศรัทธาในพระเจ้าอาวาส	75	7.50
- ชื่นชอบในวัดอุมงคล	86	8.60
- ชื่นชอบในสถาปัตยกรรม	180	18.00
- มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องการสักการะภายในบริเวณวัด	220	22.00
- เดินทางสะดวก	269	26.90
- มีผู้ชักชวน	170	17.00

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อพระक्रमงคลสิทธิการและพระครูปลัดสิทธิวัฒน์ ในฐานะสื่อบุคคลที่มีต่อชุมชน

ในกลุ่มตัวอย่าง จากจำนวนทั้งสิ้น 290 รายนี้ จากการเก็บข้อมูล พบว่า จากค่าเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 4.58 ซึ่งหมายความว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการแสดงธรรมของหลวงพ่อบุญ ทำให้ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันมากขึ้น สำหรับในข้อคำถามที่ว่าหลวงพ่อบุญเป็นแบบอย่างที่ดีของการดำเนินชีวิตและ หลักธรรมคำสอนของหลวงพ่อบุญทำให้มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการเข้าวัดไปในทางที่ดีขึ้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากันซึ่งคิดเป็นค่า 4.70 และส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกเฉย ๆ ไม่แน่ใจกับข้อที่ว่าหลวงพ่อบุญทำหน้าที่ของสื่อบุคคลในการทำให้ชุมชนของท่านมีการเปลี่ยนแปลงไปทางที่ดีขึ้นคิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.41 ข้อมูลดังแสดงตามตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8

คะแนนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อพระक्रमงคลสิทธิการกับ
คนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาในชุมชน

ข้อ	หัวข้อประเมิน	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{X}$	ความ หมาย
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1	นำหลักธรรมไปใช้ในการ ดำเนินชีวิตประจำวันมากขึ้น	179 (61.72)	100 (34.48)	11 (3.80)			4.58	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
2	เป็นแบบอย่างที่ดีของ การดำเนินชีวิต	213 (73.45)	68 (23.45)	9 (3.10)			4.70	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3	การปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อ การเข้าวัดไปในทางที่ดีขึ้น	213 (73.45)	68 (23.45)	9 (3.10)			4.70	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
4	ทำหน้าที่ของสื่อบุคคลใน การทำให้ชุมชนมีการ เปลี่ยนแปลงไปทางที่ดีขึ้น	96 (33.10)	92 (31.72)	99 (34.14)	3 (1.04)		3.41	เฉย ๆ ไม่แน่ใจ

สำหรับระดับคะแนนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อพระครูปลัดสิทธิวัฒน์ในฐานะสื่อบุคคลกับการพัฒนาชุมชนหน้าวัดไผ่ล้อม พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกเห็นด้วยกับการแสดงธรรมของพระน้ำฝน ทำให้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันมากขึ้น คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 สำหรับการเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตของพระน้ำฝน ส่วนใหญ่รู้สึกเฉย ๆ ไม่แน่ใจ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.77 เช่นเดียวกับข้อคำถามที่ว่า หลักธรรมคำสอนของพระน้ำฝนทำให้ท่านมี การปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการเข้าวัดไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง ตอบว่า เฉย ๆ ไม่แน่ใจ คิดเป็นคะแนนค่าเฉลี่ย 3.11 และการทำหน้าที่ของสื่อบุคคลในการทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของพระน้ำฝน ส่วนใหญ่รู้สึกเห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ดังแสดงในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9

ความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อพระครูปลัดสิทธิวัฒน์ในฐานะ
สื่อบุคคลกับคนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาในชุมชน

ข้อ	หัวข้อประเมิน	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{x}$	ความ หมาย
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1	นำหลักธรรมไปใช้ในการ ดำเนินชีวิตประจำวันมากขึ้น	59 (20.34)	91 (31.38)	85 (29.31)	37 (12.67)	18 (6.12)	3.47	เห็นด้วย
2	เป็นแบบอย่างที่ดีของการ ดำเนินชีวิต	8 (2.76)	50 (17.24)	124 (42.76)	83 (28.62)	25 (8.62)	2.77	เฉย ๆ ไม่แน่ใจ
3	การปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการ เข้าวัดไปในทางที่ดีขึ้น	26 (8.97)	86 (29.65)	98 (33.79)	56 (19.31)	24 (8.28)	3.11	เฉย ๆ ไม่แน่ใจ
4	ทำหน้าที่ของสื่อบุคคลในการ ทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง ไปในทางที่ดีขึ้น	123 (42.41)	90 (31.03)	56 (19.31)	10 (3.45)	11 (3.2)	4.07	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีวัดไผ่ล้อมในแง่ของการเป็นสถาบันทางศาสนาที่มีผลต่อการพัฒนาคนในชุมชน

ในส่วนนี้ เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อวัดไผ่ล้อมในฐานะสถาบันทางศาสนาที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชน จากการเก็บข้อมูลพบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่วัดไผ่ล้อมมีส่วนในการสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนมากขึ้น (เช่น อาชีพ ค้าขายภายในบริเวณวัด) คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และมีผู้ตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.35 เช่นเดียวกับคำถามที่ว่าวัดไผ่ล้อมมีบทบาทในการพัฒนาด้านการศึกษาให้แก่เยาวชนในชุมชนมากขึ้น จากการตั้งโรงเรียนวัดไผ่ล้อม และวัดไผ่ล้อมมีบทบาทในการพัฒนาด้านศักยภาพให้แก่เยาวชนในชุมชนมากขึ้น จากการตั้งศูนย์อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมวัดไผ่ล้อม ซึ่งส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.60 และ 4.34 ตามลำดับ มีเพียง 1 ราย ที่รู้สึกไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 0.35 และส่วนใหญ่รู้สึกภูมิใจที่วัดไผ่ล้อมเป็นหนึ่งสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาของจ.นครปฐม คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.46 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการที่วัดไผ่ล้อมได้ทำหน้าที่ของสถานที่ทางศาสนาในการพัฒนาชุมชนของท่าน ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีวัดไผ่ล้อมในแง่ของการเป็น
สถาบันทางศาสนาที่มีผลต่อการพัฒนาคนในชุมชน

ข้อ	หัวข้อประเมิน	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{X}$	ความ หมาย
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1	การสร้างอาชีพให้ชุมชน	138 (47.59)	120 (41.38)	28 (9.65)	3 (1.03)	1 (0.35)	4.35	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
2	พัฒนาทางการศึกษาให้ชุมชน	191 (65.86)	85 (29.31)	12 (4.14)	2 (0.69)	-	4.60	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3	พัฒนาด้านศักยภาพให้แก่ เยาวชนในชุมชน	134 (46.21)	125 (43.10)	28 (9.65)	2 (0.69)	1 (0.35)	4.34	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
4	ภูมิใจที่วัดไผ่ล้อมเป็นหนึ่งใน สถานที่สำคัญทาง พระพุทธศาสนาของ จ.นครปฐม	154 (53.10)	116 (40.00)	20 (6.90)	-	-	4.46	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5	วัดไม่ได้ทำหน้าที่ของสถานที่ ทางศาสนาในการพัฒนา ชุมชนเท่าที่ควร	4 (1.38)	22 (7.59)	45 (15.52)	92 (31.72)	127 (43.80)	1.80	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อวัดไผ่ล้อมในฐานะของการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาคนในชุมชน

จากการเก็บข้อมูลในส่วนที่ 4 นี้ เป็นการศึกษาทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อวัดไผ่ล้อมในฐานะของการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาคนในชุมชน จากการเก็บข้อมูล พบว่า ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง รู้สึกเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการที่วัดไผ่ล้อมเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธแล้วได้ทำให้เศรษฐกิจภายในชุมชนดีขึ้น และส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างอย่างยิ่งกับการที่วัดไผ่ล้อมกลายเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธที่สำคัญของ จ.นครปฐม คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.40 มีเพียง 1 ราย ที่รู้สึกไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการที่วัดไผ่ล้อมกลายเป็นหนึ่งในสถานที่

ท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธที่สำคัญของ จ.นครปฐม คิดเป็นร้อยละ 0.35 และส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง รู้สึกเห็นด้วยกับการที่วัดกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธและไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการเดินทางชีวิตประจำวันมากขึ้น และส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง รู้สึกเห็นด้วยอย่างยิ่ง กับ การที่วัดไผ่ล้อม เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธแล้วได้มีส่วนกับการสร้างอาชีพภายในชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีวัดไผ่ล้อมในแง่ของการเป็นสถานที่
ท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาคนในชุมชน

ข้อ	หัวข้อประเมิน	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉย ๆ ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{x}$	ความ หมาย
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1	วัดไผ่ล้อมเป็นสถานที่ ท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธไม่ได้ทำ ให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น	2 (0.69)	21 (7.24)	39 (13.45)	90 (31.03)	138 (47.59)	1.78	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
2	เห็นด้วยกับการที่วัดไผ่ล้อม สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธที่ สำคัญของ จ.นครปฐม	148 (51.03)	117 (40.34)	19 (6.55)	5 (1.73)	1 (0.35)	4.40	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3	วัดไผ่ล้อมกลายเป็นสถานที่ ท่องเที่ยววิถีพุทธส่งผลกระทบต่อ การเดินทางชีวิตประจำวัน มากขึ้น	12 (4.14)	33 (11.38)	90 (31.03)	100 (34.48)	55 (18.97)	2.48	ไม่เห็น ด้วย
4	วัดไผ่ล้อมเป็นสถานที่ ท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธไม่ได้มี ส่วนกับการสร้างอาชีพภายใน ชุมชน	1 (0.35)	18 (6.20)	50 (17.24)	108 (37.24)	113 (38.97)	1.80	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง